

INFOLOGA PIELIKUMS

LPS 29. KONGRESU SAGAI DOT

LATVIJAS
PAŠVALDĪBU
SAVIENĪBA

foto: Sandra Bērziņa

LPS 28. KONGRESS → LPS 29. KONGRESS

18.08.2017.

11.05.2018.

Alūksne-Rīga-Daugavpils

2017. gada 18. augustā **Alūksnes novada Kultūras centrā** ar moto "Esiet kopā, un būsiat stipri!" aizritēja Latvijas Pašvaldību savienības (LPS) 28. kongress, kurā piedalījās valsts augstākās amatpersonas, tika pieņemtas piecas rezolūcijas, apspriesti pašvaldībām aktuāli jautājumi un organizācijas varas grožus ilggadējais priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** nodeva jaunajam LPS vadītājam – **Gintam Kaminskim**, kurš līdz tam bija Auces novada domes priekšsēdētājs.

Pašvaldību savienības 29. kongress 11. maijā notiks valsts otrajā lielākajā pilsētā – Daugavpilī. Tā mājvietai izvēlēta pilsētas vēsturiskā centra dominante – **Vienības nams**, kas pirms 80 gadiem tapis par ziedojumiem un valsts piešķirtajiem līdzekļiem un tolaik bijusi modernākā daudzfunkcionālā ēka Eiropā.

LPS 29. kongress Daugavpilī pulcēs pašvaldību vadītājus no visas Latvijas. Šis pašvaldību lielākais forums būs veltīts problēmai, ar ko valsts un pašvaldības ikdienā sastopas aizvien biežāk, – normatīvismam.

Bet pa vidu starp Alūksni un Daugavpili bijis sprāgs darbs gan pašvaldībām, gan Pašvaldību savienībai, par ko stāstīs izdevuma tālākajās lappusēs.

SATURS

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ <i>DAŽAS PIETURAS LPS CEĻĀ NO AUGUSTA (2017) LĪDZ MAIJAM (2018)</i>	4
FINANSES FINANŠU UN EKONOMIKAS KOMITEJĀ	8
REĢIONĀLĀ ATTĪSTĪBA REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS UN SADARBĪBAS KOMITEJĀ	12
VIDE VIDES AIZSARDZĪBA UN ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA	16
TAUTSAIMNIECĪBA TAUTSAIMNIECĪBAS KOMITEJĀ UZŅĒMĒJDARBĪBA	21 24
IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA IZGLĪTĪBAS UN KULTŪRAS KOMITEJĀ	26
LABKLĀJĪBA VESELĪBAS UN SOCIĀLO JAUTĀJUMU KOMITEJĀ	33
TIESLIETAS TIESLIETAS UN JURIDISKIE JAUTĀJUMI	34
ĀRĒJIE SAKARI ĀRĒJO SAKARU NODAĻĀ	37
KOMUNIKĀCIJA KOMUNIKĀCIJAS LOMA ARVIEN PIEAUG	43
TEHNOLOĢIJAS IT – PALĪGS DAUDZĀS JOMĀS	44
LPIA LATVIJAS PAŠVALDĪBU IZPILDDIREKTORU ASOCIĀCIJĀ <i>ir sasniegusi pilngadību</i>	45
LATVIJAS NĀKOTNE <i>ILGTSPĒJĪBA BŪS ATKARĪGA NO PRODUKTIVITĀTES</i>	48

DAŽAS PIETURAS LPS CEĻĀ NO AUGUSTA (2017) LĪDZ MAIJAM (2018)

- LPS vadības maiņa

2017. gada 18. augustā Alūksnē aizritēja Latvijas Pašvaldību savienības 28. kongress, kurā kolēģi, pašvaldību vadītāji un Valsts prezidents pateicās par ilggaudējo darbu LPS priekšsēdim **Andrim Jaunsleinim** un apsveica jaunievēlēto organizācijas vadītāju – līdzšinējo LPS priekšsēža vietnieku, Auces novada domes priekšsēdētāju **Gintu Kaminski**.

“Mana prioritāte bija un būs pašvaldību interešu pārstāvēšana, ieklausoties visu viedoklī, neizceļot kādas vienas grupas intereses. Latvijas Pašvaldību savienības stiprā puse vienmēr ir bijusi kompromisa meklēšana, tāpēc atrast zelta vidusceļu ir prioritāte joprojām. Pašvaldību savdabība ir pamats to attīstībai,” stājoties jaunajā amatā, teica G. Kaminskis.

Par priekšsēža Ginta Kaminska vietnieku no novadiem tika apstiprināts Smiltenes novada domes priekšsēdētājs **Gints Kukainis**, vietnieks no pilsētām – Jelgavas pilsētas domes priekšsēdētājs **Andris Rāviņš**.

- LPS un MK 2018. gada vienošanās un domstarpību protokols

2017. gada 5. oktobrī Ministru kabinetā Ministru prezidents **Māris Kučinskis** un LPS priekšsēdis **Gints Kaminskis** svinīgi parakstīja Latvijas Pašvaldību savienības un Ministru kabineta 2018. gada vienošanās un domstarpību protokolu, kas ir obligāts priekšnoteikums, lai varētu Saeimā iesniegt nākamā gada budžeta projektu.

Šo LPS un MK protokolu abas puses sauc par vēsturisku, jo pirmo reizi šajā dokumentā, kas kopš 1994. gada ik gadu tiek parakstīts pirms kārtējā valsts budžeta pieņemšanas, domstarpību sadaļā palicis tikai viens jautājums – par internātskolu finansēšanas principu. Pārējās sadaļās puses panākušas vienošanos, un tas liecina par viedokļu vienprātību starp pašvaldībām un valdību un to, ka dialogs noritējis profesionāli un ar izpratni par abu pušu vajadzībām. LPS un MK 2018. gada vienošanās un domstarpību protokols pieejams LPS interneta vietnē [šeit](#).

- Sarunas ar ministrijām

Pirms LPS un MK protokola izskatīšanas un parakstīšanas ik gadu norisinās LPS sarunas ar ministrijām, lai pārrunu ceļā risinātu nozaru jautājumus un uz noslēdzošajām sarunām ar Finanšu ministriju varētu doties ar daudziem rastajiem kompromisiem un pēc iespējas mazāk domstarpībām.

Pagājušogad pēc LPS kongresa sarunas notika ar **Kultūras ministriju** un **divreiz ar Finanšu ministriju**.

7. septembrī Kultūras ministrijā notika LPS un Kultūras ministrijas sarunas, ko vadīja kultūras ministre **Dace Melbārde** un LPS priekšsēdis **Gints Kaminskis**.

Savukārt ar Finanšu ministrijas vadību un speciālistiem pašvaldību pārstāvji tikās divas reizes – **30. augustā** Finanšu ministrijā notika Finanšu ministrijas un LPS sarunas par pašvaldību 2018. gada un vidēja termiņa budžetu. Tās turpinājās arī **21. septembrī**, šoreiz plašāk pārrunājot tieši Ministru kabineta un LPS vienošanās un domstarpību protokolā iekļautos nozaru jautājumus.

Gatavojoties jaunam cēlienam, sākušās arī **2018. gada LPS sarunas ar ministrijām**.

26. aprīlī Zemkopības ministrijā norisinājās Latvijas Pašvaldību savienības un Zemkopības ministrijas

(ZM) sarunas, kas noslēdzās ar LPS priekšsēža **Ginta Kaminska** un zemkopības ministra **Jāņa Dūklava** ikgadējā sarunu protokola parakstīšanu. Gan LPS priekšsēdis, gan zemkopības ministrs atzinīgi novērtēja līdzšinējo veiksmīgo sadarbību un vienojās par LPS un ZM turpmāko sadarbību lauksaimniecības, mežsaimniecības, zivsaimniecības un lauku teritoriju attīstībā.

27. aprīlī Latvijas Pašvaldību savienībā notika ikgadējās LPS un Labklājības ministrijas sarunas, ko vadīja LPS priekšsēdis **Gints Kaminskis** un labklājības ministrs **Jānis Reirs**. Sarunu gaitā tika izskatītas vairākas tēmas – plāns minimālā atbalsta līmeņa sistēmas pilnveidošanai, sociālo pakalpojumu sniedzēju pārreģistrācija, bāriņtiesu darba organizācija un darbinieku atalgojums un citas.

3. maijā Pašvaldību savienībā notika LPS un Veselības ministrijas sarunas, kurās piedalījās arī LPS priekšsēdis **Gints Kaminskis** un veselības ministre **Anda Čakša**. Sarunās tika apspriestas trīs lielas tēmas: veselības aprūpes organizēšana un finansēšana, Eiropas Savienības fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda aktualitātes un ēdināšana pašvaldību vispārīgās izglītības iestādēs.

- **Kopīgas aktivitātes ar sociālajiem partneriem**
Pēc LPS iniciatīvas **septiņas organizācijas** – Latvijas Pašvaldību savienība, Latvijas Zvērinātu advokātu padome, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Ārvalstu investoru padome Latvijā, Nacionālā nekustamo īpašumu attīstītāju alianse, Latvijas Nekustamo īpašumu darījumu asociācija un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība –19. decembrī parakstīja un dienu vēlāk iesniedza tieslietu ministram Dzintaram Rasnačam **kopīgu viedokli par Tieslietu ministrijas (TM) sagatavotajiem likumprojektiem, kas paredz mainīt kārtību nostiprinājumu lūgumu iesniegšanai zemesgrāmatā.**

Savukārt martā Ekonomikas ministrijā tika iesniegta **desmit partneru kopīgā vēstule**, kurā pausta vienota nostāja jautājumā **par būvniecības ierosinātāja atbildības robežām būvniecībā**. Kopīgu nostāju saskaņojušas desmit organizācijas – valsts akciju sabiedrība “Valsts nekustamie īpašumi”, Ārvalstu investoru padome Latvijā, Nacionālā nekustamo īpašumu attīstītāju alianse, Latvijas Apdrošinātāju asociācija, akciju sabiedrība “Latvijas valsts meži”, valsts akciju sabiedrība “Latvijas valsts ceļi”, Latvijas Pašvaldību savienība,

Latvijas Universitāte, Rīgas Stradiņa universitāte un Rīgas Tehniskā universitāte.

- **LPS – visas 119 pašvaldības**

2018. gada 6. martā Latvijas Pašvaldību savienības Valde izskatīja jautājumu par **Krāslavas novada uzņemšanu Pašvaldību savienībā**. Iesniegumā minēts, ka Krāslavas novada dome lēmuši par iestāšanos biedrībā pieņēmusi vienbalsīgi.

Saskaņā ar LPS statūtiem lēmuši par biedra uzņemšanu biedrībā pieņem LPS Valde. Pamatojoties uz Biedrību un nodibinājumu likuma 29. panta pirmo daļu un LPS statūtiem, LPS Valde pilnīgā vienprātībā uzņēma Krāslavas novada pašvaldību par Latvijas Pašvaldību savienības biedru.

“Esmu gandarīts par Krāslavas novada pašvaldības izrādīto vēlmi un visu vārdā paužu patiesu prieku, ka tagad Latvijas Pašvaldību savienībā ir visas 119 Latvijas pašvaldības,” pēc vienbalsīgā balsojuma teica LPS priekšsēdis **Gints Kaminskis**.

Krāslavas novads Pašvaldību savienībā atgriezies pēc gandrīz sešu gadu pārtraukuma. Neraugoties uz ilgo prombūtni, arī Krāslavas novada domes priekšsēdētājs **Gunārs Upenieks** ir gandarīts par atgriešanos. *“Kaut gan nebijām biedrībā, sadarbība un pieredzes apmaiņa jau tāpēc nepārtrūka. Tagad esam atgriezušies Latvijas Pašvaldību savienībā, un šo faktu es komentētu pavisam īsi: komandā būt!”*

- **LPS Domes sēdes**

Aizvadītajā laikā starp LPS 28. un 29. kongresu notikušas **trīs Domes sēdes**.

4. oktobrī LPS Domē tika pielikts punkts LPS un Ministru kabineta sarunām par 2018. gada budžetu. Domes sēdē piedalījās arī Ministru prezidents **Māris Kučinskis**, finanšu ministre **Dana Reizniece-Ozola** un izglītības un zinātnes ministrs **Kārlis Šadurskis**.

24. janvārī pašvaldību vadītāji Domes sēdē plaši diskutēja par efektīvāku sadarbību ar kontrolējošajām un uzraugošajām iestādēm un uzklauzīja vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministru **Kasparu Gerhardu**, Valsts kontroles padomes locekli **Edgaru**

Korčaginu un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (KNAB) vadītāju **Jēkabu Straumi**.

LPS Domes sēdē **17. aprīlī** piedalījās satiksmes ministrs **Uldis Augulis** un izglītības un zinātnes ministrs **Kārlis Šadurskis**, ar kuriem pašvaldību vadītāji vēlējās pārrunāt aktuālos jautājumus par skolas gaitu uzsākšanu no sešu gadu vecuma, izglītības satura reformas būtiskākos aspektus un ceļu tīkla sakārtošanu atbilstoši izglītības iestāžu darbībai. Vēl domniekus uzrunāja Valsts izglītības satura centra vadītājs **Guntars Catlaks** un Datu valsts inspekcijas direktore **Daiga Avdejanova**.

- **Novadu diena Aizkrauklē**

Latvijas Pašvaldību savienības rīkotā Novadu diena, kas **24. novembrī** notika Aizkraukles kultūras namā,

norisinājās jau astoto reizi un bija veltīta izglītībai un pēdējā laika sāpīgākajam tematam – skolu optimizācijai.

Kopā ar pašvaldību vadītājiem un izglītības jomas speciālistiem tajā piedalījās arī Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas priekšsēdētājs **Aldis Adamovičs**, izglītības un zinātnes ministrs **Kārlis Šadurskis**, Satiksmes ministrijas parlamentārais sekretārs **Edgars Tavars** un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas parlamentārais sekretārs **Jānis Eglīts**.

- **LPS priekšsēža tikšanās ar valsts augstākajām amatpersonām**

9. oktobrī Rīgas pili notika Valsts prezidenta **Raimonda Vējoņa** un Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēža **Ginta Kaminska** tikšanās, kurā tika pārrunāti

pašvaldībām aktuāli jautājumi, tajā skaitā par izglītības reformu, autoceļu sakārtošanu, sadarbības teritoriju veidošanu, Eiropas Vietējo pašvaldību hartas 9. panta 8. punkta iespējamo ratifikāciju u.c.

26. janvārī, tiekoties Rīgas pilī, Valsts prezidents **Raimonds Vējonis** un LPS priekšsēdis **Gints Kaminskis** pārrunāja plānotās izmaiņas izglītības sistēmā, atzīmējot, ka nozīmīgs jautājums saistībā ar plānotajām izglītības iestāžu tīkla izmaiņām būs iedzīvotāju mobilitāte un autoceļu infrastruktūras sakārtošana un attīstība. Sarunas partneri pievērsās arī vairākiem nozaru jautājumiem, tajā skaitā sadarbības teritoriju izveidošanas principiem, jauno speciālistu piesaistīšanai novados, starpinstitūciju sadarbībai u.c.

Foto: Valsts kanceleja

30. augustā un **9. februārī** LPS priekšsēdis **Gints Kaminskis** tikās ar Ministru prezidentu **Māri Kučinski**. Pirmajā reizē tika pārrunāts svarīgais jautājums par 2018. gada valsts budžeta veidošanu, bet 9. februārī tikšanās dalībnieki pievērsās kohēzijas politikai, jo dienu iepriekš LPS priekšsēdis Briselē parakstīja deklarāciju par pievienošanos Kohēzijas aliansei, ko pagājušajā gadā izveidoja vadošās Eiropas vietējo un reģionālo pašvaldību asociācijas ar mērķi aizstāvēt pašvaldību intereses un strādāt kopā, lai Eiropas Savienības budžets pēc 2020. gada nodrošinātu tādu kohēzijas politiku, kas būtu pieejama arī mazāk attīstītiem reģioniem Eiropas Savienībā, paredzot tam resursus dotāciju vai citu finanšu instrumentu veidā vienas trešdaļas apmērā no nākamā perioda ES budžeta.

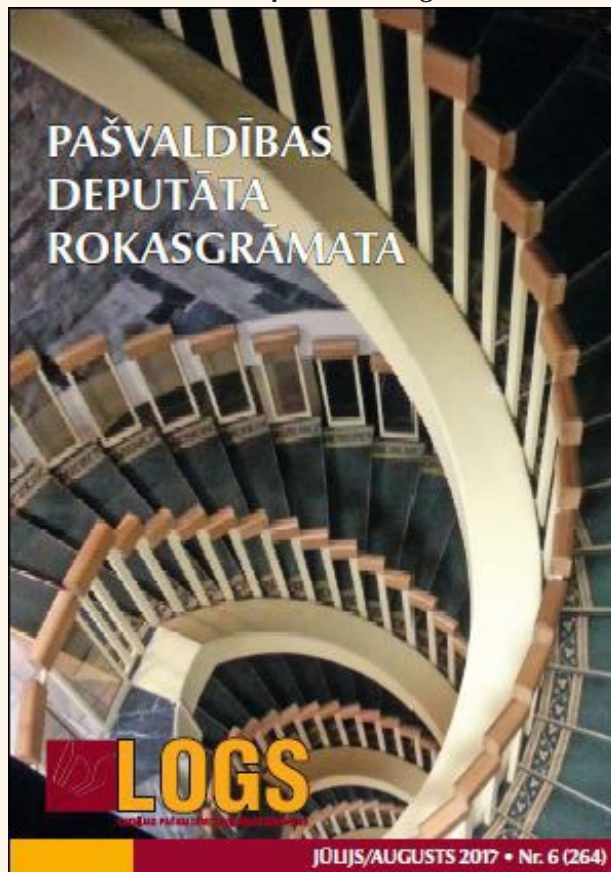
- **LPS Valdes sēdes**

No LPS 28. kongresa 2017. gada 18. augustā līdz LPS 29. kongresam 2018. gada 11. maijā notikušas **astoņas** LPS Valdes sēdes: 5. septembrī, 4. oktobrī, 7. novembrī, 5. decembrī, 9. janvārī, 6. februārī, 6. martā un 3. aprīlī.

Divas no tām tika rīkotas ārpus Rīgas: 7. novembrī Valdes locekļi pulcējās Jelgavā un 6. februārī – Ādažu novadā.

- **“Pašvaldības deputāta rokasgrāmata”**

LPS 28. kongresa dalībnieki un pēc tam arī visas pašvaldības saņēma LPS žurnāla “LOGS” speciāldevumu “Pašvaldības deputāta rokasgrāmata”, kurā apkopota svarīgākā informācija, lai tas kalpotu kā vieds palīgs ikviena deputāta darbā.

Šāds izdevums tradicionāli tiek izdots pēc katrām pašvaldību vēlēšanām (iepriekšējās rokasgrāmatas iznākušas 2001., 2005., 2009. un 2013. gadā).

“Pašvaldības deputāta rokasgrāmata” pieejama [šeit](#).

- **LPS interneta vietnē pieejams plašs videokonferenču arhīvs**

Latvijas Pašvaldību savienībā katru nedēļu notiek videokonferences par visdažādākajām tēmām, kas aktuālas pašvaldībām, valsts pārvaldei, nevalstiskajām organizācijām, profesionālajām apvienībām un dažādu jomu speciālistiem. Videokonferenču ieraksti pēc tiešraides pieejami LPS interneta vietnē www.lps.lv, sadaļā *Tiešraides, videoarhīvs/ Videoarhīvs*.

Aicinām apmeklēt un noskatīties jūs interesējošo videokonferences ierakstu [šeit](#)!

FINANŠU UN EKONOMIKAS KOMITEJĀ

Lāsma Ūbele un Sanita Šķiltere,

LPS padomnieces finanšu un ekonomikas jautājumos

Ja jāizceļ būtiskākie jautājumi pašvaldību finanšu jomā periodā kopš Pašvaldību savienības 28. kongresa, tad, protams, tie pamatā ir saistīti ar **2018. gada pašvaldību budžetu**. Jo vairāk tādēļ, ka 2018. gadā stājās spēkā **nodokļu reformas likumu pakete**, tai skaitā izmaiņas iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) likumā: tika ieviesta progresīvā IIN likme (t. sk. IIN likme gada ienākumam līdz 20 004 eiro samazināta no 23% uz 20%), palielināts diferencētais neapliekamais minimums un nodokļa atvieglojums par apgādībā esošu personu, kam savukārt ir būtiska negatīva fiskāla ietekme uz IIN ieņēmumiem pašvaldību budžetā.

Kā ļoti nozīmīgs fakts nodokļu reformas kontekstā uzsverama LPS un valdības sarunās panāktā vienošanās, ka **pašvaldību budžetam šogad un nākamajos divus gadus tiks nodrošināti nodokļu ieņēmumi 19,6% apmērā no kopbudžeta nodokļu ieņēmumiem**, neieskaitot valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas valsts pamatbudžetā veselības aprūpes finansēšanai. Ja prognozētais pašvaldību nodokļu ieņēmumu īpatsvars nodokļu ieņēmumos būs mazāks nekā 19,6%, tad pašvaldības no valsts budžeta saņems speciālu dotāciju, kas būs pielīdzināta IIN ieņēmumiem un tiks sadalīta pēc IIN sadales nosacījumiem. Šāds risinājums nodrošina proporcionalitātes principa ievērošanu starp valsts un pašvaldību finanšu iespējām, un šā principa darbību bija iespējams vērot jau 2018. gada valsts budžeta pieņemšanas laikā. Saeimā iesniegtajā 2018. gada valsts budžeta projektā paredzētā speciālā valsts budžeta dotācija pašvaldībām tika plānota 21,11 milj. eiro apmērā, bet, jau budžetu pieņemot, dotācija pašvaldībām bija par 700 tūkst. eiro lielāka – 21,83 milj. eiro. Dotācija pieauga tādēļ, ka valsts budžeta izskatīšanas laikā Saeimā atbilstoši pieņemtajiem lēmumiem tika palielinātas atsevišķu valsts budžetā ieskaitāmo nodokļu ieņēmumu prognozes, kas savukārt palielināja kopbudžeta nodokļu ieņēmumu prognozi un attiecīgi pašvaldībām piekritošo nodokļu ieņēmumu daļu (19,6% no kopbudžeta nodokļu ieņēmumiem)

un speciālās dotācijas lielumu. Jāatzīmē, ka par nodokļu ieņēmumu proporcijas noteikšanu pašvaldības runā jau vairākus gadus, taču tikai šoreiz valdība pirmo reizi ir piekritusi ievērot pašvaldību prasību.

Šāda vienošanās ir ļoti nozīmīga pašvaldību budžeta stabilitātes un prognozējamības nodrošināšanai. Finanšu ministrijas prognozes 2018. gada budžeta pieņemšanas laikā liecināja, ka 2019. gadā IIN ieņēmumi pašvaldību budžetā pie 80% daļas salīdzinājumā ar šo gadu būtiski samazināsies (par 74 milj. eiro), 2020. gadā tie būs nedaudz lielāki nekā 2019. gadā, bet tomēr mazāki nekā 2018. gadā, taču, ņemot vērā šo speciālo dotāciju, pašvaldībām kopumā gadu no gada ieņēmumi pieaugs. 2019. gadā paredzētā valsts budžeta kompensācijas dotācija pašvaldībām ir 145 milj. eiro, bet 2020. gadā – 239 milj. eiro. Kas notiktu ar pašvaldību budžetiem, ja nebūtu panākta vienošanās par 19,6% nodokļu ieņēmumu nodrošināšanu pašvaldībām? Protams, IIN ieņēmumu prognozes attiecībā uz nākamajiem gadiem tiks vēl precizētas un varbūt situācija būs optimistiskāka un tik lielas speciālās dotācijas nebūs vajadzīgas, tomēr šāda veida pašvaldību budžetu stabilitātes garants ir ļoti svarīgs.

LPS sarunās par 2018. gada budžetu neizdevās panākt, lai pašvaldībām piekritošo nodokļu ieņēmumu proporciju nostiprinātu kā pastāvīgu normu likumā "Par budžetu un finanšu vadību", taču sarunas ar Finanšu ministriju par šo jautājumu tiks turpinātas. Nosacījums par pašvaldībām piekritošo nodokļu proporciju 19,6% apmērā šobrīd ir iestrādāts likumā "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2018., 2019. un 2020. gadam", kas nozīmē, ka attiecībā uz 2021. gadu jautājums par speciālo valsts budžeta dotāciju ir atklāts. Pagaidām nav izdevies realizēt arī ideju, ka trūkstošie līdzekļi pašvaldību budžeta nodokļu ieņēmumu proporcijas saglabāšanai valsts konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumos nodrošināmi, primāri pārdalot IIN ieņēmumu proporciju.

2018. gada budžeta sakarā jāatzīmē ar Finanšu ministriju panāktā vienošanās saglabāt **iespēju pašvaldībām saņemt aizņēmumu bez pašvaldības budžeta līdzfinansējuma** to investīciju projektu īstenošanai, kuru realizācijai nav pieejams ES un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības finansējums. 2018. gadā, ņemot aizņēmumu, pašvaldības līdzfinansējums ir nepieciešams tikai atsevišķu investīciju projektu īstenošanai (ceļu un to kompleksa investīciju projektiem un kultūras iestāžu investīciju projektiem).

LPS pozīcija arī 2018. gada budžeta sagatavošanā bija nodrošināt pašvaldību pieprasījumam atbilstošu aizņēmumu kopējo palielinājumu un atcelt

pašvaldībām noteiktos ierobežojumus aizņēmumu saņemšanai, savukārt Finanšu ministrija piedāvāja atcelt aizņēmuma mērķus vai papildināt tos ar jauniem mērķiem tikai tad, ja investīciju projektus (izņemot ES un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētos projektus) pašvaldības īstenotu ar būtisku pašvaldības budžeta līdzfinansējumu. Domājams, ka 2019. gada pašvaldību budžeta kontekstā vēlreiz vajadzēs atgriezties pie jautājuma par noteiktu pašvaldības budžeta līdzfinansējumu, ja aizņēmumu mērķi tiks atcelti un pašvaldībām būs nodrošināta iespēja aizņemties jebkura investīciju projekta īstenošanai, taču viennozīmīgi nevar runāt par būtisku pašvaldību budžeta līdzfinansējuma daļu katrā investīciju projektā. Ja līdzfinansējums būtu nosakāms, tad tikai simbolisks.

Papildus jāatzīmē jautājums par **kases aparātu lietošanu pašvaldībās**, kas vēl joprojām ir darba procesā. Pašvaldību ikdienas darbā izmantotā nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanas programma vai grāmatvedības programma parasti ir savienota ar kases aparātu, kas ļauj samazināt manuāli veicamā darba apjomu un efektīvāk izmantot pašvaldību administratīvo resursu. Atbilstoši kases aparātu jaunajām tehniskajām un lietošanas prasībām šāda veida saslēgums starp kases aparātu un datoru vairs nav pieļaujams. Lai saglabātu esošo situāciju, pašvaldībām būtu jāieģādājas jauni kases aparāti un jāsertificē attiecīgie programmu moduļi kopā ar iekārtu Valsts ieņēmumu dienestā (VID), kas pašvaldībām nozīmētu arī lielas papildu izmaksas. Alternatīva būtu atteikties no kases aparāta un attiecīgās programmas saslēguma, bet tas nozīmētu atgriešanos atpakaļ laikā, kad viena maksājuma apstrāde bija saistīta ar vairākām manuālām darbībām. Jo lielāka neizpratne par jauno prasību attiecināšanu arī uz pašvaldībām ir tādēļ, ka kases aparātu reforma tika pamatota ar nepieciešamību novērst krāpniecības gadījumus finanšu uzskaitē un mazināt ēnu ekonomiku – pamatota ar vēšanos pret problēmām, kas pašvaldību segmentā vispār nav aktuālas. Meklējot risinājumu, vairākkārtējās sarunās ar VID un Finanšu ministriju šobrīd panākta vienošanās, ka tiks grozīti normatīvie akti, lai ļautu pašvaldībām, saņemot nekustamā īpašuma nodokļa, pašvaldību nodevu vai citus pašvaldības noteiktus maksājumus skaidrā naudā, neizmantojot kases aparātus. Risinājuma izstrādē iesaistīts arī SIA “ZZ dat”, kas ir nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanas programmas un arī resursu vadības un grāmatvedības uzskaites programmas “G-VEDIS” izstrādātājs. Darbs pie normatīvo aktu grozījumiem vēl notiek, un cerams, ka tas būs rezultatīvs. Protams, pašvaldības, kas arī turpmāk vēlēšies izmantot kases aparātus, to varēs darīt, bet būs jāievēro tās pašas prasības, kādas VID izvirzījis komersantiem.

Domājot par **izaicinājumiem** tuvākā gada laikā, noteikti jāmin plānotās izmaiņas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas modelī, izmaiņas kadastrālās vērtēša-

nas metodikā un to ietekme uz nekustamā īpašuma nodokļa maksājumiem iedzīvotājiem, kā arī iespējamās izmaiņas nekustamā īpašuma nodokļa politikā (*FM ir uzdots izstrādāt un līdz 2019. gada marta beigām iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā grozījumus likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli”, kas nodrošinātu samērīgu nekustamā īpašuma nodokli*). Attiecībā uz izmaiņām pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmā jau šobrīd ir skaidrs, ka jautājums nebūs vienkāršs, tomēr kompromiss starp dažādiem viedokļiem un dažādām pašvaldību grupām būs jāmeklē.

No pārējiem jautājumiem laikā kopš pagājušā kongresa ir jāakcentē, ka 2017. gada nogalē Valsts ieņēmumu dienests beidzot sāka publicēt **statistikas informāciju pašvaldībām**, tādējādi beidzot uzsākot pēc būtības pildīt solījumu – visas pašvaldības nodrošināt ar informāciju par iedzīvotāju ienākuma nodokli, ko Ministru kabinets apņēma jau 2014. gada 23. septembrī (sēdes protokols nr. 50, 45. § 5. punkts). Ilgstoša LPS, VID un Rīgas domes Finanšu departamenta darba rezultātā ir izdevies panākt vienošanos par 38 statistisko datu tabulu gatavošanu. Tomēr ne visas tabulas tiks publicētas VID mājaslapā, piemēram, informācija par desmit lielākajiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem katrā pašvaldībā triju tabulu formātos šobrīd ir pieejama LPS BLIS datubāzē reģistrētajiem lietotājiem. Nākotnē daļu tabulu pašvaldības varēs saņemt arī *web* pieprasījumu formātā, nosūtot datu atlases subjektu sarakstus. Jāatzīmē, ka pagaidām VID nav izgatavojis visu 38 tabulu datus, jo datu atlases algoritmos atklātas kļūdas, kas vēl tiek labotas. Tomēr joprojām nav izpildīts Ministru kabineta uzdots – grozīt likumu “Par pašvaldībām”, paredzot Ministru kabinetam noteikt datu apjomu, ko pašvaldības varētu iegūt no valsts informācijas sistēmām pašvaldību funkciju nodrošināšanai, kaut gan tādu priekšlikumu Ministru kabinets Saeimā ir iesniedzis.

Nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanā būtiska ir valsts reģistru datu kvalitāte un atjauninātība, tajā skaitā arī īpašnieku dati. Esam gandarīti, ka tieši pēc LPS rosinājuma izveidots **elektronisks pakalpojums**, kas jebkuram nekustamā īpašuma īpašniekam ļauj nekavējoties saņemt ziņu uz savu e-pasta adresi, ja kāds ir iesniedzis zemesgrāmatā nostiprinājuma lūgumu. Īpaši jāatzīmē, ka tas ir bezmaksas pakalpojums! Tiesu administrācija, kas nodrošina zemesgrāmatas elektronisko funkcionalitāti, šo pakalpojumu iedarbināja pagājušā gada nogalē, un jau pirmajā mēnesī tas tika ļoti aktīvi lietots. Būtiski, ka arī īpašnieki, kas nelieto elektroniskos rīkus, var izmantot šo pakalpojumu, klātienē piesakot kāda sev uzticama cilvēka e-pasta adresi. Šis elektroniskais pakalpojums ir būtisks krāpniecības novēršanai gadījumos, kad zemesgrāmatā tiek iesniegti viltoti nostiprinājuma lūgumi, jo nodrošinās, ka īpašnieks, ja vien būs pierēģistrējis savu e-pasta adresi, nekavējoties saņems ziņu par iesniegto nostiprinājuma lūgumu, tādējādi ļaujot īpašniekam uzreiz informēt zemesgrāmatu, kā

arī iespējami ātri vērsties izmeklēšanas iestādēs, lai novērstu turpmāku prettiesisku darījumu ķēdi.

Pēc LPS iniciatīvas **septiņas organizācijas** – LPS, Latvijas Zvērinātu advokātu padome, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Ārvalstu investoru padome Latvijā, Nacionālā nekustamo īpašumu attīstītāju alianse, Latvijas Nekustamo īpašumu darījumu asociācija un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība – 2017. gada 19. decembrī parakstīja un iesniedza tieslietu ministram Dzintaram Rasnačam **kopīgu viedokli par Tieslietu ministrijas (TM) sagatavotajiem likumprojektiem**, kas paredz mainīt kārtību nostiprinājumu lūgumu iesniegšanai zemesgrāmatā. TM bija iecerējusi būtiski mainīt kārtību, kādā turpmāk iesniedzami nekustamo īpašumu tiesību nostiprinājumi zemesgrāmatā, paredzot stiprināt notāru lomu un ieviešot obligātu darījuma dalībnieku piekrišanu tiesību nostiprināšanai zemesgrāmatā notariāla akta formā. (Notāru atlīdzības par notariālo aktu formā veiktajām darbībām tiek noteiktas kā procenti no darījuma summas, tādējādi šāds risinājums būtiski sadārdzinātu īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā gadījumos, kad likums nosaka obligātu pieņēmumu izmantot notāru pakalpojumus.) Septiņas organizācijas kopīgi pieprasīja nevirzīt šādus priekšlikumus par obligātu notariālā akta formu, turklāt lūdza likumprojektus būtiski pārstrādāt.

Tāpat septiņu organizāciju iesniegumā tika norādīts uz likumprojektā “Grozījumi Zemesgrāmatu likumā” iekļauto nesamērīgo normu, ka pilnīgi visos gadījumos, kad nostiprināmās tiesības apliecinātu privāts atsavināšanas līgums, būs obligāti jāpievieno zvērināta notāra elektroniski apliecināta privāta līguma noraksts: tas pilnībā izslēgtu iespējas tiem cilvēkiem, kas dzīvo vietās, kur nav pieejami notāri, izmantot līdzšinējās tiesības griezties bāriņtiesās un tur apliecināt parakstus uz zemesgrāmatā iesniedzamā nostiprinājuma lūguma. Viedokļa iesniedzēji arī norādīja, ka teritorijās, kur praktizē notārs, nebūs alternatīvas un iedzīvotājiem nāksies apmaksāt notāra pakalpoju-

mus par šāda līguma elektroniski apliecināta noraksta izgatavošanu.

Septiņas organizācijas lūdza likumprojektos paredzēt, ka:

- notāru atlīdzības taksas par tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatās, ja nostiprinājumu pamato privāts līgums, par privāta līguma elektroniski apliecināta noraksta izgatavošanu, par darījuma dalībnieku apliecinājuma par līguma atbilstību to gribai un piekrišanas īpašuma tiesību nostiprināšanai saņemšanai tiek noteiktas fiksētas un nelielas summas veidā, kas nav saistīts ar procentiem no darījuma summas;
- tiks sagatavoti jauni grozījumi, kas atļaus īpašuma tiesības nostiprināt zemesgrāmatā ar drošu elektronisku parakstu, izmantojot valsts izveidoto drošo vidi – oficiālo elektronisko kontu, bez parakstu apliecināšanas pie notāra vai bāriņtiesā (līdzīgi kā jau izveidota transportlīdzekļa īpašuma tiesību maiņa Ceļu satiksmes drošības direkcijā);
- gadījumos, kad nostiprināmās tiesības apliecina privāts atsavināšanas līgums, nostiprinājuma lūgumu atļaut parakstīt un parakstus uz tā apliecināt klātienē zemesgrāmatu nodaļās bez notāru vai bāriņtiesas starpniecības.

Reaģējot uz septiņu organizāciju parakstīto vēstuli par nepieciešamību uzlabot sagatavotos likumprojektus, Tieslietu ministrija tos precizēja, daļu no lūgumiem apņēmoties izpildīt nākotnē, tomēr atteicās atļaut nostiprinājuma lūgumus apliecināt klātienē zemesgrāmatu nodaļās bez notāru starpniecības.

Latvijas Pašvaldību savienība ir lūgusi Saeimu grozīt Zemesgrāmatu likumu un atļaut nostiprinājuma lūgumus iesniegt zemesgrāmatā arī bez notāru starpniecības, atļaujot īpašuma pārdevējam un pircējam nostiprinājuma lūgumu īpašuma tiesību maiņai parakstīt arī klātienē zemesgrāmatu nodaļā, tādējādi izveidojot alternatīvu, kas, LPS ieskatā, veicinās arī notāru atlīdzību sistēmas pilnveidi, padarot īpašuma tiesību nostiprināšanas procedūras izmaksu ziņā

LPS Finanšu un ekonomikas komitejas sēde 2018. gada 27. februārī.

draudzīgākas iedzīvotājiem un uzņēmējiem. Pagaidām šis likumprojekts nav izskatīts otrajā lasījumā.

Tā kā nekustamā īpašuma nodokļa paziņojumi ir administratīvie akti, kuriem ir būtiski to paziņošanas termiņi un paziņošanas veidi, LPS nācās iesaistīties **Paziņošanas likuma un Oficiālās elektroniskās adreses likuma grozījumu izstrādē**. Pateicoties mūsu iesaistei, likumprojektos ir precīzi atrunāta paziņošanas kārtība gadījumos, kad fiziskās personas, kurām oficiālās elektroniskās adreses lietošana ir brīvprātīga, šo adresi deaktivizēs. Vienlaikus panācām, ka Ministru kabinets uzdevis Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai līdz 2018. gada 1. jūnijam iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā dokumentu, kurās jomās vai kuri dokumentu veidi oficiālās elektroniskās adreses informācijas sistēmā būtu juridiski spēkā arī bez droša elektroniskā paraksta. Savukārt sadarbībā ar Finanšu ministriju līdz 2019. gada 1. jūnijam ir jāsagatavo normatīvo aktu projekts, paplašinot personu loku, kurām obligāti jālieto oficiālā elektroniskā adrese (piemēram, valsts amatpersonas, nekustamā īpašuma nodokļa maksātāji).

Tāpat uzdots līdz 2018. gada 1. novembrim izvērtēt oficiālo elektronisko adresu informācijas sistēmas darbību, tajā skaitā – vai tā spēs nodrošināt šādus tehniskos parametrus, kas ir būtiski nekustamā īpašuma nodokļa paziņojumu masveida izsūtīšanā katru gadu līdz 15. februārim:

- nodrošināt pašvaldībām iespēju masveidā un individualizēti saņemt ziņas par fiziskajām personām, kurām ir aktivizēts elektroniskais konts, nodrošinot ziņu saņemšanas ātrdarbību arī gadījumos, ja vienlaicīgi 119 pašvaldības nosūta pieprasījumus vairāk nekā 40 000 personām;

- nodrošināt Oficiālo elektronisko adresu informācijas sistēmas darbības nepārtrauktību (īslaicīgi sistēmas pārtraukumi ne vairāk par vienu stundu normālā darba laikā) laika periodā no 2. janvāra līdz 15. februārim, garantējot sistēmas darbības nepārtrauktību arī automātiskiem datu apmaiņas nakts procesiem;

- nodrošināt, ka sistēmas veiktspējas izsaukumu skaits ir ne mazāks par 99,5%;

- nodrošināt visus Oficiālo elektronisko adresu informācijas sistēmas lietotājus ar informāciju par plānotajiem informācijas sistēmas darbības pārtraukumiem ne vēlāk kā mēnesi iepriekš; neplānot darbības pārtraukumus laika periodā no 15. janvāra līdz 15. februārim.

Daudz darba ieguldīts, lai panāktu, ka valdība nevilcīnātos un izstrādātu kārtību, kādā Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā tiks aktualizētas **valstij piederošā jūras liedaga robežas gadījumos, kad jūras augstākās bangas ir noskalējušas krasta līniju**. Šāda prasība ietverta LPS atzinumā par Ministru kabineta noteikumu projektu "Grozījumi Ministru kabineta 2012. gada 10. aprīļa noteikumos nr. 263 "Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra

datu aktualizācijas noteikumi"". Saeima, pieņemot Zemes pārvaldības likumu, uzdeva valdībai šādus noteikumus izdot līdz 2016. gada 31. decembrim, bet tas joprojām nav izdarīts. Jūra dažādu faktoru ietekmē ir noskalojusi un turpinās noskalot krastus, tieši tāpēc Civillikuma 1104. pants kopš tā pieņemšanas pirmskara Latvijā nosaka: *"Jūras piekraste pieder valstij līdz tai vietai, kuru sasniedz jūras augstākās bangas."* Šī norma ir spēkā kopš Civillikuma pieņemšanas, lai nepieļautu ne liedaga, ne pašas jūras nonākšanu privātā īpašumā. Ministru prezidents, uzklāusot LPS aicinājumu, uzdeva VARAM vienoties ar LPS par veicamajiem darbiem un to izpildes termiņu. Atkārtoti Ministru prezidents šādu uzdevumu devis ar savu 2018. gada 26. aprīļa rezolūciju.

Ļoti liels atbalsts LPS šajā jautājumā bija zvērināts advokāts **Lauris Liepa**, kurš sniedza detalizētu juridisko analīzi, tādējādi atspēkojot Tieslietu ministrijas pārstāves publiski pausto, ka it kā daļa liedaga un pat daļa jūras vairs neesot publiskajā īpašumā. Īpaši jāuzsver, ka Liepas kungs savu palīdzību sniedza nesavtīgi – *pro bono*!

Jūras liedaga korekta atspoguļošana kadastrā ir būtiska arī pludmaļu apsaimniekošanā.

Tiesu administrācija, kas nodrošina zemesgrāmatas elektronisko funkcionalitāti, izveidojusi jaunu bezmaksas pakalpojumu visiem nekustamo īpašumu īpašniekiem – iespēju, klātienē uzrakstot iesniegumu vai elektroniski portālā www.zemesgramata.lv, **pie-reģistrēt savu e-pasta adresi, uz kuru iesniegšanas brīdī tiks nosūtīta informācija par katru iesniegtu nostiprinājuma lūgumu uz īpašumā esošu nekustamo īpašumu**. Šis elektroniskais pakalpojums ir svarīgs krāpniecības novēršanai gadījumos, kad zemesgrāmatā tiek iesniegti viltoti nostiprinājuma lūgumi, jo nodrošinās, ka īpašnieks, ja vien būs pie-reģistrējis savu e-pasta adresi, nekavējoties saņems ziņu par iesniegtu nostiprinājuma lūgumu, tādējādi ļaujot uzreiz informēt zemesgrāmatu, kā arī iespējami ātri vērsties kompetentās izmeklēšanas iestādēs, lai novērstu turpmāku prettiesisku darījumu ķēdi.

Šis pakalpojums ir pieejams arī gadījumos, ja nekustamā īpašuma īpašniekam nav e-pasta adreses, bet ir kāds viņam uzticams cilvēks, kuram ir e-pasta adrese, jo nekustamā īpašuma īpašnieks klātienē – rakstot iesniegumu jebkurā zemesgrāmatas nodaļā vai Tiesu administrācijā (Rīgā, Antonijas ielā 6) var norādīt jebkuru e-pasta adresi, uz kuru turpmāk tiks nosūtīta informācija par katru iesniegtu nostiprinājuma lūgumu uz īpašumā esošu nekustamo īpašumu, tiklīdz konkrētais nostiprinājuma lūgums tiks iesniegts zemesgrāmatā.

Pakalpojums elektroniski pieejams portālā www.zemesgramata.lv, autorizējoties ar banku autorizācijas līdzekļiem, e-parakstu vai eID karti sadaļas "Mani

REGIONĀLĀ ATTĪSTĪBA

dati” apakšsadaļā “Pieteikt manu īpašuma uzraudzību”, izvēlnē “Paziņojumi par iesniegtajiem nostiprinājuma lūgumiem”.

No pēdējā laika aktualitātēm jāpiemin fakts, ka tikai LPS iebilda pret Finanšu ministrijas vēlmi arī par divu dienu **nodokļu deklarāciju termiņa neievērošanu** visiem automātiski piemērot 25 eiro sodu. LPS lūdza paredzēt diferencētus sodus tiem, kas gada laikā nav kavējuši deklarāciju iesniegšanas termiņus, un tiem, kas ir kavējuši. Tāpat norādījām, ka nebūtu adekvāti, ja automātiskās sodīšanas gadījumā tiktu uzlikts identisks sods gan tiem, kas kavējuši 11 dienas, gan tiem, kas kavējuši 20. Sodi nebūtu jāuzliek fiziskajām personām, kas nav izvēlējušās veikt saimniecisko darbību, bet kurām var rasties pienākums iesniegt gada ienākuma deklarāciju diferencētā neapliekamā minimuma regulējuma dēļ. Sodīšana būtu jāsāk ar brīdinājumu. Ar gandarījumu jāteic, ka jau likumprojekta izskatīšana pirmajā lasījumā Saeimas Budžeta

un finanšu (nodokļu) komisijā apliecināja, ka LPS iebildumi tiek saklausīti. Savukārt uz otro lasījumu LPS viedoklim, ka sodīšanas sistēmai ir jābūt samērīgākai pēc būtības, ir piekrituši gan Latvijas Nodokļu maksātāju tiesību asociācija, gan Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome, nosūtot detalizētus viedokļus Budžeta komisijai.

- LPS Finanšu komiteju vada Pašvaldību savienības priekšsēdis **Gints Kaminskis**.
- Komitejas vadītāja vietnieki ir abi LPS priekšsēža vietnieki – Smiltenes novada domes priekšsēdētājs **Gints Kukainis** un Jelgavas domes priekšsēdētājs **Andris Rāviņš**.
- Laikā starp LPS 28. un 29. kongresu notikušas **septiņas komitejas sēdes**: 2017. gada 29. augustā, 26. septembrī, 24. oktobrī, 28. novembrī, 2018. gada 30. janvārī, 27. februārī un 27. martā.

REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS UN SĀDARBĪBAS KOMITEJĀ

Ivita Peipiņa,

LPS padomniece reģionālās attīstības jautājumos,
un **Gunta Lukstiņa,**

LPS padomniece attīstības un plānošanas jautājumos

No 2017. gada augusta, kad notika LPS 28. kongress, līdz 2018. gada maijam notikušas astoņas Reģionālās attīstības un sadarbības komitejas sēdes. Šobrīd darbam komitejā pieteikušies 128 dalībnieki. Katru komitejas sēdi attālināti noskatās un tās darbā piedalās aizvien vairāk pašvaldību politiķu un darbinieku. Visiem jums, kas piedalījās klātienē un neklātienē, – paldies par darbu!

Visu jautājumu uzskaitījums, par kuriem spriests un izteikts viedoklis komitejā, kā arī darba grupās, kurās LPS padomnieki piedalījušies, lai aizstāvētu pašvaldību intereses, aizņemtu daudz laika un vietas, tādēļ vērsīsim uzmanību uz svarīgākajiem risinājumiem un aktualizētajiem jautājumiem.

Jau vairākus gadus aktuāls un trīs gadu garumā ik pa laikam skatīts arī komitejas sēdēs, bet jo īpaši pēc 28. kongresa – **sadarbības teritorijas**. Tas ir VARAM rosinātais un uz Ministru kabinetu (MK) virzītais **likumprojekts “Grozījumi Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā”**, kurā mēģināts noteikt jau konkrētas pašvaldību sadarbības teritorijas, lai *“pilnveidotu valsts administratīvi teritoriālo iedalījumu”*.

Nesaskaņojuma process turpinās vēl aizvien, un LPS nav mainījusi savu nostāju: sadarbības teritorija ir tāda teritorija, kurā pašvaldības **savstarpēji brīvprātīgi** vai **ar tiešo valsts pārvaldi apvienojas** kādu iedzīvotājiem svarīgu un vajadzīgu pakalpojumu sniegšanai. Likumprojektā piedāvātās sadarbības teritorijas ir vērstas nevis uz LPS minētās sadarbības īstenošanu, bet gan uz teritoriālās reformas veikšanu. Pašvaldību savienība piedāvājusi savu redakciju likumprojektam, paredzot ka pašvaldību sadarbības teritorijā iekļauj teritoriāli vienotas pašvaldību administratīvās teritorijas un to izveido ar tajā ietilpstošo pašvaldību domju lēmumiem, ko apstiprina Saeima. LPS kategoriski iebilst pret to, ka sadarbības teritorijas ir vērstas uz **noteiktu** teritoriju iezīmēšanu un apstiprināšanu. Katrai funkcijai un pakalpojumam ir savs mērogs un sava forma tā nodrošināšanai iedzīvotājiem. Tādēļ LPS uzsver, ka, risinot šos jautājumus, turpmāko gadu laikā VARAM kopā ar LPS ir jānodrošina vispusīgs atbalsts jau esošajām pašvaldību sadarbības formām, t. sk. plašāks atbalsts pašvaldību kopdarbības iestāžu

plašākai izmantošanai, jāapzina un padziļināti jāizpēta tās funkcijas un valsts pārvaldes uzdevumi, kuros pašvaldības sadarbojas ar citām pašvaldībām, kā arī jāturpina izpēte un diskusijas par labāko formu valsts pārvaldes institūciju sadarbībai un to darbības koordinācijai reģionos.

Otrs aizvien nesaskaņotais jautājums izriet no likumprojekta "Grozījumi Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā", kura izstrādi nosaka Ministru kabineta 2017. gada 31. oktobra sēdes (prot. nr. 53, 30. §) protokollēmums "Informatīvais ziņojums **"Par mazo ciemu nosaukumu saglabāšanas jautājumiem"**". LPS nevar piekrist VARAM apgalvojumam, ka grozījumi likumā neskar daudzas Latvijas pašvaldības (izņemot vairākas anotācijā minētās, pamatā Latgales reģiona pašvaldības), kuras ir sakārtojušas savu adresāciju un plānojušas savu apdzīvojamā struktūru, ievērojot esošo likumu. Pēc piedāvātās likumprojekta redakcijas, daļa ciemu būs no jauna jāizvērtē un, iespējams, jānosaka kā "adresācijas ciemi", kas būtiski izmainīs saimnieciskās darbības veikšanu tajos, teritorijas izmantošanas un būvniecības nosacījumus, aizsargjoslas, nekustamā īpašuma objektu apgrūtinājumus un nekustamā īpašuma lietošanas mērķus, kadastrālo uzmērīšanu, kadastra objektu reģistrāciju, kā arī citu darbību veikšanu.

Tādēļ savā atzinumā LPS atbalsta Latgales plānošanas reģiona (LPR) 2018. gada 19. februāra vēstulē VARAM "Par grozījumiem Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā" izteikto aicinājumu rast iespēju ministrijai pirms šā likumprojekta galīgās redakcijas tālākās virzības **organizēt semināru pašvaldībām**, lai klātienē diskutētu par ciemu definēšanu, attēlošanu kartogrāfiski un citiem saistītiem jautājumiem un kopīgi vienotos par optimālo likumprojekta redakciju.

Komitejā tika skatīts arī VARAM informatīvais ziņojums **"Par reģionālās politikas pamatnostādņu 2013.–2019. gadam īstenošanas 2013.–2017. gadā starpposma novērtējumu"** un konstatēts, ka reģionālā attīstība vērtējama kā nesekmīga, jo pieaug sociāli ekonomiskās atšķirības starp Rīgas statistikas reģionu un Pierīgas statistikas reģionu un pārējiem statistikas reģioniem. LPS priekšlikums bija papildināt MK protokollēmumu par šo infoziņojumu ar to, ka VARAM, Ekonomikas, Izglītības un Satiksmes ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju, LPS un Latvijas Lielo pilsētu asociāciju, vajadzības gadījumā iesaistot arī citas institūcijas, sagatavot priekšlikumus kļūdu labošanai reģionālās politikas pamatnostādņēs un rast finansējumu nacionālajai investīciju programmai, kas papildus ES budžeta finansējumam īstenotu mērķtiecīgus reģionālās izlīdzināšanas pasākumus. Diemžēl Ministru kabinetā priekšlikums netika atbalstīts.

Reģionālās attīstības un sadarbības komitejā tika izvērtēts Pārresoru koordinācijas centra (PKC) saga-

tavotais **ziņojuma projekts "Nacionālā attīstības plāna 2014.–2020. gadam (NAP2020) un Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam (LIAS2030) īstenošanas uzraudzības ziņojums"**. Komitejas dalībniekiem bija konceptuāli iebildumi par ziņojumu kopumā: tas sagatavots kā NAP2020 izvērtējuma ziņojums, nevis kā Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam īstenošanas uzraudzības ziņojums. Tajā trūkst analīzes teritoriālā griezumā, nav iekļauts uzskatāms kartogrāfiskais materiāls, nav izvērtēts, kā tiek īstenotas ilgtspējīgas attīstības prioritātes dažādās mērķa grupās – dažāda mēroga attīstības centros, lauksaimniecības un mežsaimniecības teritorijās, piejūras un pierobežas teritorijās, īpaši aizsargājamās dabas zonās un citās, kā arī LIAS2030 noteiktajās nacionālo interešu telpās (lauku attīstības telpa, Baltijas jūras piekraste, Rīgas metropoles areāls, austrumu pierobeža, izcili dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli). Ieguldījumu ietekmes izvērtējums balstīts galvenokārt uz anonīmu ekspertu izjūtām, nevis uz faktu izpēti un datiem un nav apkopoti priekšlikumi, kā būtu jāmaina NAP2020 un LIAS2030 nostādnes, rīcības virzienos un plānotajās darbībās atbilstoši ārējās un iekšējās vides pārmaiņām.

Komitejā tika izskatīti arī LPS priekšlikumi par Latvijas pašvaldību lomu ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanā PKC ziņojumam, kas šāgada jūlijā kā Latvijas brīvprātīgais ziņojums tiks prezentēts ANO Augsta līmeņa politikas forumā.

Zemes pārvaldības likuma normu ieviešana dzīvē un ar to saistītās problēmas lielā mērā skar **koplietošanas un servitūta ceļus**. LPS divus gadus pēc kārtas sarunās ar VARAM aktualizējusi šo jautājumu, bet diemžēl tālāk par ierakstu protokolā, ka *"jautājums par servitūta un koplietošanas ceļiem, ceļu un ielu pārvaldību ir jāsakārto, tādēļ darba grupā VARAM kopīgi ar LPS jāizstrādā un VARAM jāiesniedz Saeimā grozījumi Zemes pārvaldības likumā"*, nav tikts, un arī VARAM virzītajos likuma grozījumos šis jautājums nav risināts.

Tādēļ pagājušā gada oktobrī LPS atkārtoti vērsās Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijā, uzsverot, ka pašvaldības aizvien biežāk saskaras ar problēmām, kas saistītas ar koplietošanas ceļu un ielu (kas nav valsts vai pašvaldību īpašumā) uzturēšanu pienācīgā stāvoklī, kā arī inženierkomunikāciju izveidi zem šiem ceļiem un ielām. Vispārējās jurisdikcijas tiesās iesniegtas vairākas prasības, apšaubot pašvaldības ceļu kā būvju piederību pašvaldībai. Par pašvaldības ceļiem tie ir noteikti jau zemes reformas pirmsākumos, tikai vēlāka zemes reformas neveiksmīga īstenošana un skaidra tiesiskā regulējuma trūkums radījis situāciju, ka zemes īpašnieki ir uzsākuši tiesās apšaubīt ne tikai pašvaldības ceļu kā būvju piederību pašvaldībām, bet arī to lietošanu un izmantošanu vietējās sabiedrības interesēs. LPS priekšlikumi grozījumiem Zemes pārvaldības

REGIONĀLĀ ATTĪSTĪBA

likumā piedāvāja ieviest divus terminus – “pašvaldības nozīmes koplietošanas ceļi” un “koplietošanas ceļi”. Šobrīd aizvien norit darbs ar Saeimas Juridisko biroju pie likuma normu precizēšanas, kā arī viedokļu saskaņošana ar Tieslietu un Satiksmes ministriju.

Lai izpildītu Zemes pārvaldības likuma 13. panta pirmās daļas 10. punkta deleģējumu, VARAM izstrādājis MK noteikumus “**Noteikumi par publisko ūdeņu nomu**” un “**Grozījumi Ministru kabineta 2009. gada 11. augusta noteikumos nr. 918 “Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību”**”. To mērķis ir regulēt kārtību, kādā publiskos ūdeņus iznomā to valdītājs – pašvaldība vai valsts –, un noteikt veidus, kādiem publiskos ūdeņus var iznomāt. Publisko ūdeņu iznomāšanai ar zvejniecību saistītiem veidiem saglabāts līdzšinējais princips, ka iznomātājs ir pašvaldība, veicot grozījumus pašreizējā regulējumā. Komitejā šie dokumenti ir izskatīti, sniegti priekšlikumi, papildinājumi un iebildumi, un šobrīd norit MK noteikumu saskaņošana.

Sarunās ar VARAM pērn tika panākta vienošanās, ka VARAM un LPS iesniegs priekšlikumu Latvijas Vides aizsardzības fonda (LVAF) padomei, sākot ar 2018. gadu, organizēt projektu konkursu aktivitātē “**Publisko ūdeņu apsaimniekošana**”, kur uz finansējumu varētu pretendēt pašvaldības un ik gadu tam būtu atvēlēts ne mazāk par vienu miljonu eiro.

Šogad LVAF izsludināja projektu konkursu pašvaldībām aktivitātē “Publisko ūdeņu pārvaldība” ar mērķi finansiāli atbalstīt projektus publisko ūdeņu (jūras piekraste, publiskie ezeri un upju posmi) pārvaldībai. Konkursā tika atbalstītas divas galvenās aktivitātes:

- 3.1. aktivitāte “Plānošanas dokumentu izstrāde publisko ūdeņu pārvaldībai”, kurā tika iesniegti 34 projekti par kopējo summu 273 314 eiro un finansējums piešķirts 14 projektiem par kopējo summu 100 052 eiro;
- 3.2. aktivitāte “Publisko ūdeņu pārvaldības praktiskās

aktivitātes” (atbilstoši plānošanas dokumentiem) ar četrām apakšaktivitātēm, kurā tika iesniegts 71 projekts par kopējo summu 2 632 685 eiro un finansējums piešķirts 26 projektiem par kopējo summu 704 945 eiro.

LVAF izsludināja arī nacionālas nozīmes projektu “Piekrastes apsaimniekošanas praktisko aktivitāšu realizēšana”, kur projekta iesniedzējs ir LPS un aktivitātes notiek katrā Baltijas piejūras pašvaldībā. Projekta kopējā summa ir 199 565 eiro. Tāds pats finansējums šajās aktivitātēs pašvaldībām būs pieejams arī 2019. gadā.

Piekrastes pašvaldības ar savu dažādo budžetu ilgstoši ir apsaimniekojušas visu valstij piederošo 496 km garo jūras piekrastes joslu. Kopš juridiskā deleģējuma saņemšanas – Zemes pārvaldības likuma (ZPL) pieņemšanas 2014. gadā – un tajā dotā uzdevuma vietējai pašvaldībai būt tiesiskajam valdītājam likumā noteiktajai jūras piekrastes joslai piekrastes pašvaldības pārstāvošā **Latvijas Piekrastes pašvaldību apvienība (LPPA)**, kas darbojas LPS paspārnē, atkārtoti izvirzījusi jautājumu par ZPL anotācijā norādīto valsts atbalstu, lai varētu veikt kvalitatīvu valsts īpašuma pārvaldību. Šis jautājums vairākus gadus aktualizēts gadskārtējās sarunās ar VARAM un Finanšu ministriju un Ministru kabinetu.

2017. gadā LPS un VARAM sarunās beidzot tika panākts risinājums par atbalstu publisko ūdeņu apsaimniekošanai no Latvijas Vides aizsardzības fonda un gada nogalē spriests par LPS un piekrastes pašvaldību kopīgu dalību iespējamā LVAF nacionālas nozīmes projektā. Šī iespēja tika izskatīta LPPA pašvaldību vadītāju gadskārtējā sapulcē 12. decembrī, un pašvaldības vienojās par kopīgu LPS un visu piekrastes pašvaldību projekta gatavošanu.

LPS sadarbībā ar piekrastes pašvaldībām sagatavoja projekta “Piekrastes apsaimniekošanas praktisko

LPS Reģionālās attīstības un sadarbības komitejas sēde 2017. gada 6. septembrī.

aktivitāšu realizēšana” pieteikumu ar mērķi īstenot Rīgas līča un Baltijas jūras piekrastes joslas apsaimniekošanu, nodrošinot tajā labu vides kvalitāti iedzīvotājiem, atpūtniekiem un tūristiem un pludmales pieejamību. LVAF padome projektu apstiprināja 2018. gada 26. martā. Kopš 1. maija pašvaldības uzsākušas tā īstenošanu, kā rezultātā tiks nodrošināti labāki apstākļi kvalitatīvai un drošai atpūtai un piekraste kļūs labiekārtotāka.

Veicot šā gada piekrastes apsaimniekošanas projekta sagatavošanu, tika secināts, ka no LVAF līdzekļiem izdalītais atbalsta apjoms 200 000 eiro apmērā nav pietiekams un nākamajā sezonā no LVAF jāpieprasa lielāks finansējums.

Otrs atzīmējams LPPA un piekrastes pašvaldību kopīgs panākums saistās ar ES atbalstu. Pateicoties LPPA iepriekš veiktajām aktivitātēm ES fondu 2014.–2020. gadam stratēģiskā atbalsta mērķa (SAM) 5.5.1. “Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu” piekrastes kārtas atbalsta ieguvei, 15 piekrastes pašvaldības varēja sagatavot četras sadarbības projektus 15 miljonu eiro apmērā, aptverot 28 attīstāmās vietas un objektus. Uzteicama ir pašvaldību sadarbība projektu sagatavošanā. No četriem Centrālajai finanšu un līgumu aģentūrai izvērtēšanai iesniegtajiem projektiem viens jau ir izvērtēts, un uzsākta tā īstenošana.

Liels ir LPPA Valdes ieguldījums kopējo interešu virzībā. Laikā starp LPS kongresiem Valde tikusies ar “Zaļās kustības” Valdes priekšsēdētāju Jāni Matuli par kampaņas “Saglabāsim Latvijas kāpas!” ieguldījumiem piekrastes dabas pieejamībā un ar Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) ģenerāldirektoru Juri Jātnieku, ar kuru pārrunāta jūras piekrastes joslas apsaimniekošana DAP pārvaldībā nodotajās piekrastes joslas daļās (nacionālo parku un dabas liegumu teritorijās) un DAP sadarbība ar pašvaldībām. LPPA Valdē skatīta arī ES fondu SAM 5.5.1. piekrastes kārtas virzība, grozījumi Zemes pārvaldības likumā, piekrastes priežu meža pārvaldība, pašvaldību administratīvais iedalījums un jūras robeža, projekta “Pārgājienu maršruts gar Baltijas jūras piekrasti Latvijā un Igaunijā” īstenošana un atkritumu monitorings 2017. gada sezonā. Valde atbalstījusi Zilo karogu kustību, aktualizējusi jautājumu par piekrastē izskalotajiem roņiem u.c.

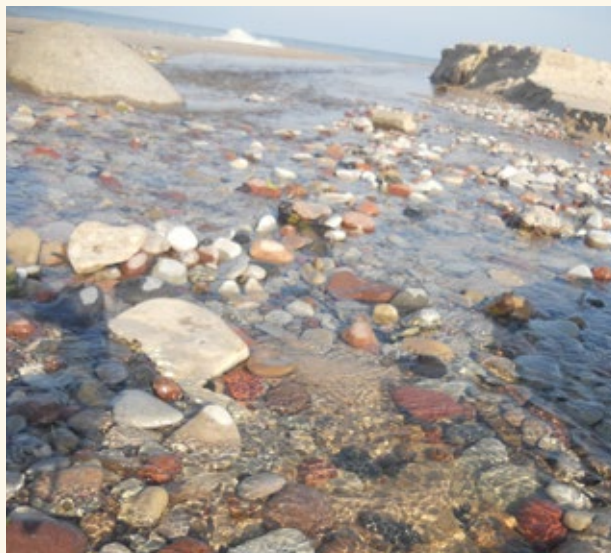
LPPA un tās jaunā vadītāja – Salacgrīvas domes priekšsēdētāja **Dagna Strauberga** (viņš stafeti pirms gadumijas pārņēma no ilggadējā apvienības priekšsēdētāja Ventspils novada domes priekšsēdētāja vietnieka **Māra Dadža**) – izaicinājumi turpmākajiem gadiem būs praktiskā piekrastes joslas zemes vienību pārņemšana valdījumā saskaņā ar grozījumiem MK noteikumos “Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu aktualizācijas noteikumi” pēc to pieņemšanas MK, grozījumi Aizsargjoslu likumā attiecībā uz iespēju krasta kāpu aizsargjoslā veikt pašvaldību ceļu,

māju ceļu un nobrauktuvju pludmalē būvniecību, vēl citu normatīvo aktu virzība Ministru kabinetā un Saeimā, kā arī tūrisma, rekreācijas un kūrortu attīstības veicināšana un pašvaldību sadarbība *Jūrtakas*, “Eirovelo 13” un citu projektu un ieceru attīstība, biotopu kartēšana un jautājums, vai un kā biotopu kartēšanas rezultātā būs jāpārskata krasta kāpas 300 m aizsargjosla, tajā ietverot jaunatklātos biotopus, kā arī plānošanas jautājumi – jūras piekrastes joslas, t.s. ūdens daļas, publiskās ārtelpas, ainavas un citi tematiskie plānojumi kā pamats turpmākām rīcībām un jauniem projektiem piekrastē.

LPS padomnieki strādā darba grupās pie **zemes politikas** izstrādes, un LPS aktīvi iesaistījusies **likuma “Par zemes dzīlēm”** grozījumu izstrādē, lai nodrošinātu iespēju pašvaldībām izdot saistošos noteikumus par derīgo izrakteņu ieguves vietas rekultivācijas kārtību un noteikt veidus, kādos zemes dziļi izmantotājs garantē derīgo izrakteņu ieguves vietas rekultivācijas izmaksas. Tas novērstu problēmas ar izstrādāto un pamesto zemes dziļi ieguves vietu rekultivāciju.

LPS Reģionālās attīstības un sadarbības komitejā izskatīti arī citi jautājumi, tajā skaitā valsts pārvaldes vienoto klientu apkalpošanas centru darbība, attīstība un finansēšana, informatīvais ziņojums “Par atvieglojumu uzskaites koplietošanas risinājuma ieviešanu valsts un pašvaldību atvieglojumu administrēšanai” u.c. Komitejas pārziņā ir sarunas ar VARAM un Zemkopības ministriju.

- LPS Reģionālās attīstības un sadarbības komiteju vada Rūjienas novada domes priekšsēdētājs **Guntis Gladkins**.
- Komitejas vadītāja vietnieks ir Mārupes novada domes priekšsēdētājs **Mārtiņš Bojārs**.
- Laikā starp LPS 28. un 29. kongresu notikušas **astoņas komitejas sēdes**: 2017. gada 6. septembrī, 11. oktobrī, 1. novembrī, 6. decembrī, 2018. gada 10. janvārī, 7. februārī, 7. martā un 11. aprīlī.

VIDES AIZSARDZĪBA UN ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA

Sandra Bērziņa,
LPS padomniece vides aizsardzības jautājumos,
(attēlā pa labi)
un **Sniedze Sprōģe,**
LPS padomniece lauku attīstības jautājumos

Vides aizsardzības jautājumi pasaulē kļūst arvien aktuālāki un ieņem lielāku lomu valstu politikās. Tie tiek integrēti praktiski visās jomās, kas neizbēgami rada jaunu normu rašanos, normu maiņu vai papildināšanu. Jāņem vērā arī Eiropas Savienības direktīvu prasību pārņemšana, kā rezultātā tiek ieviestas stingrākas normas vai papildu nosacījumi, kas, no vienas puses, sekmē vides kvalitātes uzlabošanu ilgtermiņā, bet, no otras, bieži vien prasa lielākus finanšu ieguldījumus, papildu darbības un lielāku administratīvo slogu.

Iepriekšējā periodā līdztekus jautājumiem par vides piesārņojumu, ietekmes uz vidi novērtējumu un kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādņu problemātiskākie jautājumi, kuru tālākai virzībai vajadzēja ieguldīt nopietnu darbu, bija saistīti ar dabas aizsardzību. Tiesa, šajā gadījumā tas nebija sakarā ar Eiropas Savienības noteikto prasību pārņemšanu, būtiskākos sarežģījumus radīja **birokrātiskie šķēršļi**.

Pēdējos gados vairākām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (ĪADT) tika izstrādāti **dabas aizsardzības plāni**. Tos izstrādā laikposmam līdz 15 gadiem un apstiprina vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs. Dabas aizsardzības plāns nosaka nepieciešamos dabas aizsardzības pasākumus, kā arī pieļaujamo saimniecisko darbību atbilstoši šajā plānā izstrādātajam zonējumam. Pēc dabas aizsardzības plāna apstiprināšanas nekādi jauni aizliegumi vai apgrūtinājumi spēkā nestājas. ĪADT vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamos un

aizliegtos darbību veidus, nosaka Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". Tomēr jāņem vērā, ka dabas aizsardzības plāna sastāvdaļa ir konkrētās teritorijas individuālo aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumu projekts, kas pēc dabas aizsardzības plāna apstiprināšanas tiek virzīts tālāk kā Ministru kabineta noteikumi un tad gan teritorijas zonējums, gan aizliegtās un atļautās darbības katrā zonā kļūst saistošas. Tieši tādēļ pašvaldībām ir svarīgi piedalīties dabas aizsardzības plānu izstrādē un aktīvi izteikt savus priekšlikumus, tādējādi gan dabas aizsardzības plānā, gan individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos iestrādājot sev būtiskus nosacījumus.

Pagājušajā gadā virknei ĪADT pēc dabas aizsardzības plānu apstiprināšanas tika izstrādāti **individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi** vai arī izdarīti grozījumi noteikumos. Jāpiezīmē, ka šo noteikumu apstiprināšana bija ļoti svarīga pašvaldībām, jo saturēja normas, kas atviegloja atsevišķu darbību veikšanu, tādējādi veicinot rekreācijas iespējas un tūrisma infrastruktūras attīstību, pieļaujot piekrastes zvejniņu pārvietošanu pa noteiktu pludmales joslu un citur, piemēram, dabas liegumos "Oviši", "Vecdaugava", "Ziemeupe", "Vidzemes akmeņainā jūrmala". Tieši šo iemeslu dēļ pašvaldības bija ieinteresētas iespējami ātrākā šo noteikumu apstiprināšanā. Diemžēl process ļoti ieilga, piemēram, lai dabas lieguma "Oviši" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi tiktu saskaņoti un virzīti Ministru kabinetam apstiprināšanai, bija nepieciešamas sešas starpministriju sanāksmes, kas prasīja gadu. Turklāt dabas aizsardzības un teritorijas izmantošanas intereses gan no Ventspils novada domes un LPS, gan VARAM un nevalstisko organizāciju puses tika saskaņotas pietiekami operatīvi. Procesu kavēja Tieslietu ministrijas iebildumi, kas bija vērsti ne tikai uz juridisko nianšu precizēšanu, kas neapšaubāmi ir Tieslietu ministrijas kompetence, bet jautājumu apstrīdēšanu pēc būtības, kas ir dabas aizsardzības speciālistu un pašvaldības kompetencē. Tā Tieslietu ministrijas izpratnē nebūtu pieļaujama pārvietošanās pa pludmalī vairāk kā četrus metrus platā joslā no ūdens līnijas zvejas laivu novietošanai pludmalē pašpatēriņa un rūpnieciskās zvejas vajadzībām, kaut gan tas ir ļoti būtiski šīs nozares pārstāvjiem un arī neietekmē dabas lieguma izveidošanas mērķi, jo nekaitē bioloģiskajai daudzveidībai.

Tieši tāpat sešas starpministriju saskaņošanas sanāksmes notikušas saistībā ar grozījumiem dabas lieguma "Vidzemes akmeņainā jūrmala" individuāla-

jos aizsardzības un izmantošanas noteikumos, taču Tieslietu ministrijas iebildumu dēļ šie noteikumi joprojām nav saskaņoti un virzīti Ministru kabinetam apstiprināšanai. Tā, piemēram, tika izteikts iebildums pret atļauju izbūvēt ceļu, kura atrašanās vieta, ņemot vērā ekspertu atzinumus, ir paredzēta dabas aizsardzības plānā, pieprasot atkārtotus ekspertu atzinumus, kas ir ne tikai nevajadzīgs administratīvais slogs, bet arī nelietderīga līdzekļu izlietošana. Tieslietu ministrijas iebildumu dēļ saistībā ar zemes gabalu sadalīšanas iespējām ir apdraudēta Salacgrīvas novada pašvaldības iespēja realizēt eirovelomaršruta izveidi projektā "Iron Curtain Trail-EV12-North", kura sadarbības partneri ir Polija, Vācija, Somija, Igaunija, Lietuva, Zviedrija, Dānija un Eiropas velofederācija. Šādi piemēri neveicina uzticību valsts ierēdniecībai un mazina atbalstu dabas aizsardzības principiem. Lai rastu risinājumu situācijai, kāda radusies dabas liegumā "Vidzemes akmeņainā jūrmala", LPS ierosinājusi grozījumus likumā "Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu" (konkrētais dabas liegums atrodas biosfēras rezervāta teritorijā), šo grozījumu tālāka virzība būs viena no nākamā perioda aktualitātēm.

Tāpat nopietns darbs ieguldīts, lai veiktu grozījumus 2012. gada 18. decembra MK noteikumos nr. 940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu". Ņemot vērā situāciju, kāda saistībā ar **mikroliegumu** izveidi radusies dažās pašvaldībās, tajā skaitā notiekošo tiesvedību saistībā ar to, kā arī pašvaldību izteiktos priekšlikumus, LPS ierosinājusi grozīt šos MK noteikumus, paredzot, ka mikroliegumus neveido pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos norādītajās apbūves teritorijās. Pretējā gadījumā var rasties un jau ir radušās situācijas, ka mikroliegums izveidots apbūvei paredzētā teritorijā, kur cilvēki iegādājušies zemi privātmāju būvniecībai, turklāt atsevišķos gadījumos jau ir izņemtas būvatļaujas. Tas rada būtiskus īpašumtiesību aprobežojumus, jo konkrētais zemesgabals vairs nav izmantojams tā paredzētajam mērķim. Jāņem vērā Sugu un biotopu likuma 10. panta otrajā daļā noteiktais, ka zemes īpašniekiem ir tiesības uz normatīvajos aktos paredzēto kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem mikroliegumos. Savukārt likumā "Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās" ir paredzēta kompensācija tikai par lauksaimnieciskās un mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem. Līdz ar to normatīvajos aktos vispār nav paredzēts kompensācijas mehānisms par īpašumtiesību aprobežojumiem gadījumos, kad mikroliegumi tiek izveidoti apbūvei paredzētās teritorijās, kas nonāk pretrunā ar Latvijas Republikas Satversmes 105. pantu. Grozījumus MK noteikumos virza Zemkopības ministrija, un ir notikusi pirmā starpministriju saskaņošanas sanāksme. Tiesa, pretestība šādai noteikumu redakcijas maiņai no nevalstisko organizāciju un VARAM puses ir ļoti liela, to tālāka virzība šajā gadā būs nopietns izaicinājums.

Dabas aizsardzības jomā LPS turpinās sekot līdzi biotopu kartēšanai. Pēc pirmās sezonas datu sākotnējās apkopošanas ir secināts, ka aptuveni puse aizsargājamo pļavu un mežu biotopu atrodas ĪADT, bet puse ārpus tām. LPS piedalās biotopu kartēšanas uzraudzības grupas darbā, joprojām norit diskusijas par to, kā un kad tiks publiskota informācija par aizsargājamo biotopu esamību, ziņas par tiem ieviejojot dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols", kā arī vai, kad un kāda atbildība iestāsies par šo biotopu iznīcināšanu vai stāvokļa pasliktināšanu.

Aktualitāte būs arī grozījumi likumā "Par zemes dzīlēm", kurā uzturēsim prasību par iespēju pašvaldībām izdot saistošos noteikumus par **derīgo izrakteņu ieguves vietas rekultivācijas** kārtību un noteikt veidus, kādos zemes dziļu izmantotājs garantē derīgo izrakteņu ieguves vietas rekultivācijas izmaksas. Tas novērstu problēmas ar izstrādāto un pamesto zemes dziļu ieguves vietu rekultivāciju. Otrs jautājums LPS uzmanības lokā saistībā ar grozījumiem likumā "Par zemes dzīlēm" būs Baltijas ogļūdeņražu izpētes un ieguves asociācijas priekšlikums, ka izņēmumu kārtā pašvaldības teritorijas plānojums nav ņemams vērā, nosakot ogļūdeņražu ieguves laukumu, kā arī attiecībā uz ogļūdeņražu ieguvi nebūtu piemērojama ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra. Šādu normu pieņemšana būtu pilnībā neatbilstoša pašvaldību interesēm, tādēļ LPS stingri iestāsies pret attiecīgo priekšlikumu tālāku virzību.

Laiks no LPS pērnā kongresa līdz šāgada kongresam ir bijis gana spraigs, interesants un reizē pilns smagu cīņu pret birokrātiju un neefektīvu (gribas teikt – pat neįēdīgu!) normatīvo aktu ražošanu. Neskaitāmas stundas ir pavadītas darba grupās, sniegti priekšlikumi, kas apspriesti ar pašvaldību speciālistiem un politiķiem gan komitejās, gan LPS Valdes un Novadu apvienības Valdes sēdēs, gan *tīkliņū* sanāksmēs. Daži jautājumi cerīgi pavirzījušies uz priekšu, bet vairākas lietas iestrēgušas uz nezināmu laiku, jo vienmēr parādās svarīgāki jautājumi, kas tiek izcelti priekšplānā.

Samērā vienmērīgi virzās atkritumu apsaimniekošanas normatīvo aktu apspriešana, tiesa gan, ar reizēm neizprotamu vēlmi kalpot kontrolieru iegribām – visu aprakstīt, norādot, kā jādara –, bet tas jau robežojas ar iejaukšanos pašvaldību autonomajās lietās!

Latvijā par visu **sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu** savā administratīvajā teritorijā ir atbildīgas pašvaldības. Un lielā mērā no tā, kā organizējam šīs funkcijas izpildi, ir atkarīgs, vai dzīvojam tīrākā vai piedrazotākā vidē.

Novērtēts, ka valstī ik gadu rodas 600 000–700 000 tonnu sadzīves atkritumu, un aptuveni puse no šā daudzuma ir bioloģiski noārdāmi atkritumi. Latvijā no kopējā sadzīves atkritumu daudzuma apmēram 30% ir organiskie atkritumi. Par bīstamo sadzīves atkritumu (tie veido 1–2% no kopējā atkritumu daudzuma)

apsaimniekošanas organizēšanu un koordinēšanu atbildīga ir valsts.

Kopš 1998. gada, kad Latvijā tika veidoti poligoni ar mērķi sniegt kvalitatīvus atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus fiziskām un juridiskām personām katrā atkritumu apsaimniekošanas reģionā (AAR), MK noteicis, ka visa teritorija sadalīta desmit reģionos.

Šā perioda prioritāte – dalīti vākti atkritumi, atkritumu reģenerācija un pārstrāde, lai apglabāt vajadzētu pēc iespējas mazāk. To var izdarīt, tikai kopā darbojoties un katram posmam uzņemoties atbildību savā jomā: valsts (normatīvie akti un atbalsta sistēma visos vājos posmos) un pašvaldību (visu sadzīves atkritumu apsaimniekošana un sagatavošana reģenerācijai un pārstrādei) institūcijām ar privātajiem uzņēmumiem (pārstrāde, pakalpojumu sniegšana pašvaldībām).

Pašvaldību atkritumu apsaimniekošanas jautājumu darba grupa (tiklīdz) vienojusies par aktuālajiem jautājumiem, par ko arī kopīgi diskutējām šajā gadā, lai veidotu pašvaldību kopīgo viedokli atkritumu apsaimniekošanas jautājumos.

- **Dalīto atkritumu savākšanas sistēmas un infrastruktūras attīstība** (punkti, laukumi, apsaimniekošanas modeļu salīdzinājums). Sadzīves atkritumu šķirošana (kā labāk iesaistīt iedzīvotājus un komersantus atkritumu dalītā vākšanā?). Izglītošanas darba pieredze. Pārstrādes stimulēšana (kā sasniegt ES prasības – samazināt apglabāšanu līdz 5–10%?).
- **Atkritumu maksas noteikšana.** Maksa par dalīto atkritumu savākšanu. Pašvaldību saistošie noteikumi un to izpildes kontrole. Pašvaldību noteiktā maksa.
- **Dabas resursu nodokļa mērķtiecīga ieguldīšana vides sakārtošanā:** pārdali starp valsti un pašvaldībām nav izdevies panākt, sarunas jāturpina, acīmredzot pēc vēlēšanām. Atbildības sistēmu pārskatīšana – pārdale par labu reāliem apsaimniekotājiem. Riepas, elektropreces, medicīnas atkritumi lauku reģionos u.c. Nepiedodami, ka tiek saņemti atbrīvojumi no dabas resursu nodokļa maksājuma budžetā, mums pašiem valstī ir riepu pārstrādes uzņēmumi, bet riepas krājas lielos apjomos dažādos laukumos. Tas ir bīstami! Jāveido pilnvērtīga atbalsta sistēma visos posmos, jāstimulē pārstrāde, lai neveidotos šī ačgārnā situācija. VARAM darba grupā izdiskutēt, un normatīvo aktu grozījumi ir Saeimas dienaskārtībā.

Jāturpina diskusijas un jārod risinājums par pārtikas un zaļajiem atkritumiem, kas veido smagāko daļu nešķīrotajos atkritumos.

leilgusi problēma – **ticami dati!** Tie nepieciešami pašvaldību un atkritumu apsaimniekošanas reģionu griezumā, valstī kopumā situācijas analīzei un priekšlikumu izstrādei.

Saskaņā ar likumu “Par pašvaldībām” **sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšana** ir viena no pašvaldības autonomajām funkcijām, un šo funkciju izpildi organizē un par to atbild pašvaldības. Atbildība par atkritumu apsaimniekošanas funkciju pašvaldībai ir neatkarīgi no tā, vai šī funkcija tiek īstenota ar pašvaldības kapitālsabiedrības, publiskās un privātās kapitālsabiedrības vai privātas kapitālsabiedrības starpniecību. Domei jāizdod saistošie noteikumi par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā.

Atkal atsākta diskusija par **depozīta sistēmas** ieviešanu, tā tiek izmantota priekšvēlēšanu cīņās, bet netiek runāts par pamatjautājumiem – cik un kas maksās par sistēmas ieviešanu, kā tā tiks organizēta, kas un kā segs sistēmas uzturēšanas izdevumus, ko tas atrisinās, ja pēc to valstu pieredzes, kas ieviesušas depozīta sistēmu, tiek savākti tikai 3–9% no pudeļu apjoma, daudzas valstis atsakās, jo tas esot dārgi un neefektīvi. Skaidrs, ka jāturpina uzlabot plastmasas pudeļu un visa dalītās vākšanas sistēmu, iedzīvotāju izglītošanu, motivēšanu un arī sodīšanu, ja citādi nevar, bet reizē jādomā par neveiksmīga iepakojuma un taras mazināšanas iespējām, otrreizējo izejvielu efektīvas pārstrādes iespējām. Šie jautājumi jārisina kompleksi, jārēķina un tad jārikojas!

Kā pareizāk apsaimniekot sadzīves atkritumus? Tas ir katras pašvaldības un atkritumu apsaimniekošanas reģiona ziņā. Arvien vairāk pašvaldību izvēlas veidot savus uzņēmumus vai veido publisko un privāto partnerību, jo privāto komersantu skrējieni pēc zemākās cenas novedis pie tā, ka galvenais ir dabūt līgumu un tikai pēc tam sākt domāt, kā to izpildīt. Nereti cenas ir tādas, kas pat nesedz atkritumu apglabāšanas izmaksas. Tāpat parādījusies tendence – ja zemāka iepirkuma maksa par kubikmetru atkritumu, tad daudzviet daudzdzīvokļu māju iedzīvotāji gadā maksā krietni vairāk.

Katrā pašvaldībā jāizsver, kā objektīvāk noteikt atkritumu apjomu, kā godīgāk noteikt maksu atkritumu radītājam un kā labāk to visu administrēt un kontrolēt. To nevar noteikt visiem vienādu un cerēt uz rezultātu!

Tīras vides nodrošināšana ir pašvaldību autonomā funkcija. Labi sašķīroti atkritumi ir resursi, un pašvaldībai pašai ir tiesības izvēlēties veidu, kādā šo funkciju labāk veikt, un ko darīt ar saviem resursiem, kā kompensēt apzinīgajiem iedzīvotājiem un kā sodīt piesārņotājus.

Citās jomās darbi virzījušies līdzīgi.

Nepieciešama kārtīga **zemes reformas** normatīvo aktu inventarizācija, jo gandrīz visur reforma ir beigusies, bet Tieslietu ministrija kopā ar Valsts zemes dienestu, piepalīdzot Finanšu ministrijai ar “Valsts

nekustamajiem īpašumiem” un Saeimas Juridiskā biroja speciālistiem, spēcīgi bremsē šos jautājumus, tajā pašā laikā bremsējot pašvaldību rīcībspēju ar pieprasītu resursu – zemi! Lauku zemju jautājumi risināmi gan zemes reformas likumos, gan **Zemes pārvaldības likuma** regulējumā. Sarežģīti, pretrunīgi, dažādi kāzusi, atšķirīgi risinājumi, taču vienmēr jācenšas to darīt pēc likuma un nekaitējot saviem ļaudīm! Uzsākts darbs pie **zemes politikas** veidošanas, bet arī šajā grupā nosēdētās stundas ir ar mazu cerību uz saprātīgu un jēgpilnu rezultātu.

Turpinām analizēt un sekot līdz **lauku ceļu projektu** ieviešanai. No birokrātiskajām pauzēm investīciju projektu ieviešanā cieš arī lauku ceļu programma (cenas nesamērīgi pieaug, darbi kavējas, kvalitāte kritas, plānoto sakārtoto ceļu kopgarums sarūk!). Projekti jāiesniedz Lauku atbalsta dienestā līdz 2019. gada 1. decembrim, bet puse pašvaldību vēl tikai ceļā uz to! Pozitīvā lieta noteikti ir kopīgi ar uzņēmējiem veiktā ceļu tīkla inventarizācija un prioritāro ceļu ranžēšana, ieguldījumi nepieciešamākajos objektos. Kaut līdzekļi tam būtu arī turpmāk un ne tikai no lauku fonda!

Meža nozarē turpinājām diskusijas (vairāk nekā 20 darba grupās, izbraukuma sanāksmēs un diskusijās) par ekonomiskajiem jautājumiem (ciršanu un atjaunošanu), kā arī par sociālajiem jautājumiem (rekreācija, ogošana, sēņošana, parku kopšana un ierīkošana, takas, atpūtas vietas, tīrība un drošums publiskajās teritorijās u.c.), salāgojot to ar dabas vērtību saglabāšanu. Īpaša vērība tika pievērsta piekrastes joslai un priežu audzēm. Vienmēr ļoti grūti vienoties par samērīgumu, tādēļ daudz lielāka uzmanība būtu jāvelta diskusijām plānošanas dokumentu (pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentu un meža apsaimniekošanas plānu) izstrādē ar sabiedrību (ieinteresētajām NVO, uzņēmējiem, teritorijā dzīvojošajiem u.c.), lai vienotos par meža apsaimniekošanu, nosakot dabas vērtību un sabiedrības rekreācijai saglabājamo teritoriju apsaimniekošanu,

lai saimnieciskajos mežos īpašnieki varētu pajauties uz pastāvību, saimniekojot saskaņā ar meža normatīvo regulējumu. Priece pašvaldību ieinteresētība sava meža īpašuma apsaimniekošanas pareizāko modeļu meklēšanā, izglītojoties gan meža ekspedīcijās, gan no profesionāļu, zinātnieku un kolēģu pieredzes un ieteikumiem. Svarīgi izvērtēt normatīvos aktus par koku ciršanu ārpus meža, videi nodarīto kaitējumu kompensēšanas mehānismu, lai veicinātu ekonomisko attīstību un uzturētu drošas publiskās vietas, un saglabātu tīkamu ainavu un dabas vērtības.

Pašvaldības krietnu darbu padarījušas un vēl turpina **Āfrikas cūku mēra** mazināšanā un seku likvidēšanā, jo diemžēl šī sērga jau izplatījies gandrīz pa visu valsti un atkārtoti parādās jau vecajās mēra skartajās teritorijās. Aktualizējies jautājums par **medību koordināciju komisiju** lomu un darbību. Darba grupa, pagaidām gan bez rezultāta, pārskatīja normatīvo regulējumu, jo zvēru postījumi pieaug, nenomedito zvēru apjoms palielinās, meža un lauku īpašniekiem radot lielus zaudējumus. Daudzviet problēmas arī blīvi apdzīvotās vietās, kur jāmeklē saprātīgi risinājumi.

Ļoti nepieciešams Zvejniecības likuma un Zemes pārvaldības likuma normu izvērtējums un saskaņota regulējuma risinājums! **Publisko ūdeņu apsaimniekošana** iekšzemē daudzviet ir vēl maz apgūta joma. Kopā jāsaprot, kas traucē, ko normatīvajos aktos vajag citādi. Pašvaldības aktīvi uzsākušas apsaimniekošanas plānu izstrādi, infrastruktūras uzlabošanu un kontroles uzlabošanu ar Vides aizsardzības un Zivju fondu līdzekļu palīdzību. Kopā ar Zemkopības ministriju tiek meklēts labākais risinājums vienotas datubāzes izveidei, lai atvieglotu informācijas uzkrāšanu, atskaitīšanos un kontroli.

Dzīvnieku aizsardzības jomā prasība par visu suņu reģistrāciju vienotajā datu sistēmā ir spēkā. Tas varētu nodrošināt saistošo noteikumu izpildi par kārtību un nodevu iekasēšanu attiecīgajā teritorijā un

Pašvaldību dabas aizsardzības un atkritumu apsaimniekošanas sadarbības tīkla sanāksme 2017. gada 2. novembrī Ozolnieku novadā.

nepieciešamības gadījumā Jautu viegli atpazīt suņa īpašnieku, taču liels procents suņu vēl nav reģistrēti. Strīdi par pašvaldību maksām patversmēm jāatrisina līdz galam – datu pārbaudāmība, suņu īpašnieku identificēšana, čipēšanas jautājums patversmes suņiem. Kopā ar Valsts datu centru tiek meklēts risinājums datubāzes papildināšanai ar pašvaldību nodevas informācijas uzkrāšanu un atvieglotu maksāšanas paziņojumu izsūtīšanu.

Meliorācijas jomā problēmas nedaudz sakārtotas, izmantojami Meliorācijas kadastra dati, kas gan nesaskan ar Zemes kadastra vienībām. Jātiek skaidrībā ar Tieslietu ministriju (VZD), kad un kā varētu datus savietot, lai atvieglotu darbu būvvaldēm. Pašvaldības var organizēt koplietošanas sistēmu sakārtošanu, piesaistot ES līdzekļus, bet jāturpina darbs pie valsts līdzekļu piesaistes (Meliorācijas fonda izveides), tā mazinot plūdu un palu draudus. Ilgstoši norit darba grupas diskusijas par meliorāciju pilsētās un ciemos, jo svarīgi veidot vienotu sistēmu noteces baseiniem, sistēmām, lai iespējami izvairītos no negaidīto lietauvu, palu un plūdu radītajiem riskiem.

Ar pašvaldībām un Zemkopības ministriju kopā turpinām meklēt labākos modeļus **vietējo produktu** (pārtikas un arī koka un citu materiālu) iepirkumu organizēšanai. Lietas virzās lēni un smagnēji, jo bremzējoši faktori ir visās pusēs. Jāstimulē kopdarbības modeļu izmēģināšana, lai palīdzētu mazajiem un jaunajiem saimniekiem atsperties, reizē iegūstot kvalitatīvu pārtiku, ar pašu koku apmēbelētas publiskās telpas un citu vietējo preču un pakalpojumu aktivizēšanos. Tā vairotos ienākumi teritorijas cilvēkiem un mēs atbalstītu savu, nevis svešās ekonomikas.

Sarunas ar Zemkopības ministriju šogad notika 26. aprīlī, un tajās izrunājām un panācām vienošanos vairākos jautājumos.

* **Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP)** nākotne pēc 2020. gada: puses vienojās par savstarpēju sapratni un LPS iesaisti KLP nākotnes politikas izstrādē.

* **Meliorācijas** jomā vienojāmies par savstarpēju sapratni un ZM atbalstu par valsts budžeta finansējuma palielināšanu valsts meliorācijas sistēmu un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu ekspluatācijai un uzturēšanai, kā arī valsts finansējuma modeļa izveidi neatliekamam un sistēmiskam meliorācijas projektu īstenošanai. Turpināsim darbu pie apdzīvotu vietu meliorācijas darba grupas nosprausto mērķu sasniegšanas. Vienojāmies, ka problēma pašvaldībās attiecībā uz meliorācijas sistēmu identificēšanu pēc nekustamo īpašumu kadastra apzīmējumiem pastāv un tā risināma savstarpējās sarunās ar Tieslietu ministriju un ka jāveicina melioratīvo datu apmaiņa starp pašvaldībām (to būvvaldēm) un VSIA "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi".

* **Meža apsaimniekošanas un medību saimniecības** jomā vienojāmies veidot kopīgi ar meža nozares speciālistiem metodisko materiālu (apsaimniekošanas modeļu aprakstu) pašvaldību meža apsaimniekošanai. Meža apsaimniekošana un teritorijas plānošana, Baltijas jūras un Rīgas līča piekrastes ierobežotas saimnieciskās darbības joslas noteikšanas izvērtējums un pamatojums pašvaldību teritoriju plānojumos, kā arī meža aizsargjoslu ap pilsētām noteikšana jārisina, izvērtējot tos un organizējot diskusijas, kurās jāiesaista zinātnieki, un nepieciešamības gadījumā sagatavojot grozījumus normatīvajos aktos (piemēram, Aizsargjoslu likumā). Vienojāmies arī pārskatīt koku ciršanas nosacījumus ārpus meža, veicināt medību koordinācijas komisiju efektivitāti un pārskatīt tās normatīvo regulējumu. Atkarībā no pašvaldībām nepieciešamās informācijas jāvērtē iespējas slēgt līgumu ar Valsts meža dienestu par Meža reģistra datu izmantošanu pašvaldības funkciju veikšanai.

* **Publisko ūdeņu apsaimniekošanas** jomā vienojāmies organizēt apspriešanas vai darba grupu (līdz 31. maijam, tālāko darbu turpinot pēc vajadzības), iesaistot LPS pārstāvjus no dažādiem Latvijas reģioniem, kā arī pieaicinot VARAM speciālistus, lai identificētu un apspriestu nepilnības publisko ūdenstilpju apsaimniekošanu regulējošajā likumdošanā (Zvejniecības likums, Zemes pārvaldības likums) un no tās izrietošajos normatīvajos aktos, tajā skaitā sagatavot priekšlikumus to iespējamajām izmaiņām. 2019. gada un vidēja termiņa budžeta priekšlikumā iekļaut Zivju fonda dotācijas līdzekļu palielinājumu līdz 1 133 223 eiro, kas atbilst Zivju fondu veidojošajiem ieņēmumiem valsts budžetā. Apspriešanās vai darba grupā pārrunāt līdzšinējos Zivju fonda izlietojuma virzienus, ja vajadzīgs, precizējot izlietojuma prioritātes, kas pēc iespējas labāk nodrošinātu publisko ūdeņu pārvaldības efektivitāti. Pusēm cieši jāsadarbojas, lai izveidotu kopīgi izmantojamu vienotu datubāzi, kas palīdzētu nodrošināt ar zveju saistīto dokumentu noformēšanu un atskaišu iesniegšanu, uzlabotu

datu uzkrāšanos, kontroles darbu iekšējos ūdeņos kā valsts, tā pašvaldību atbildīgajām amatpersonām un sabiedriskajiem vides inspektoriem.

* **Dzīvnieku aizsardzības un veterinārmedicīnas** jomā paredzēts vienoties ar Lauksaimniecības datu centru par iespējām nodrošināt Mājas (istabas) dzīvnieku reģistra izmantošanu pašvaldību vajadzībām suņu turēšanas nodevas administrēšanai. Lai nodrošinātu visu suņu reģistrēšanu datubāzē, pastiprināti uzraudzīt un kontrolēt suņu īpašniekus. Pārskatīt un uzlabot regulējumu par dzīvnieku (īpaši savvaļas dzīvnieku un putnu) ieviešanu patversmēs. Lai efektīvi apkarotu Āfrikas cūku mēri un ierobežotu tālāku tā izplatīšanos, pašvaldības nodrošinās nobeigušos mežacūku liķu savākšanu un iznīcināšanu, kas tiks finansēta no Āfrikas cūku mēra uzraudzības un apkarošanas programmai piešķirtajiem finanšu līdzekļiem.

Turpināsim pašvaldību un Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD) sadarbību un pagarināsim LPS un PVD noslēgto vienošanos par mežacūku liķu savākšanu un iznīcināšanu Āfrikas cūku mēra riska zonās.

* Puses cieši sadarbosies **zaļā publiskā iepirkuma (ZPI) sistēmas** pārtikas piegāžu un ēdināšanas pakalpojumu pilnveides jomā, meklējot risinājumus efektīvākai un sekmīgākai ZPI līgumu izpildes nodrošināšanai, kā arī pašvaldības izvērtēs iespēju aktīvāk piedalīties Eiropas Savienības programmā izglītības iestāžu apgādei ar augļiem, dārzeņiem un pienu.

Paldies par aktivitāti LPS komitejās, darba grupās (*tīkliņos*) un ikdienā, lai varam veidot vienotu pašvaldību viedokli katrā jomā, aizstāvēt to sarunās ar ministrijām, Saeimas komisiju sēdēs, partiju sapulcēs un citur un uzlabot mūsu cilvēku ikdienu!

TAUTSAIMNIECĪBAS KOMITEJĀ

Aino Salmiņš,

LPS padomnieks tautsaimniecības jautājumos,
un **Andris Akermanis,**

LPS padomnieks enerģētikas jautājumos, *Dr. chem.*

Mājokļu politika

Ja aicinām mājās, tad sakopjam dzīvokli

Tautsaimniecības komiteja pārskata periodā starp kongresiem lielu uzmanību pievērsusi mājokļu politikas jautājumiem. Esam organizējuši kopīgas sanāksmes ar pašvaldībām, namu apsaimniekotājiem, Latvijas Lielo pilsētu asociāciju (LLPA) un Ekonomikas ministriju. 2017. gada 1. novembrī Valmierā notika mājokļu politikas tīkla sanāksme-diskusija "Vai Latvijā ir jāattīsta dzīvokļu īres tirgus?".

Šobrīd neveidojas jauns īres tirgus, un ilgstoši netiek risināti īres strīdi. Joprojām nav atrisinātas denacionalizēto māju īrnieku problēmas, un pasliktinās dzī-

vjamo ēku tehniskais stāvoklis. Palīdzība dzīvokļu jautājuma risināšanā pieejama tikai ierobežotam personu lokam un ierobežotā apjomā. Vēl līdz šim nav veikta pilnīga izpēte un apkopoti statistikas dati par dzīvojamo fondu, kā arī nav vērtēta dzīvojamā fonda trūkuma ietekme uz demogrāfiskajiem rādītājiem.

Esam atbalstījuši likumprojekta "Dzīvojamo telpu īres likums" tālāku virzību un vienojušies, ka

- īres līgumiem jābūt terminētiem;
- jāaicina vienkāršot īres reģistru, izveidojot **saiti no Elektroniskās deklarēšanas sistēmas uz Valsts vienoto datorizēto zemesgrāmatu;**
- Īres līgumu reģistrs pašvaldību dzīvojamajā fondā nav obligāts;
- īres līgumiem, kas ir noslēgti uz nenoteiktu laiku, īres līguma termiņu nosaka, īrniekam un izīrētājam vienojoties. Ja īrnieks un izīrētājs nevar vienoties, īres līguma termiņu nosaka pēc tiesas ieskata;
- tikai pašvaldība varēs noteikt nosacījumus un kārtību, kādā tai piederošas vai tās nomātas izīrētas dzīvojamās telpas īrnieks var prasīt noslēgt jaunu īres līgumu, kā arī termiņu, kas nepārsniedz desmit gadus, uz kādu slēdzams īres līgums;
- pašvaldībām piederošo dzīvojamo telpu īres maksas apmēru noteiks pašvaldība, īres maksu nosakot kā atlīdzību par lietas lietošanu;
- Saeimai, LPS un Ekonomikas ministrijai jāpanāk kompromiss par atsevišķu iedzīvotāju grupu kompensācijas mehānismiem, atverot īres tirgu.

TAUTSAIMNIECĪBA

Komiteja atbalstīja normas, kas paredz īres tiesību nostiprinājuma lūdzējus atbrīvojot no Zemesgrāmatu likumā noteiktajām kancelejas nodevām, kā arī nostiprinājuma lūgumi zemesgrāmatu nodaļā tiks apliecināti bez maksas, tādējādi neradot papildu izmaksas izīrētājam un īrniekam.

Ja dzīvojamā telpa līdz 2024. gada 31. decembrim pāriet citas personas īpašumā, izīrētājam ir saistoši zemesgrāmatā neierakstītie īres līgumi, kas noslēgti līdz 2019. gada 1. janvārim.

Ja īrnieks lieto pašvaldībai piederošu dzīvojamo telpu, pamatojoties uz īres līgumu, kuram nav norādīts termiņš, tad pašvaldība var prasīt īrniekam noslēgt jaunu īres līgumu, ievērojot pašvaldības saistošajos noteikumos noteikto īres līguma maksimālo termiņu, kas nepārsniedz desmit gadus. Šis noteikums neattiecas uz īrnieku, kuram pašvaldībai piederoša vai tās nomāta dzīvojamā telpa izīrēta saskaņā ar normatīvo aktu par palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā.

Ar Ekonomikas ministriju esam vienojušies, ka pēc likumprojekta apstiprināšanas pirmajā lasījumā tiks organizēta paplašināta mājokļu tīkla politikas sēde, kur visas ieinteresētās pašvaldības varēs sagatavot priekšlikumus šā likumprojekta uzlabošanai.

Esam rosinājuši un atbalstījuši valsts atbalsta instrumentu izveidi, īstenojot LPS un valdības 2017. gada protokola apņemšanos, ka mājokļu politikā valsts atbalsta programmas attīstība tiek plānota, paredzot garantijas izsniegšanu mājokļa iegādei ne tikai jaunām ģimenēm, bet arī kvalificētiem speciālistiem. Izdarītie grozījumi likumā "Par palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā" paplašina atbalsta programmu mājokļa iegādei ģimenēm ar bērniem un personām, kas ieguvušas profesionālo vai augstāko izglītību un nepārsniedz 35 gadu vecumu.

Taču jāatzīmē, ka šī programma efektīvi darbojas tikai Rīgā un atsevišķos reģionālās attīstības centros.

Vairāk nekā 54% iedzīvotāju zemā atalgojuma dēļ šai programmai nevar kvalificēties. Mājokļu pieejamība ir atkarīga no iedzīvotāju maksātspējas, mājokļu izmaksām un nodarbinātības reģionos.

Komiteja uzskata, ka jāattīsta mājokļu tirgus. Jauna dzīvokļa izbūves vērtība ir augstāka nekā dzīvokļu izbūves vērtība. Pašreizējā īres maksas metodika neveicina investoru piesaisti (mājokļu amortizācija paredzēta 75–100 gadiem). Lai gan pašvaldības nedrīkst kropļot tirgu, pašlaik iezīmējusies tirgus nepilnība un pārejas periods, līdz Latvijā tiks sasniegts ES vidējais algu līmenis.

Tāpēc nepieciešams gan jauns īres tirgu attīstošs normatīvais regulējums, gan valsts atbalsta programma īres namu būvniecībai. Esam atbalstījuši Valmieras pilsētas un Smiltenes, Madonas un Tukuma novada domes īres namu politiku un ceram, ka Latvijā tiks izstrādāta valsts atbalsta programma īres namu būvniecībai.

Civilā aizsardzība un katastrofu pārvaldība

Sistēmai ir vajadzīgs viens ģenerālis

Pagājušā gada plūdi Latgales reģionā un vēlāk arī Kurzemē un pasākumi to novēršanā liecina par sistēmiskām nepilnībām valsts institūciju un pašvaldību sadarbībā, atbildībā un koordinācijā. Komiteja bija sagatavojusi priekšlikumus VARAM un Iekšlietu ministrijai, ka jānosaka papildu regulējums likumā "Par ārkārtējo situāciju un izņēmuma stāvokli" noteiktajam tiesiskajam režīmam, jo operatīva rīcība nepieciešama arī tādos apstākļos, kad stihiskās nelaimēs ir radīti būtiski materiālie un finansiālie zaudējumi, kas pārsniedz atbildīgo valsts un pašvaldību institūciju ikdienas spējas operatīvi reaģēt uz apdraudējumu. Par saviem priekšlikumiem informējām arī valdību, diemžēl atbalstu neesam saņēmuši.

Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldības likuma 6. pantā noteiktajām valsts institūcijām nav **rīcības**

LPS Tautsaimniecības komitejas sēde 2018. gada 17. janvārī.

plāna katastrofu pārvaldības koordinēšanā, reaģēšanā un seku likvidācijā, tam nav paredzēti atbilstoši resursi. Tāpēc valsts institūcijas nav motivētas iesaistīties stihisku nelaimju vai katastrofu seku novēršanā. Kopš 1. augusta vairs nav spēkā Valsts civilās aizsardzības plāns, bet nav noteikta skaidra kārtība, kādā pašvaldību civilās aizsardzības (CA) komisijas plāni tiks integrēti valsts CA plānā. Sarunās ar Iekšlietu ministriju šogad ļoti ceram saņemt solījumu, ka Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests tomēr uzņemsies atbildību arī par pašvaldību civilās aizsardzības plānu izstrādi.

Autoceļi

Pēdējos divos gados esam vienojušies ar Satiksmes ministriju, ka pašvaldības nepretendē uz mērķdotāciju pārdales pieaugumu, bet finansējuma pieauguma starpība orientējama uz finansējumu valsts vietējiem ceļiem. Sadarbības rezultātā finansējums valsts vietējiem ceļiem no nepilniem 8,9 miljoniem eiro 2016. gadā pieaudzis līdz gandrīz 35 miljoniem eiro šogad. Līdzekļu pieaugums iekļauts valsts budžeta bāzē, un gaidāms, ka vismaz šāds finansējums valsts vietējiem autoceļiem būs arī nākamgad. Pašlaik finanšu nepieciešamība valsts vietējiem autoceļiem ir 130 miljoni eiro gadā. ES finansējums valsts galvenajiem un reģionālajiem ceļiem nav efektīvs, ja netiek panākts ilgtspējīgs finansējums valsts vietējiem autoceļiem.

Taču, lai nodrošinātu ilgtspējīgu autoceļu attīstību Latvijā, nepieciešams:

- izveidot reālu autoceļu finansējuma modeli; pašlaik Valsts autoceļu programmas izpilde pārceļta līdz 2023. gadam, bet reāls finansējuma avots vēl joprojām nav atrasts;
- problēmas risinājums nav iespējams bez konkrētas finansējuma piesaistes akcīzes nodoklim no naftas produktiem, transportlīdzekļu ekspluatācijas nodoklim un autoceļu lietošanas nodevai; jāizstrādā autoceļu finansēšanas modelis, kas būtu piesaistīts ceļu lietotāju maksājumiem, un tam jābūt prognozējamam vismaz 3–5 gadu periodā – tāpat jāatjauno Valsts autoceļu fonds;
- jāizstrādā valsts investīciju programma valsts vietējo ceļu sakārtošanai.

Sabiedriskais transports

Kam kalpot – budžeta ietvaram vai iedzīvotāju vajadzībām?

Sarunās ar Satiksmes ministriju vienojamies, ka sagatavojot priekšlikumus 2019. gada budžetam, pārskatāmi valsts budžeta programmas 31.00.00 "Sabiedriskais transports" apakšprogrammu 31.06.00 "Dotācija zaudējumu segšanai sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējiem" un 31.07.00 "Dotācija sabiedriskā

transporta pakalpojumu sniedzējiem ar braukšanas maksas atvieglojumiem saistīto zaudējumu segšanai" bāzes finansējuma noteikšanas principi un kārtība. Diemžēl noruna netiek pildīta, un turpinām plānot atbilstoši budžeta ietvaram.

Gan pašvaldības, gan Satiksmes ministrija atzīst, ka pašreizējais finansējums sabiedriskā transporta pakalpojumiem nav pietiekams, un plānošanas reģioni sadarbībā ar pārvadātājiem pārskatīs sabiedriskā transporta pakalpojumus pēc šādiem principiem:

- tiks pārskatīts reisu apjoms, nevis maršrutu tīkls, vērtējot pārvietošanās alternatīvās konkrētajā teritorijā;
- nekādā gadījumā netiks slēgti vienīgie reisi maršrutā, kā arī tie reisi, kuros apkalpo skolēnus.

Vispirms izanalizēsim, tad plānosim

Plānojot sabiedrisko transportu, vispirms jāanalizē vienotā sabiedriskā transporta plānošanas efektivitāte. Pašlaik reģionu iesaiste šīs koncepcijas apspriešanā ir nepietiekama.

Uzskatām, ka Satiksmes ministrijai nav izdevies precīzi noteikt valsts pasūtījuma apjomu atbilstoši tehniski ekonomiskajam pamatojumam, kā arī nav izdevies noteikt sabiedriskā transporta prioritātes, sagatavojot iepirkumu paketes 2021. gada konkursiem. Ceram, ka izdosies panākt kompromisu Satiksmes ministrijas un LPS sarunās.

Energētika: OIK

Dzīvot zaļi visiem vai tikai tiem, kas iekļaujas shēmās

OIK jautājums pārskata periodā Tautsaimniecības komitejas uzmanības centrā bijis vairākkārt. Kopīgi ar Latvijas Darba devēju konfederāciju un Latvijas Rūpniecības un tirdzniecības kameru esam vienojušies un panākuši, ka izdarāmi grozījumi regulējošajos Ministru kabineta noteikumos nr. 221 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" un noteikumos nr. 262 "Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību".

* Ekonomikas ministrijai jāpastiprina kontrole pār OIK saņēmējiem, būtisku pārkāpumu gadījumā OIK atļaujas jāanulē nekavējoties (šis nosacījums joprojām netiek pildīts). **OIK ir valsts atbalsts, un saņemta atbalsta pamatotība ir jāpierāda atbalsta saņēmējam, nevis devējam.**

* Jānovērš krāpnieciskā shēma, ka uzņēmumiem jānodrošina vismaz 50% lietderīgās siltumenerģijas izmantošana pēc pašpatēriņa, tāpat ražošanas uzsākšanas laikā jābūt uzstādītai vismaz pusei no plānotās jaudas.

TAUTSAIMNIECĪBA

* Koģenerācijas princips nav iedomājams bez efektīvas siltumenerģijas izmantošanas. Esam panākuši, ka 2020. gadā lietderīgā siltuma izmantošana būs 70% apmērā, bet 2021. gadā – 90% apmērā.

* Būtisku pārkāpumu gadījumā atļaujas jāaptur neka vējoties.

Mūsu kopīgā spiediena rezultātā no šāgada 1. jūlija elektroenerģijas kopējās obligātā iepirkuma un jaudas komponentes vidējā vērtība saruks no 25,79 eiro par megavatstundu līdz 22,68 eiro par megavatstundu.

- LPS Tautsaimniecības komiteju vada Rundāles novada domes priekšsēdētājs **Aivars Okmanis**.
- Komitejas vadītāja vietnieki ir Smiltenes novada domes priekšsēdētājs **Gints Kukainis** un Jelgavas pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks Tautsaimniecības programmā **Jurijs Strods** un Talsu novada domes priekšsēdētāja vietnieks **Normunds Tropiņš**.
- Laikā starp LPS 28. un 29. kongresu notikušas **piecas komitejas sēdes**: 2017. gada 20. septembrī, 20. decembrī, 2018. gada 17. janvārī, 21. martā un 24. aprīlī, kā arī Dzīvokļu jautājumu apakškomitejas sēde 2017. gada 30. augustā un LPS mājokļu politikas tīkla sanāksme 1. novembrī Valmierā.

UZŅĒMĒJDARBĪBA

Andra Feldmane,
LPS padomniece
uzņēmējdarbības
jautājumos, *Dr.oec.*

LPS turpina darboties **pašvaldību uzņēmējdarbības atbalsta tīkls** ar mērķi sniegt ieskatu un veidot diskusiju par likumīgām iespējām pašvaldībām īstenot noteiktus pasākumus, lai sekmētu vietējās ekonomikas attīstību. Tēmas un risinājumi ir dažādi, un bijušas reizes, kad uzņēmējdarbības tīkliņa eksperti pievienojušies LPS Reģionālās attīstības un sadarbības komitejas sēdēm vai arī Tautsaimniecības komitejas sēdēm.

Lai arī pieņemts runāt par pašvaldību uzņēmējdarbības vides attīstības faktoriem un katras konkrētās pašvaldības dabiskajām konkurētspējas priekšrocībām, ceļu, sabiedriskā transporta un komunikāciju infrastruktūras tīklu, darbaspēka pieejamību, kā arī vietējām tradīcijām, tomēr praksē viens no izaicinājumiem, lai varētu strādāt pie vietējās ekonomikas attīstības, ir **finansu līdzekļu pieejamība un ilgtermiņa vīzija**.

Kopsavilkums diskusijās runātajam: veiksmīgi privātuzņēmumi rada labklājību, darbvietas un labākus dzīves apstākļus vietējai sabiedrībai. Tomēr privāts uzņēmums, lai sasniegtu turību, ir atkarīgs no pievilcīgiem vietējās uzņēmējdarbības apstākļiem, un vietējām pašvaldībām ir milzīga nozīme, radot labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi. Līdz ar to var apgalvot, ka vie-

tējā ekonomiskā attīstība ir **partnerība starp vietējo pašvaldību, uzņēmējiem un sabiedrības interesēm**.

Uzņēmējdarbības tīklā bijušas vairākas diskusijas par valsts un pašvaldību uzņēmējdarbības atbalsta instrumentiem, kur pēc finanšu apjoma redzams, ka 90% gadījumu dominē nozaru ministriju ES fondu programmas. Visiem zināmi **pašvaldību līdzfinansētie instrumenti uzņēmējdarbības atbalstam** ir industriālo teritoriju attīstīšana, infrastruktūras uzlabošana, ūdensapgāde, kanalizācija, ceļi, biznesa inkubatora izveide ar ražošanas telpām un teritorijas mārketinga programma.

Labi rezultāti redzami no iepriekšējā gadā diskutētām tēmām par projektu platformu *projektbanka.lv*, kur ir vairāki labi piemēri un pašvaldību iesaiste, tāpat jāmin arī ID karšu programma (pašvaldībās ieviesta iedzīvotāju identifikācijas karšu programma, kas sniedz iespēju uzņēmējiem veicināt novada iedzīvotāju lojalitāti uzņēmuma sniegtajiem pakalpojumiem), infrastruktūras objektu izbūves un rekonstrukcijas darbu līdzfinansēšana (saistošie noteikumi par fizisku un juridisku personu līdzdalību infrastruktūras objektu jaunas būvniecības, pārbūves un atjaunošanas līdzfinansēšanā) un uzņēmēju konsultatīvās padomes izveide. Tāpat plānoti **jauni atbalsta instrumenti**, piemēram, pašvaldību iesaiste jauna dzīvojamā fonda izveidē, saistošo noteikumu un normatīvo aktu pilnveide, kas attiecas uz atbalsta sniegšanu uzņēmējiem, lai samazinātu nomas maksu nekustamā īpašuma (ēkas un zeme) nomāšanas periodā, sadarbību veicināšana un mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) klasteru attīstība, tūrisma konsultatīvās padomes izveide, sadarbojoties vairākām pašvaldībām.

Tomēr visu laiku svarīgs jautājums saistībā ar vietējās ekonomikas attīstību ir **finanšu resursu pieejamība**, tāpēc pastiprināta uzmanība tika pievērsta Ekonomikas ministrijas (EM) izvērtējumam par finanšu sektora tirgus situāciju un pieejamajiem finanšu resursiem mikro-, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kā arī finanšu instrumentu ieviešanas progresu. LPS secināja: tirgus situācija attiecībā uz komercbanku kredīšanas aktivitātēm nav izmainījusies, tirgū nav pieejami jauni instrumenti un vērojama tendence, ka reģionos komercbankas pieprasa *Altum* paralēlo aizdevumu un garantiju. Paralēlais aizdevums ir ar paaugstinātu kredīta risku, tas ir subordinēts attiecībā pret bankas izsniegto aizdevumu un pakārtots bankas aizdevumam ar zemāku nodrošinājuma kārtu un lielāku procentu maksu. Tā kā par tirgus nepilnību (*market gap*) var definēt situāciju uzņēmumu finansēšanas tirgū, kur uzņēmumam netiek nodrošināta pieeja tam nepieciešamam finansējumam un komercbankas vai apdrošināšanas uzņēmumi nevēlas vai nespēj piedāvāt pakalpojumus, tad LPS virzīja priekšlikumu par pārdomātas grantu programmas izveidi Latvijas kapitāla MVU reģionos pretstatā finanšu instrumentiem. LPS viedoklis tika uzklauts, bet netika ņemts vērā.

Turpretī LPS prasība par ģeogrāfisko tvērumu, riskiem un risinājumiem **daudzdzīvokļu energoefektivitātes programmā** ir ņemta vērā. EM darba uzdevumā finanšu pieejamības *ex ante* novērtējumā 2019. gadā tiks iekļauta sadaļa par projektiem, kuriem kredītiestādes atteikušas aizdevumu un ir piešķirts *Altum* aizdevums, kā arī riskiem, ar ko saskaras attālos reģionos dzīvojošie daudzdzīvokļu ēku dzīvokļu īpašnieki, un risku mazinošiem instrumentiem.

Jautājums, ko vajadzētu izcelt šajā ziņojumā, ir **valsts atbalsts un *de minimis* regulējums**. *De minimis* atbalsta princips izriet no tā, ka Eiropas Komisija ir ieviesusi minimālā apjoma jeb tā saucamā *de minimis* atbalsta jēdzienu, kas nosaka, ka atbalsta projekti par mazām summām, kuriem faktiski nav ietekmes uz konkurenci un tirdzniecību starp dalībvalstīm, netiek pakļauti vispārējām komercdarbības atbalsta kontroles prasībām. Par *de minimis* atbalstu tiek uzskatīts atbalsts, kas nepārsniedz 200 000 eiro. Šo 200 000 eiro bruto summu

nedrīkst pārsniegt trīs fiskālo gadu laikposmā. Nacionālā līmenī minimālā atbalsta piešķiršanas kārtība ir noteikta Komercedarbības atbalsta kontroles likumā un 2014. gada 2. decembra Ministru kabineta noteikumos nr. 66 "*De minimis* atbalsta uzskaites un piešķiršanas kārtība un uzskaites veidlapu paraugi" (MK, 02.12.2014.).

LPS kā problēmu identificējusi to, ka daudzi ES fondi un INTERREG programmas gan iepriekšējā, gan šajā Eiropas Savienības fondu plānošanas programmā ir pieteiktas kā *de minimis* atbalsta projekti (ne reģionālais atbalsts) un atsevišķos gadījumos izveidojusies situācija, kad biedrības, nodibinājumi un MVU nevar kvalificēties ES fondu atbalstam, jo pēdējo 3–4 gadu laikā ir pārsniegts limits. Tā, piemēram, Labklājības ministrijas (LM) sociālās uzņēmējdarbības grantu programma, bezdarbnieku apmācība pie darba devēja, EM programmas, kas tiek realizētas AS "Attīstības finanšu institūcija *Altum*" kā finanšu instrumenti ar ERAF finansējumu, – paralēlie aizdevumi, aizdevumu garantijas, starta un mikroaizdevumi – ir pieteiktas kā *de minimis* atbalsta projekti. Lai šo jautājumu risinātu, LPS iesaistījusies LM sociālās uzņēmējdarbības darba grupā un cer rast risinājumu.

Attiecībā uz inovācijas iespējām zinātnē un uzņēmējdarbībā vajadzētu minēt Daiņa Turlā (līdzdarbojoties Dr. oec. A. Feldmanei) ziņojumu Eiropas Reģionu komitejai par Eiropas Aizsardzības fonda izveidi. Fondu veidos divi atzari – pētniecības un industrijas spēju (izstrādes un iegādes) –, un fonds pilnībā finansēs kopīgus pētniecības projektus (pēc 2020. gada vairāk nekā 5 miljardi eiro). Eiropas Aizsardzības fonds sadalīts divos atzaros, un, ņemot vērā Eiropas Komisijas un dalībvalstu atšķirīgās pilnvaras, katram atzaram būs sava pārvaldības struktūra. Tomēr, lai nauda netiktu izmantota nelietderīgi, noteikts: svarīgi garantēt, ka pētniecības prioritāšu pamatā būs vietējās industrijas spējas un ka tās ir saskaņotas ar MVU spējām. Papildus Eiropas Aizsardzības fonda pamatā ir "pilna dzīves cikla" pieeja, un šajā kontekstā kā liels mājasdarbs gan publiskajam, gan privātajam sektoram būtu sagatavot Latvijas MVU šim lielajam projektam un noteikt atbildīgo, kam jāuzņemas nozīmīga loma abu atzaru saskaņotības nodrošināšanā.

Uzņēmēju un pašvaldību sadarbības forumā 2018. gada 17. aprīlī Preiļos.

Ināra Dundure,
LPS padomniece
izglītības un kultūras
jautājumos,
Dr. sc. admin.

Zināšanas ir spēks, un izglītība ir būtiska ekonomiskās un politiskās attīstības, demokrātijas un sociālā taisnīguma sastāvdaļa.

Valsts simtgade ir vērienīgākais notikums mūsdienā Latvijas vēsturē. Arī Izglītības ministrija tika dibināta uzreiz pēc Latvijas valsts proklamēšanas 1918. gadā un reāli sāka funkcionēt pēc 1919. gada 23. jūlija. **1919. gada 8. decembra sēdē Tautas padome pieņēma likumu par Latvijas izglītības iestādēm, kas ministrijas darbībai radīja likumīgus pamatus.** Saskaņā ar jauno likumu katram Latvijas pilsonim bija obligāti jāmacās. Obligātās mācības varēja iedalīt trīs posmos: pirmskola – 7.–8. mūža gads; pamatskola – 9.–14. mūža gads; papildskola (ģimnāzija vai arodapmācības iestāde) – 15.–16. mūža gads. Latvijas valsts pastāvēšanas 20 gados tika uzbūvētas 373 jaunas skolu ēkas, pārbūvētas – 587 skolu ēkas.

20. un 21. gadsimta mijā un 21. gs. pašā sākumā lielāka uzmanība tika pievērsta pamatzglītības satura reformai, izglītības sistēmas informatizācijai un bilingvālās izglītības ieviešanai skolās ar krievu mācībvalodu. **Pašreizējais laiks pieprasa jaunu izglītības satura vadības modeli, ko varētu raksturot kā visu iesaistīto pušu sadarbību mērķa sasniegšanai.** Par pozitīvām izmaiņām izglītības sistēmā varētu spriest nevis pēc tā, kā tiek realizētas jaunās reformas, bet gan kā šīs izmaiņas ietekmē valsts iedzīvotāju nākotni, ekonomiku un dzīves kvalitāti tuvākā vai tālākā laikposmā.

Jāatceras, ka vispārīgās izglītības sistēma raksturojama kā kompleksa sociāla sistēma, kuras darbību un rezultātus ietekmē daudzi faktori. Tās galvenais mērķis ir sniegt izglītojamajiem **kvalitatīvu un starptautiski konkurētspējīgu izglītību**, kas 21. gs. Latvijas tautsaimniecības, uzņēmējdarbības globalizācijas un atvērtā darba tirgus straujās attīstības apstākļos nodrošinātu skolēniem nepieciešamo zināšanu un prasmju apguvi. Vienlaikus vispārīgajai izglītībai ir jābūt pieejamai. Tās ilgtermiņa virsuzdevums ir **sagatavot jauniešus radošam darbam un sociāli un pilsoniski atbildīgai dzīvesdarbībai** mūsdienā Latvijā. Vispārīgās izglītības saturam un struktūrai ir jābūt harmoniskai, atbilstoši sabiedrības, tautsaimniecības un indivīdu attīstības vajadzībām.

Izmaiņas ir jābalsta uz iepriekšējo reformu analīzi, nosakot, kas jāpilnveido un kas mūsu valsts izglītības sistēmā ir labs un saglabājams.

Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) šobrīd vienlaikus virza **visaptverošas izglītības sistēmas reformas**: skolu tīkla optimizāciju, internātskolu reformu, pamatzglītības uzsākšanu no sešu gadu vecuma, mācību satura reformu, jauno pedagoģiju, reformas speciālajā izglītībā. Tajā pašā laikā pašvaldībās tiek realizēti ES struktūrfondu projekti vismaz 15 dažādās aktivitātēs, kurās iesaistītas pašvaldības, pašvaldību izglītības iestādes un pedagogi. Īstenojot plānotās reformas, pastāv risks, ka kapacitātes trūkuma dēļ gan IZM, gan pašvaldībās reformas tiks realizētas sasteigti un rezultātā vislielākie cietēji būs Latvijas bērni.

Plašu rezonansi pašvaldībās izraisīja IZM vēlme **skolu tīkla optimizāciju** balstīt uz teorētisku pētījumu, neņemot vērā novadu sociālekonomisko situāciju, ceļu stāvokli, faktisko sabiedriskā transporta pieejamību un skolēnu autobusu tehnisko stāvokli. Lai novērtētu pētījumu (Jānis Turlajs un Latvijas Banka) ietekmi uz skolu tīklu novados un tie dalītos pieredzē par savu skolu tīkla optimizāciju, 2017. gada 24. novembrī Aizkrauklē Novadu apvienības sanāsmē LPS organizēja tikšanos ar pētniekiem un izglītības un zinātnes ministru Kārli Šadurski. Ministrs puda viedokli, ka lēmumus par skolu reorganizāciju, slēgšanu, atvēršanu vai izglītības pakāpes maiņu pieņem pašvaldības un pētījumi ir kā palīginstruments, lai novērtētu demogrāfisko situāciju, faktisko skolēnu migrāciju un blakus esošo novadu skolu tīklu. Informācija par Novadu dienu Aizkrauklē – par un pret skolu optimizēšanu – pieejama LPS interneta vietnē [šeit](#).

No pašvaldībām tika saņemti priekšlikumi **rezolūcijai “Par tālākajiem soļiem skolu tīkla optimizācijā”**, ko apstiprināja Novadu apvienības Valdē un nosūtīja Ministru kabinetam un ministrijām (IZM, VARAM, EM, SM, LM). Rezolūcija pieejama [šeit](#).

Jautājums par skolu tīkla optimizāciju jau tika skatīts LPS 28. kongresā, kas pieņēma rezolūciju “Par skolu tīkla optimizāciju”. Lai panāktu tās izpildi, rezolūcijas prasības tika iekļautas LPS un Finanšu ministrijas ikgadējo sarunu protokolā, kas rezultējās ar prasību iekļaušanu Ministru kabineta un LPS vienošanās un domstarpību protokolā, ko parakstīja 2017. gada 5. oktobrī. Protokolā iekļāva jautājumu par sociālo spilvenu pirmspensijas vecuma skolotājiem, un ir arī pieņemti MK noteikumi “Valsts sociālā atbalsta pedagogiem piešķiršanas un administrēšanas kārtība”.

Tika panākta vienošanās, ka likumā par valsts budžetu 2018. gadam noteikts: pašvaldības tām piešķirto **mērķdotāciju** pedagogu darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām ir tiesīgas **izmantot atlaišanas pabalstu izmaksas** pedagogiem, kuri zaudē darbu izglītības iestāžu likvidācijas vai reorganizācijas gadījumā, ja reorganizācija vai likvidācija ir pabeigta ne vēlāk kā līdz 2018. gada 31. augustam (likuma "Par valsts budžetu 2018. gadam" 3. panta 4. apakšpunkts).

Panākts arī risinājums **pašvaldību internātskolu uzturēšanas izdevumu daļējai segšanai** par internātskolā uzņemtajiem izglītojamiem līdz 2018. gada 31. decembrim, tā iegūstot laiku, lai pašvaldības racionālāk pieņemtu lēmumu par internātskolu turpmāko darbību (likuma "Par valsts budžetu 2018. gadam" 3. panta 5. punkts).

Ministru kabineta un LPS vienošanās un domstarpību protokolā ierakstīts, ka IZM līdz 2018. gada 1. maijam jāizstrādā profesionālās izglītības iestāžu programmu finansējuma modeļa projekts neatkarīgi no profesionālās izglītības iestādes dibinātāja, tajā skaitā jā sagatavo priekšlikums mācību stipendijas finansēšanai. Termins tika noteikts, uzklautot IZM priekšlikumu. LPS mutiski un rakstiski atgādināja par tuvojošos termiņu. **Joprojām profesionālās izglītības iestāžu programmu finansējuma modelis nav izstrādāts un nav sagatavoti priekšlikumi mācību stipendijas finansēšanai.** Pozitīvi, ka veikti grozījumi MK noteikumos, paredzot pašvaldību profesionālo izglītības iestāžu iesaisti projektā "Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide".

Vienošanās un domstarpību protokolā tika iekļauts jautājums par **izglītības uzsākšanu sešu gadu vecumā**, kur vienojamies, ka nepieciešamo normatīvo regulējumu (izglītības programmas, mācību vides prasības, prasības pedagogu izglītībai, pedagogu darba slodzes un apmaksu u.c.) pieņems vismaz gadu iepriekš, pirms stāsies spēkā izmaiņas Vispārējās izglītības likumā un Izglītības likumā attiecībā uz pamatzglītības apguves uzsākšanu bērniem no sešu gadu vecuma. Ministru kabinets ir apstiprinājis un novirzījis izskatīšanai Saeimā grozījumus Vispārējās izglītības likumā un Izglītības likumā, no 2019. gada 1. septembra paredzot izglītības uzsākšanu sešu gadu vecumā. Grozījumos ir paredzēts, ka pašvaldības pašas lems par to, kurā izglītības iestādē – pirmskolas izglītības iestādē vai skolā – bērns mācīsies 1. klasē, **nenorādot finanšu ietekmi uz pašvaldību budžetu**, arī atbildību pārliekot uz pašvaldību pleciem, par ko LPS norādīja MK sēdē, izskatot likumprojektu grozījumus.

Daudzi eksperti norāda: pirmskolas izglītības reformas tiek veiktas bez jebkāda pamatojuma, neraugoties uz to, ka, neilgi pirms projekta "Kompetenču pieeja izglītības saturā" plānošanas uzsākšanas

2014. gadā pedagoģijas zinātņu doktore, šobrīd Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes profesore **Anna Līduma**, zinātniskajā publikācijā "Bērna attīstības iespējas pirmskolas izglītības pedagoģiskajā procesā" secinājusi, ka "*Latvijā notiekošo izglītības reformu laikā vissakārtotākā ir pirmskolas izglītība. Pedagoģiskajā procesā (mācībās un audzināšanā) tiek mērķtiecīgi organizēta mācību satura pēctecīga apguve rotaļnodarbības veidā. To labvēlīgi ietekmē pieaugušo darbošanās ar bērnu vecumam atbilstošā vidē*". Šo uzskatu apstiprināja arī pašvaldības, sūtot savu viedokli LPS.

Arī projekta "Kompetenču pieeja izglītības saturā" vadības grupas publiskajās prezentācijās ir atzīts, ka izstrādātajā satura un pieejas aprakstā un sasniedzamajos rezultātos nav ievērota pēctecība, tas ir pārslogots un neatbilst sešgadīgo bērnu vecumam. IZM iesniegusi Ministru kabinetam izskatīšanai "Pirmskolas izglītības vadlīnijas 1,5–5 gadu vecumam". Plānots, ka tās stāsies spēkā šāgada 1. septembrī. Paralēli norisinās semināri pašvaldību izglītības organizatoriem un pirmskolas izglītības iestāžu vadītājiem un pedagogiem. LPS sagatavojusi un iesniegusi priekšlikumus pirmskolas izglītības vadlīniju 1,5–5 gadu vecumam pilnveidošanai.

Eiropas Sociālā fonda projektam "**Kompetenču pieeja mācību saturā**" būs būtiska ietekme uz Latvijas izglītības sistēmu kopumā. Lai informētu pašvaldības par projekta gaitu, šis jautājums tika skatīts Izglītības un kultūras komitejas sēdē 2018. gada 30. martā, pieaicinot ne tikai projekta vadītāju un mācību satura ieviešanas struktūrvienības vadītāju, bet arī izglītības ekspertus no mācību priekšmetu apvienībām, projektā iesaistītos pedagogus, pašvaldību un vecāku biedrību pārstāvjus. Šajā reizē komiteja izskatīja projektā tapušā dokumenta "Izglītība mūsdienīgai lietpratībai: mācību satura un pieejas apraksts" turpmāko pilnveidošanu, praktisko pielietojumu un tālāko virzību. Jaunā mācību satura un pieejas apraksta sabiedriskā apspriešana ilga līdz šāgada 1. februārim, un tajā iesaistījās arī pašvaldības un skolas, izsakot savu viedokli un ieteikumus. Dokumenta apspriešanas gaitā LPS norādīja uz nepilnībām un neprecizitātēm tajā, nosūtot vēstuli Ministru kabinetam un IZM.

Pieaicinātie eksperti bija vienisprātis, ka dzīvojam strauji mainīgā un dinamiskā pasaulē, tādēļ mācību saturs un pedagoģijas metodika nepārtraukti ir jāpilnveido. Sēdes dalībnieki norādīja, ka, neraugoties uz pareizi definētiem projekta mērķiem, izstrādātais dokuments "Izglītība mūsdienīgai lietpratībai: mācību satura un pieejas apraksts" ir tikai ideju apkopojums un uz tā pamata vēl nevar izstrādāt izglītības standartus, projekta kvalitāte un vairāki piedāvātie mācību organizācijas principi ir diskutabli un liek bažīties par projekta rezultātiem. Izglītības un kultūras komitejas videoieraksts un prezentācija ir pieejama LPS vietnē [šeit](#).

IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA

Lai norādītu uz riskiem mācību satura izmaiņās, LPS piedalījās Valsts izglītības satura centra organizētajos semināros, sabiedriskās apspriešanas forumos, mācību priekšmetu asociāciju sanāksmēs, Saeimas Izglītības, zinātnes un kultūras komisijas un Valstiskās audzināšanas komisijas sēdēs. LPS uz šāgada 17. aprīļa Domes sēdi aicināja izglītības un zinātnes ministru Kārli Šadurski, lai pārrunātu aktuālos jautājumus par skolas gaitu uzsākšanu no sešu gadu vecuma, izglītības satura reformas būtiskākos aspektus, kā arī ceļu tīkla sakārtošanu atbilstoši izglītības iestāžu darbībai.

Pašvaldībām joprojām ir daudz neskaidrību par visiem minētajiem aspektiem, un LPS saskata vairākus būtiskus riskus, lai izglītības satura reforma varētu sevi attaisnot un tiktu sasniegti pozitīvi rezultāti. Viens no galvenajiem **riskiem** ir reformas idejas aizgūšana no ārvalstīm, kas rada bažas par tās atbilstību Latvijas situācijai. *“Mums nepieciešama reforma, kas balstīta Latvijas izglītības reformu pieredzē, mūsu valsts vērtībās, nevis kopējam citu valstu pieredzi. Tas ir būtisks konceptuāls jautājums mums visiem – izglītības politikas veidotājiem un tās realizētājiem,”* uzsvēra LPS priekšsēdis **Gints Kaminskis**. Plašāka informācija LPS vietnē [šeit](#).

Plānotie grozījumi Vispārējās izglītības likumā un Izglītības likumā paredz arī **izglītības satura un izglītības darba organizācijas normatīvās bāzes grozījumus prasmju pieejā balstīta izglītības satura ieviešanas uzsākšanai**. Lai sagatavotu atbilstošu normatīvo bāzi, no 2018. gada 1. septembra izslēgts regulējums par mācību priekšmeta vai kursa standartu, aizvietojot to ar sasniedzamo rezultātu definējumu mācību jomās vispārīgajā izglītībā (un modulārām izglītības programmām profesionālajā izglītībā), tiek precizēts regulējums par valsts vispārīgās izglītības standartiem un valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijās un vispārīgās izglītības programmā ietveramo informāciju. **LPS norādīja:** ja nevienā vispārīgās izglītības saturu reglamentējošā dokumentā netiks pieminēta tāda

neatceļama un būtiska mācību satura organizācijas vienība kā mācību priekšmets un atbilstoši mācību priekšmeta saturs, tad:

- tiks sagrauta līdzšinējā kārtība skolās – nebūs skaidrs, kā veidot konkrētos skolu mācību plānus (stundu sarakstus), kuru pamatvienība bija “mācību priekšmets”;
- nebūs skaidrs, kā tarificēt pedagogu likmes un ko viņi drīkst (var) mācīt, jo viņi lielākoties ir mācību priekšmetu skolotāji, kuriem ir šāda valsts dota kvalifikācija;
- tiks padziļināta nevienlīdzība starp skolām.

LPS priekšlikums: IZM sakārtot un viennozīmīgi traktēt normatīvos dokumentus (valsts izglītības standarts, izglītības programma, mācību priekšmetu programmu paraugs) atbilstoši to juridiskajam statusam.

Grozījumos minētas arī **izmaiņas speciālās izglītības īstenošanā**. Likumprojekts paredz liegt speciālās izglītības iestādēm īstenot speciālās pamatzglītības programmas izglītojamajiem ar fiziskās attīstības traucējumiem, somatiskajām slimībām, valodas traucējumiem, mācīšanās traucējumiem un īstenot tās iekļaujoši – vispārīgājošo skolu speciālo klašu vai grupu veidā, kā arī integrēt izglītojamās vispārīgās izglītības klasēs. **LPS uzskata, ka, nenodrošinot resursus un neveicot ieguldījumus kvalitatīva un individualizēta atbalsta nodrošināšanā izglītojamo ar speciālām vajadzībām iekļaušanai vispārīgājošās izglītības iestādēs, tiks pazemināta izglītības kvalitāte.**

Viens no svarīgākajiem faktoriem, kas ietekmē iekļaujošās izglītības iestādes attīstību, ir atbalsta skolotāja (pedagoga palīga, speciālā pedagoga) esība klasē un sadarbība ar mācību priekšmeta skolotāju. Lai izglītojamās integrētu vispārīgās izglītības iestādēs, tām jānodrošina nepieciešamais aprīkojums, jāveic vides pielāgošana, jānodrošina pedagogu profesionālā pilnveide un atbalsta personāls – logopēdi, psihologi, speciālie pedagogi, sociālie pedagogi, pedagogu palīgi un asistenti.

LPS Izglītības un kultūras komisijas sēde 2018. gada 16. janvārī.

Lai debatētu par iekļaujošu izglītību, LPS pašvaldību sadarbības tīklā "Izglītības jautājumi" Jūrmalā tika noorganizēta konference par iekļaujošas izglītības problemātiku novados. **Pašvaldības nonāca pie kopīga viedokļa, ka iekļaujošas izglītības organizācijai jāizstrādā normatīvais regulējums, kas paredz nodrošināt:**

- metodisku un konsultatīvu atbalstu izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām vai viņu likumiskajiem pārstāvjiem neatkarīgi no izglītības ieguves vietas;
- agrīnu speciālo vajadzību diagnostiku pirmsskolas vecuma bērniem neatkarīgi no tā, vai viņi iekļaujas bērnudārzā vai izglītības ieguve tiek nodrošināta ģimenē;
- metodisko palīdzību pedagogiem visā Latvijas teritorijā;
- jāizstrādā izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām "nepieciešamais infrastruktūras un izmaksu grozs".

Latvijas Pašvaldību savienība saskaņoja grozījumus Vispārējās izglītības likumā un Izglītības likumā, kas attiecas uz izglītojamo mācību organizācijas formām, izglītības ieguves nosacījumiem, izglītības programmu virzieniem, kur tika precizēti nosacījumi izglītojamo uzņemšanai valsts ģimnāziju (VĢ) 7.–9. klasē un vispārīgās vidējās izglītības programmās (izglītības iestādes tiesības noteikt uzņemšanas kritērijus). Atbalstāmi ir grozījumi Starptautiskā bakalaurāta diploma programmas realizācijā, kuros kā atsevišķa izglītības ieguves forma definēta klātie, neklātie un tālmācība. LPS saskaņoja grozījumus vispārīgās izglītības iestāžu tipoloģijā. Tajos iekļauts LPS priekšlikums, ka valsts ģimnāzijas līdztekus VĢ programmām var īstenot vispārīgās pamatizglītības otrā posma (7.–9. kl.) programmu vai pamatizglītības (1.–9. kl.) programmu un Starptautiskā bakalaurāta diploma programmu (regulējums stājas spēkā 2018. gada 1. septembrī).

LPS atbalstīja arī grozījumus par ātrāku izglītības iestāžu reorganizāciju vai likvidāciju. Likumprojektā paredzēts regulējums gadījumiem, kad termiņu (ne vēlāk kā sešus mēnešus iepriekš), kādā attiecīgās institūcijas un personas informējamās par izglītības iestādes likvidāciju vai reorganizāciju, objektīvu apstākļu dēļ nav iespējams ievērot, nosakot, ka šādā gadījumā par izglītības iestādes likvidāciju vai reorganizāciju attiecīgās institūcijas un personas informējamās **ne vēlāk kā trīs mēnešus iepriekš**. Regulējums stājas spēkā vienlaikus ar likumprojektu.

Jebkuru reformu galvenais priekšnoteikums ir izglītības kvalitātes nodrošināšana, sākot no pirmsskolas un beidzot ar augstāko izglītību. **Kvalitatīvas izglītības atslēgvārds ir labs pedagogs**. Viņu profesionalitāte un motivācija lielā mērā atkarīga no pedagogu profesionālās kompetences pilnveides sistēmas un augstskolu pedagoģisko studiju programmu piedāvājuma

kvalitātes un netieši, bet **būtiski saistīta ar pedagoga profesijas prestižu un atalgojuma līmeni**. Tāpēc neizpratni rada IZM paziņojums, ka "*pašvaldības, kas sakārtos skolu tīklu, saņems valsts atbalstu skolotāju algu celšanai*".

Ministru kabinetā, apstiprinot pedagogu atalgojuma pieauguma grafiku, **LPS norādīja, ka tikai skolu tīkla sakārtošana nenodrošinās nepieciešamo finansējumu pedagogu atalgojuma paaugstināšanai**, jo, pirmkārt, darbojas izglītības finansēšanas modelis "Nauda seko skolēnam" un, otrkārt, tiek slēgtas vai reorganizētas skolas ar nelielu pedagogu skaitu un nepilnām darba slodzēm. Pēc provizoriskām aplēsēm, skolu tīkla sakārtošanas rezultātā ietaupījums būs tikai 0,5% no valsts budžeta mērķdotācijas. **Pedagogu atalgojuma pieaugums ir jāsaista ar valsts tautsaimniecības pieauguma tempiem**.

Būtisks faktors izglītības kvalitātes nodrošināšanai ir profesionāli sagatavoti pedagogi. Vienlaikus jāatzīmē, ka pedagogu profesionalitāte pilnveidojas gadiem ilgā darbā, ir atkarīga no konkrētā pedagoga motivācijas un profesionālās pašpilnveides, tāpēc dažādiem pedagogiem tā mēdz būt atšķirīga. Kā problēma pēdējo gadu laikā Latvijā iezīmējusies pedagogu pakāpeniskas novecošanās tendence. Šīs problēmas ietekme uz izglītības apguvi daļēji tiek kompensēta ar Latvijā izveidoto pedagogu profesionālās pilnveides (A un B programmas) sistēmu. Atbalstāms, ka turpmāk pedagogi varēs iegūt papildu kvalifikāciju – šim nolūkam tiek pārskatīti MK 2014. gada 28. oktobra noteikumi nr. 662 "Noteikumi par pedagogiem nepieciešamo izglītību un profesionālo kvalifikāciju un pedagogu profesionālās kompetences pilnveides kārtību". Pedagogu profesionālās pilnveides nodrošināšanai nepieciešami regulāri valsts atbalstīti profesionālās pilnveides kursi, mērķorientēta informācijas apmaiņa profesionālajā vidē un **kvalitatīvi mācību un metodiskie materiāli**.

Ieviešot prasmju pieejā balstītu vispārīgās izglītības saturu, tiek plānots, ka jaunais mācību saturs būs pieejams digitālajā vidē. **Jautājums ir par katra pedagoga nodrošināšanu ar datoru. Un kā ar mācību literatūras kvalitāti un pieejamību skolēniem?** Tā ir atkarīga no autoru kolektīvu profesionalitātes un izdevniecību gatavības investēt pietiekamu finansējumu un citus resursus mācību literatūras izveidē. Ir lietderīgi turēties pie pārbaudītām vērtībām! Tā, piemēram, **Jāņa Menča**, seniora, matemātikas grāmata izdota arī Dānijā un Igaunijā. Viņi ir sajūsmā, jo J. Mencis izstrādājis perfektu sistēmu, ko bērnam ir viegli uztvert un saprast.

Latvijas Pašvaldību savienība iesaistījās Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijas, Augstākās izglītības padomes, IZM un Valsts izglītības satura centra **konferenču cikla organizēšanā**: "Mūžizglītība – tilts no formālās izglītības uz indivīda, tautsaimniecības un

IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA

valsts mērķu īstenošanu”, “Vidējās izglītības modelis – tilts uz mūžizglītību un ilgtspēju?” un “Augstskolu pasākumi pedagogu izglītībai konceptuāli jaunā kvalitātē Latvijas ilgtspējīgai attīstībai”.

Lai **dalītos pieredzē** par Jauniešu garantijas realizāciju Latvijā, Zviedrijā un Somijā, LPS Rīgā organizēja starptautisku darba sanākumi “Latvijas, Zviedrijas un Somijas darba sanākums par paveikto un plānoto jauniešu iesaistē vispārīgajā/profesionālajā izglītībā un darba tirgū”.

Latvijas pieredze projektā “PROTI un DARI!” darbā ar NEET (nestrādā, nemācās, nav aktīvi) jauniešiem tiek popularizēta arī citās ES valstīs. Darba sanāksmē tika prezentēta Latvijas pieredze par to, kādas iespējas sniedz Jauniešu garantija un par projekta *PuMPuRS* mērķiem un rezultātiem. Turku pašvaldības pārstāvji prezentēja Somijas pieredzi – par jauniešu garantiju Turku un profesionālās izglītības pievilcību –, savukārt Zviedrijas Pašvaldību un reģionu asociācija pastāstīja par Zviedrijas pieredzi projektā “Projekts *Plug In* un tā veiksmes atslēgas, sadarbības platforma *Flagship School to Work*”.

LPS pašvaldību izglītības tīklā sadarbībā ar Jūrmalas domi un Latvijas Karjeras attīstības atbalsta asociāciju Pašvaldību savienība organizēja divdienu starptautisku konferenci “Starptautiskā konference par karjeras izglītību Latvijā un Eiropā. Karjeras izglītība: kad? Kur? Kā?”. Pašvaldības dalījās pieredzē par karjeras izglītības organizēšanu savās izglītības iestādēs un novadā un uzsvēra, ka karjeras attīstības atbalsta pakalpojums un karjeras izglītības pieejamība ir būtiska mūsdienu dzīves sastāvdaļa. Atbalsts karjeras attīstībai ir īpaši nozīmīgs sociāli ekonomisko pārmaiņu laikā, kad cilvēkam nav skaidru darba perspektīvu un palielinās sociālās atstumtības risks. Tāpēc ir svarīgi nodrošināt piekļuvi tādiem karjeras atbalsta pakalpojumiem, kas palīdz apgūt karjeras vadības prasmes dzīvei mūsdienu sabiedrībā 21. gadsimtā. Pašvaldības ir iesaistījušās specifiskā atbalsta mērķa (SAM 8.3.5.) “Uzlabot pieeju karjeras atbalstam izglītojamiem vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs” projektā, kas ļaus uzlabot pieeju karjeras atbalstam izglītojamajiem vispārīgās un profesionālās izglītības iestādēs.

Kas ir izglītības kvalitāte – process vai rezultāts?

Izglītības jomas pētnieki un izglītības procesā iesaistītie atbild skaidri un pārliecinoši: abi. Kvalitatīvā un operatīvā vispārīgās vidējās izglītības procesu monitoringā lielākās grūtības sagādā kritēriju noteikšana, lai objektīvi novērtētu mācību procesu. Ik pa laikam fragmentāri tiek izmantoti dažādi mērījumi vai sistēmu dati, lai nonāktu pie kāda vidējā rādītāja, taču šāda pieeja neatpoguļo patieso situāciju skolās un nedod priekšstatu par mācību procesa kvalitāti. Valstī kā rezultatīvais rādītājs ir centralizēto eksāmenu rezultāti.

LPS jau trīs gadus pēc kārtas analizē centralizēto eksāmenu rezultātus vispārīgās vidējās izglītības ieguvē. Lai redzētu izmaiņas gada laikā, pētījumā par 2016./2017. mācību gadu eksāmenu rezultātos tika iekļauti arī rādītāji no iepriekšējā gada pētījuma. Lielāks uzsvars likts uz dažādu tipu skolām pēc to teritoriālā iedalījuma un plūsmu sadalījuma. Atsevišķi tika analizēti centralizēto eksāmenu rezultāti vidusskolās un valsts ģimnāzijās, jo tajās notiek skolēnu atlase, taču vidusskolās ir jāuzņem visi, kas sekmīgi pabeiguši pamatskolu. Pētot rezultātus, secinājām, ka vidusskolu beidzēju eksāmenu rezultāti nav atkarīgi no skolas lieluma vai atrašanās vietas. Savukārt valsts ģimnāziju vidū labākos rezultātus uzrāda Rīgas valsts ģimnāzijas. Tas skaidrojams ar to, ka ir labāka atlases iespēja, kā rezultātā valsts ģimnāzijās mācās spējīgākie un motivētākie jaunieši. Pētījuma rezultātu atspoguļošanai tika noorganizēta preses konference un rīta raidījumā “Latvijas Radio 1” sniegts komentārs.

Jautājums par izglītības kvalitāti ir īpaši aktuāls šobrīd, jo kopš 2018. gada 1. janvāra ir spēkā grozījumi Izglītības likumā, kas paplašina Ministru kabineta tiesības noteikt:

- minimāli pieļaujamo izglītojamo skaitu un kritērijus maksimāli pieļaujamā izglītojamo skaita noteikšanai klasē un klašu grupā vidējās izglītības pakāpē pašvaldību, valsts augstskolu un privātajās vispārīgās izglītības iestādēs. Šos kritērijus izglītības iestādes dibinātājs ņem vērā, nosakot maksimāli pieļaujamo izglītojamo skaitu klasē un klašu grupā;
- kritērijus un kārtību, kādā valsts, arī ņemot vērā izglītības iestādē iegūtās izglītības kvalitātes rādītājus, piedalās pašvaldību, valsts augstskolu un privāto vispārīgās izglītības iestāžu vispārīgās izglītības programmu īstenošanā iesaistīto pedagogu darba samaksas finansēšanā, ja izglītojamo skaits attiecīgajā klasē vai klašu grupā vidējās izglītības pakāpē neatbilst MK noteiktajam minimāli pieļaujamajam skaitam.

Izglītības kvalitāti var noteikt un novērtēt kā sliekšni, un šajā gadījumā raksturo to, vai tiek sasniegtas noteiktās minimālās prasības; var noteikt kā izcilību, un šajā gadījumā raksturo, cik lielā mērā sasniegts mērķis būt labākajam; kā atbilstību mērķim savukārt raksturo faktu, ka izglītības ieguvei vienmēr ir noteikts mērķis un par kvalitātes aspektu var uzskatīt arī tās pilnveidi, kas ir ļoti nozīmīgi katrai izglītības iestādei iespējami augstākas izglītības kvalitātes sasniegšanai. Svarīgs izglītības kvalitātes rādītājs ir skolu pametušo skaits vidējās izglītības posmā.

Lai izveidotu izglītības kvalitātes monitoringa sistēmu, tai jābalstās uz statistisko informāciju, salīdzinošo izglītības pētījumu rezultātu, valsts līmeņa izglītojamo sasniegumu un citu izglītības iestāžu darba rezultātus raksturojošu rādītāju mērīšanu un analīzi, centralizēto eksāmenu rezultātu analīzi un akreditācijas un licencēšanas, kā arī pedagogu darbības kvalitātes novērtēšanas informācijas izmantošanu un analīzi. 2017. gada

augustā tika pieņemti MK noteikumi nr. 487. "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.3.6. specifiskā atbalsta mērķa "Ieviest izglītības kvalitātes monitoringa sistēmu" 8.3.6.2. pasākuma "Izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas izveide" īstenošanas noteikumi", kas paredz līdz 2023. gada 31. decembrim ieviest izglītības kvalitātes monitoringa sistēmu, kas pieejama šajā [saitē](#).

Jāatceras pārmaiņu gaitā nepazaudēt fokusu, un tie ir mūsu bērni. **Ikvienam bērnam neatkarīgi no dzimšanas vietas un sociāli ekonomiskā stāvokļa jābūt iespējai saņemt kvalitatīvu izglītību.**

Personības attīstībā ir svarīgi visi izglītības posmi, un gada garumā tie bija Izglītības un kultūras komitejas, LPS Valdes un Domes dienaskārtībā, sākot ar pirmskolas, pamatskolas, vidusskolas, profesionālo un augstāko izglītību un beidzot ar mūžizglītību. Katrā no šiem posmiem tiek risināti satura, metodikas un organizācijas jautājumi.

Līdz ar 2014.–2020. gada plānošanas perioda darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" pašvaldībām pieejamajiem specifiskajiem atbalsta mērķiem (SAM), kas kopumā pārsniedz 15 dažādus ES struktūrfondu projektus, jāseko līdzi to realizācijai un jāstrādā projektu uzraudzības padomēs. Pašvaldībās pieaug interese par Valsts izglītības attīstības aģentūras mobilitātes programmām.

KULTŪRA

Valsts simtgadi – vērienīgāko notikumu mūsdienā Latvijas vēsturē – atzīmēs piecus gadus (2017–2021) ar vairāk nekā 800 dažādām norisēm visā Latvijā un 70 pasaules valstīs. Programma aptver laikposmu no 2017. gada maija līdz 2021. gada janvārim, izceļot galvenos ar valsts veidošanos saistītos notikumus un personības, pilnvērtīgi izstāstot Latvijas stāstu. Simtgades norises plānotas tā, lai dotu iespēju ikvienam būt aktīvam svētku veidotājam un dalībniekam un padarītu Latvijas valsts simtgadi tuvu un saprotamu katram, kas jūtas piederīgs Latvijai. Šo norišu mērķis ir nostiprināt esošās un radīt paliekošas vērtības nākotnei, kā arī aizsākt ilglaicīgas aktivitātes, īpašu uzmanību pievēršot reģioniem, bērniem un jauniešiem.

"**Latvijas skolas soma**" ir lielākā valsts simtgades dāvana vairāk nekā 200 000 Latvijas bērnu un jauniešu. Tās īstenošanai atvēlēti 13,5 miljoni eiro. Sākot ar 2018. gada septembri, ikvienam mūsu valsts skolas vecuma bērnam un jauniešiem kā daļa no valsts garantētās izglītības būs iespēja klātienē pieredzēt Latviju, izzināt un iepazīt Latvijas vērtības, kultūrtelpu un attiecības dinamiskā un jēgpilnā darbībā, tādējādi spēcinošot piederības izjūtu un valstisko identitāti. Liela nozīme ir programmas "Latvijas skolas soma" saistībai ar Kultūras kanonu. Tas uzskatāms par sava veida

ieteikumu krātuvi tam, ar ko sākt Latvijas izzināšanu, vienlaikus akcentējot mūsu vērtību daudzveidību.

Finanšu līdzekļi pasākumu organizēšanai tiks piešķirti pašvaldībām atbilstoši faktiskajam skolēnu skaitam no 1. līdz 12. klasei, tajā skaitā profesionālo izglītības iestāžu audzēkņiem. Pašvaldību atbildība ir sadarbībā ar skolu administrācijām izstrādāt maksimāli efektīvu līdzekļu izlietojuma plānu, vajadzības gadījumā koordinējot vairāku skolu sadarbību.

"Latvijas skolas somas" piešķirtais finansējums tiks izmantots:

- kultūras un mākslas norišu, novadpētniecības un dabas objektu apmeklējumiem mācību laikā, sedzot ieejas biļešu, dalības, transporta pakalpojumu un citas izmaksas;
- izglītības iestādēs notiekošo viesizrāžu un profesionālo radošo projektu, izrāžu, performanču, darbnīcu un citu norišu izmaksām.

Liela uzmanība tiks veltīta arī jaunu piedāvājumu radīšanai kultūras, kultūrvēstures un izglītības jomā, kā arī sadarbības sekmēšanai starp kultūras un izglītības nozarēm un pašvaldībām, procesu monitorīngam, izvērtēšanai un tālākai attīstībai. Plašāka informācija [šeit](#).

Viens no lielākajiem Latvijas valsts simtgades notikumiem būs XXVI Vispārējie latviešu dziesmu un XVI deju svētki. No pirmajiem svētkiem 1873. gadā ar 1000 dziedātājiem tie izauguši par varenu kustību: XXVI Vispārējos dziesmu un XVI deju svētkos gatavojas piedalīties ap 43 000 dalībnieku no Latvijas un citām pasaules valstīm, kur latvieši uztur un attīsta dziesmu un deju svētku tradīciju (3421 amatiermākslas kolektīvs). Lai 12 000 kora dziedātāju un 17 000 deju dejotāju, tūkstošiem mūziķu, tautas lietīšķās mākslas meistarū, folkloras kopu un amatieru dalībnieku varētu piedalīties svētkos, piecu gadu garumā ar pašvaldību atbalstu norit sistemātisks ikdienas darbs – mēģinājumi, repertuāra sagatavošana, skates, konkursi, izstādes, semināri un koncerti. Un tad ik pēc pieciem gadiem no Latvijas novadiem, pagastiem un pilsētām viņi visi saplūst Rīgā, kļūstot par varenāko tautas kustību.

Atbilstoši Dziesmu un deju svētku likumam dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanas un attīstības pārraudzībai Ministru kabinets izveido Dziesmu un deju svētku padomi, kuras darbā piedalās LPS priekšsēdis **Gints Kaminskis**, un Rīcības komiteju, kuras LPS pārstāv padomniece izglītības un kultūras jautājumos **Ināra Dundure**.

Pēc XI Latvijas skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku darba organizācijas izvērtēšanas komisijas secinājumiem, ieteikumiem un rekomendācijām turpmāku pasākumu rīkošanai Kultūras ministrija, iesaistot LPS, izstrādāja grozījumus Dziesmu un deju svētku likumā, kas paredz svētku organizatoriskajā struktūrā iekļaut

IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA

operatīvās vadības grupu. Tās pienākums ir dziesmu un deju svētku rīkotāja vārdā nodrošināt svētku pasākumu nepārtrauktu un preventīvu drošības vadību un, ja nepieciešams, arī ārkārtas situācijas vadību. Grozījumi Dziesmu un deju svētku likumā stājušies spēkā 2018. gada 10. janvārī. Analizējot iepriekšējo svētku norisi, izmaiņas notikušas dalībnieku reģistrācijā, tiek plānotas izmaiņas arī dalībnieku ēdināšanas organizācijā, kā arī pieņemts lēmums, ka **XXVI Vispārējo latviešu dziesmu un XVI deju svētku atklāšana notiks 2018. gada 1. jūlijā ar tradicionālo garīgās mūzikas koncertu Rīgas Domā, kam sekos svētku dalībnieku gājiens pa Rīgas ielām.** Krāšņos tautas tērpos ģērbo dalībnieku vairāku stundu gājiens noslēgsies ar dziesmu un deju svētku dalībniekiem veltītu īpašu atklāšanas pasākumu.

LPS sadarbojas ar Latvijas Nacionālo kultūras centru un XXVI Vispārējo latviešu dziesmu un XVI deju svētku izpilddirektori **Eva Juhņēviču**. Par visām izmaiņām pašvaldības operatīvi tiek informētas, arī regulārajās pašvaldību izvirzīto dziesmu un deju svētku koordinātoru sanāksmēs, LPS Izglītības un kultūras komitejas sēdē (nodrošinot tiešraidi), pašvaldību izpilddirektoru sanāksmē Aknīstē.

Par kultūras pieejamību reģionos. Kultūrai ir būtiska nozīme ne tikai personības individuālajā izaugsmē, bet arī kopējā valsts attīstībā. Kultūra kā neredzama saite vieno sabiedrību, neraugoties uz atšķirīgo etnisko piederību, reliģiskajiem vai politiskajiem uzskatiem. Kultūras pieejamība ir atšķirīga lielākās un mazākās apdzīvotās vietās: jo lielāka pilsēta, jo plašāks un kvalitatīvāks ir kultūras piedāvājums. Savukārt līdzdalība kultūras aktivitātēs, kā liecina pētījumi, ir lielāka tieši mazākos pagastos, nevis pilsētās. 2017. gadā Latvijā darbojās 559 kultūras centri, kuru dibinātājs ir pilsētas vai novada pašvaldība. Novadu kultūras centri darbojas pēc trim pamatprincipiem: nodrošināt tautas mākslu un tradicionālo kultūru, piesaistīt profesionālos māksliniekus un finanses.

Latvijas Kultūras darbinieku biedrība (Latvijas Kultūras centru asociācija) sadarbībā ar Latvijas Nacionālo kultūras centru un iesaistoties Pašvaldību savienībai, 2017. gada 4. decembrī rīkoja forumu "Kultūras centru nozīme reģionālajā attīstībā". Tas noritēja kā 2017. gada centrālais valstiska mēroga Latvijas pašvaldību kultūras centru darbību aptverošs pasākums, kurā kultūras centru vadītājiem un darbiniekiem no visiem Latvijas reģioniem tika sniegts ieskats nozares galvenajās aktualitātēs, meklēti risinājumi problēmām, piedāvātas sadarbības iespējas dažādu projektu īstenošanā gan Latvijas, gan Baltijas un Eiropas mērogā. Forumā galvenā tēma bija Kultūras centru likuma aktualizēšana kultūras centru nozares speciālistu vidū, lai noskaidrotu nozarē dominējošo viedokli un lemtu par tālāko virzību. Forumā dalībnieki bija vienprātīgi, ka nozarei ir nepieciešams Kultūras centru likums. LPS jautājumu par Kultūras centru likumu izskatīja LPS Izglītības un kultūras komitejas sēdē un

atbalstīja tā tālāku virzību.

Pārskata periodā tika aktualizēts arī jautājums par bibliotēku pieejamību pašvaldībās. Latvijā darbojas 1671 bibliotēka, 792 no tām ir pašvaldību publiskās bibliotēkas. 2016. gadā reģistrēti 13 006 254 bibliotēku apmeklējumi, kas liecina par augstu pieprasījumu pēc to sniegtajiem pakalpojumiem. Saskaņā ar Bibliotēku likuma 6. pantu bibliotēku dibina, reorganizē un likvidē pašvaldība, ņemot vērā Latvijas Bibliotēku padomes atzinumu.

Bibliotēka jau sen vairs nav vieta, uz kuru cilvēki dodas tikai pēc grāmatām. Tās kļuvušas par kultūras un sabiedriskās dzīves centriem, vietu, kur iegūt jaunas zināšanas, prasmes un iespājus. Arī bibliotēku darbību ietekmē iedzīvotāju skaita samazināšanās, kā rezultātā mazāka kļūst arī lasītāju plūsma, kas ir Latvijas galvenā problēma un izaicinājums. Otrs lasītāju plūsmas samazināšanās cēlonis ir tehnoloģiju attīstība un pieejamība ģimenēs, līdz ar to mainās lasītāju paradumi.

Lai nodrošinātu iedzīvotājiem bibliotēku pakalpojumu pieejamību un nepārtrauktību, pašvaldības, balstoties uz klientu monitoringa rezultātiem, nosaka bibliotēku darba laikus, atsevišķas pašvaldības apvieno skolas un publiskās bibliotēkas, organizē izbraukuma bibliotēkas. Jautājums par bibliotēku pieejamību tika skatīts Latvijas Bibliotēku padomes (LBP) sēdē, kuras dalībnieks ir arī LPS. Padomes sēdē vienojās, ka izmaiņas pagastu bibliotēku darba laikā nav veicamas bez padziļinātas iedzīvotāju informatīvo vajadzību analīzes un konsultācijām ar bibliotēku apmeklētājiem, tajā skaitā par laiku, kurā pakalpojumus bibliotēkās būtu visērtāk saņemt. LBP ir apzinājusi situāciju ar visu novadu bibliotēku darbību, un kopumā tā vērtējama kā stabila un apmierinoša. Bibliotēku pakalpojumi Latvijā ir kvalitatīvi un pieejami, nav saskatāmas tendences bibliotēkas slēgt vai ievērojami samazināt to darba laikus un darbinieku slodzes, kā arī reorganizēt tās par ārējiem apkalpošanas punktiem. Tāpat par bibliotēku darbības aktuālajiem jautājumiem notika debates Latvijas bibliotekāru 19. konferencē "Mainās bibliotēka, mainās sabiedrība".

Izsaku pateicību visiem Izglītības un kultūras komitejas locekļiem, īpaši komitejas vadītājam **Ligitai Ginterei** un viņas vietniekiem **Guntim Safranovičam** un **Līgai Kadīgei** par komitejas darba vadību un atbalstu tā organizēšanā!

- LPS Izglītības un kultūras komiteju vada Jaunpils novada domes priekšsēdētāja **Ligita Gintere**.
- Komitejas vadītājas vietnieki ir Dobeles novada domes priekšsēdētāja vietnieks **Guntis Safranovičs** un Mārupes novada domes priekšsēdētāja vietniece **Līga Kadīge**.
- Laikā starp LPS 28. un 29. kongresu notikušas **piecas komitejas sēdes**: 2017. gada 19. septembrī, 17. oktobrī, 2018. gada 16. janvārī, 20. februārī un 20. martā.

VESELĪBAS UN SOCIĀLO JAUTĀJUMU KOMITEJĀ

Ilze Rudzīte,
LPS padomniece
veselības un sociālajos
jautājumos

LPS Veselības un sociālo jautājumu komitejas kompetencē ir veselība un sociālās lietas. Aktualitātes un pašvaldību izvirzītos jautājumus skatām komitejas sēdēs, pieaicinot atbildīgo ministriju speciālistus, kā arī tie tiek risināti normatīvo aktu saskaņošanas procesā, izziņot pašvaldību viedokli, LPS veselības un sociālo jautājumu tīklā, videokonferencēs, dažādās darba grupās un citur.

Savu aktualitāti nav zaudējis **deinstitucionalizācijas (DI) process**. Šajā periodā lielākā uzmanība un darbs pašvaldībās tika veltīts reģionu DI plānu izstrādei, jo plāns būs par pamatu tam, kādu pakalpojumu infrastruktūras attīstībai tiks saņemts ERAF atbalsts. Aicinājam pašvaldības rūpīgi izvērtēt sava līdzfinansējuma apmēru un pakalpojumu ilgtspēju. Jau normatīvo aktu saskaņošanas gaitā tika panākta vienošanās, ka DI plānos iekļauj sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu infrastruktūras attīstības plānojumu, paredzot izmaksu ziņā visefektīvāko un pašvaldību vajadzībām atbilstošāko infrastruktūras attīstības risinājumu. Tomēr bija nepieciešama Labklājības ministrijas (LM) atbildīgo ierēdņu dalība LPS Valdes sēdē, lai DI plānā iekļautos risinājumus saskaņotu ar katru DI procesā iesaistīto pašvaldību.

LM izveidojusi darba grupu **asistenta pakalpojuma** pilnveidošanai. Šajā darba grupā piedalās nevalstisko

organizāciju, valsts un pašvaldību institūciju pārstāvji, un bijušas plašas diskusijas par to, kādi risinājumi nepieciešami, lai samazinātu birokrātiju un nodrošinātu cilvēku ar invaliditāti vajadzībām atbilstošāku pakalpojumu. Pagājušā gada rudenī LM sagatavoja konceptuālā ziņojuma uzmetumu par asistenta pakalpojuma pilnveidošanu, kas ietvēra četrus asistenta nodrošināšanas variantus, tajā skaitā paredzot pašvaldību līdzfinansējumu pakalpojumam. LM ieskatā līdzfinansējums veicinātu to, ka pašvaldību sociālie dienesti daudz rūpīgāk un atbildīgāk izvērtētu šā pakalpojuma nepieciešamību. Ņemot vērā ministrijas akcentu uz izvērtēšanas kvalitāti, 2018. gada 7. februāra tikšanās reizē labklājības ministrs Jānis Reirs un LPS priekšsēdis Gints Kaminskis vienojās, ka ministrija uzsāks vienota novērtēšanas instrumenta izveidi, kas ļautu novērtēt vajadzību pēc atbalsta intensitātes, un instruments tiks pilotēts pašvaldībās. Pēc tam būtu iespējams atgriezties pie diskusijām par pakalpojuma regulējuma maiņu un finansēšanas nosacījumiem.

Karstas diskusijas izraisa **konceptijas "Par minimālā ienākuma līmeņa noteikšanu"** ieviešana. Šogad līdz 53 eiro palielināts pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa sasniegšanai. Savukārt rīcības plāns paredz, ka no 2019. gada tiks palielināts valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts un minimālā pensija, no 2020. gada būtiski tiks palielināts trūcīgas personas ienākumu līmenis, noteikts vienots maznodrošinātas personas ienākumu līmenis valsts atbalsta saņemšanai un vienots dzīvokļa pabalsta tvērums. Atbilstoši ministrijas aprēķiniem ietekme uz pašvaldību budžetu 2020. gadā, kad rīcības plāns paredz darbības attiecībā uz pašvaldībām, ir 17 miljoni eiro. Ikgadējās sarunās ar Labklājības ministriju LPS uzturēja viedokli, ka pašvaldību līdzdalība un pakāpe plāna īstenošanā

LPS Veselības un sociālo jautājumu komitejas sēde 2018. gada 3. janvārī.

jāskata tikai 2019. gadā un jāizvērtē plāna indikatīvā ietekme uz katru pašvaldību atsevišķi, jo pašreizējā pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēma nenodrošina, ka, pieaugot līdzekļiem pašvaldībām kopumā, palielinās arī katras atsevišķas pašvaldības budžets.

2015. gadā valdība apstiprināja **Koncepciju par adopcijas un ārpusģimenes aprūpes sistēmu pilnveidošanu**. Tajā paredzēta virkne pasākumu, lai veicinātu audžuģimeņu izveidi: sociālo iemaksu nodrošināšana, atlīdzības un bērna uzturēšanas paaugstināšana, specializētu audžuģimeņu izveide u.c. Latvijā vēl joprojām nav pietiekami daudz audžuģimeņu, 2017. gada sākumā mūsu valstī bija 575 audžuģimenes. Koncepcijā bija paredzēts, ka bērnu uzturēšanas palielinājums tiks segts no valsts budžeta līdzekļiem, bet, pretēji plānotajam, valsts budžetā pašvaldībām paredzēta kompensācija tikai 50% apmērā.

Specializēto audžuģimeņu izveide ir ļoti būtisks priekšnoteikums, lai bērni nenonāktu institūcijās, jo bieži vien audžuģimenes nav gatavas uzņemt bērnus ar invaliditāti, bērnus (pusaudžus) ar nopietnām uzvedības un atkarības problēmām, zīdaiņus. Specializēto audžuģimeņu izveide bija plānota 2017. gadā,

diemžēl nepietiekamā valsts budžeta finansējuma dēļ aktivitātes tika pārceltas un specializētās audžuģimenes būs pieejamas tikai šāgada otrajā pusē. Visdrīzāk tās veidosies no jau esošajām audžuģimenēm, faktiski nepalielinoties audžuģimeņu skaitam.

Pagājušā gada nogalē Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas sēdēs tika skatīts **Veselības aprūpes finansēšanas likuma projekts**. Atbilstoši pašvaldību viedokļiem Nacionālā veselības dienesta konsultatīvajā padomē ir iekļauts arī LPS pārstāvis.

- LPS Veselības un sociālo jautājumu komiteju vada Jaunjelgavas novada domes priekšsēdētājs **Guntis Libeks**.
- Komitejas vadītāja vietnieki ir Jelgavas pilsētas domes priekšsēdētāja vietniece **Rita Vectirāne** un Balvu novada domes priekšsēdētāja vietniece **Anita Petrova**.
- Laikā starp LPS 28. un 29. kongresu notikušas **septiņas komitejas sēdes**: 2017. gada 6. septembrī izbraukumā Rēzeknē, 11. oktobrī, 8. novembrī, 15. decembrī, 2018. gada 3. janvārī, 7. februārī un 7. martā.

TIESLIETAS UN JURIDISKIE JAUTĀJUMI

Kristīne Kinča un Vineta Reitere,
LPS padomnieces juridiskajos jautājumos

Kopš pēdējā LPS kongresa pērnā gada augustā noticis ļoti daudz, taču uzsversim tikai dažas būtiskākās lietas.

* Pieņemti **Latvijas Pašvaldību savienības statūtu grozījumi**, un LPS Domē apstiprināti **komiteju nolikumi**.

* Saeimā 2017. gada 12. oktobrī pieņemts **Sociālā uzņēmuma likums**, kas paredz veicināt sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanu un sekmēt soci-

ālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju grupu (mērķa grupu) nodarbinātību, radot sociālajiem uzņēmumiem labvēlīgu saimnieciskās darbības vidi. Kaut gan šajā likumā neizdevās panākt visu iecerēto, tajā skaitā, lai arī pašvaldību kapitālsabiedrības varētu iegūt šo statusu, tomēr likumā ir ietverts regulējums, kas ļauj sociālā uzņēmuma statusu iegūt sabiedrībai ar ierobežotu atbildību (SIA), kurā vienai vai vairākām publiskām personām kopā nav balsu vairākuma, ja sociālā uzņēmuma statūtos noteiktais mērķis ir mērķa grupu nodarbinātība.

* LPS šajā periodā sniegusi vairāk **viedokļu Latvijas Republikas Satversmes tiesai un Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentam** nekā iepriekš. LPS jau paudusi viedokli Satversmes tiesas lietā nr. 2017-32-05 par apstrīdētā vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un likuma "Par pašvaldībām" 49. pantam, tajā skaitā par proporcionalitātes principu, VARAM pārraudzību un domes politiskajiem lēmumiem. Augstākās tiesas lietā SKA-888/2018 blakussūdzības kārtībā par deputāta tiesībām iegūt informāciju LPS atkārtoti pauda viedokli, ka VARAM nedrīkst iejaukties pašvaldībā notiekošajos

politiskajos procesos, savukārt informācijas izsniegšana deputātam ir pašvaldības iekšējās darba organizācijas un dokumentu aprītes jautājums. LPS iebilst pret jaunu piespiedu mehānismu radīšanu un normatīvisma palielināšanu. Pašvaldību savienība ir pieaicināta arī Satversmes tiesas lietā nr. 2018-07-05 par vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra rīkojuma atbilstību likuma "Par pašvaldībām" 49. pantam, kas attiecas uz pašvaldības lēmumu par ēdināšanas izmaksu noteikšanu speciālajās pirmsskolas izglītības iestādēs. Šajā lietā viedoklis vēl tiek gatavots, kā arī apkopota Satversmes tiesas lūgtā informācija.

* LPS skaidro dažādus ar pašvaldību un pašvaldību darba organizēšanu saistītus jautājumus, piemēram, pašvaldības domes tiesības bez deputāta iesnieguma mainīt komiteju sastāvu. Pašvaldību savienība turpinās skaidrojošo darbu, cerot nākotnē nākt klajā ar likuma "Par pašvaldībām" un Republikas pilsētas domes un novada domes deputāta statusa likuma komentāriem, kas varētu ieviest skaidrību atsevišķu normu piemērošanā, radīt vienveidīgu praksi un atteikties no jaunu tiesību normu veidošanas, tādējādi mazinot normatīvismu.

* Kā ļoti būtiska vienošanās atzīmējams tas, ka MK un LPS 2017. gada vienošanās un domstarpību protokolā Tieslietu ministrijas jomā puses vienojās, ka **likumprojekts "Bērnu antisociālās uzvedības prevencijas likums"** var stāties spēkā tikai tad, ja valsts budžetā pilnā apmērā tiek paredzēts nepieciešamais finansējums likumprojektā paredzētā regulējuma ieviešanai un izpildei (aprēķinātais provizorisks finansējums šā deleģētā uzdevuma izpildei ir 45,3 miljoni eiro).

* Labklājības ministrija budžeta paketē bija iesniegusi konceptuālu priekšlikumu **grozījumiem Bērnu tiesību aizsardzības likumā**. Likumprojektā tika noteikts vecums, no kāda bērnu var uz laiku nodot citas personas aprūpē ārvalstī, un noteikts, ka viena no ārpusģimenes aprūpes formām – audžuģimenes un bērna ciemošanās viesģimenē ārvalstīs – nav atbalstāma vispār, jo daļā gadījumu šī ciemošanās viesģimenēs ir sākums ārzemju adopcijai.

LPS par šā likumprojekta nevirzīšanu budžeta paketē mēģināja pārliecināt gan valdību, kas neieklausījās, gan Saeimas Budžeta un finanšu komisiju, kas ieklausījās, un izdevās panākt, ka šis jautājums netiek virzīts budžeta paketē. Arī Saeimas gala balsojums bija labvēlīgs, un par šo tik ļoti jūtīgo jautājumu (kas ir bērna labākās intereses) vismaz notika diskusija, iesaistot plašu ekspertu loku. Būtiska ir arī prakses veidošana, jo šāda satura jautājumi nevar būt budžeta paketē, tie virzāmi parastajā kārtībā.

Pirms dažām dienām tika akceptēta šā projekta galavērsija. Diskusiju rezultātā likumdevējs atbalstīja, ka bērniem audžuģimenēs šī iespēja saglabāsies, atšķirībā no projekta sākotnējās versijas. Tomēr, neraugoties uz ekspertu un praktiķu argumentiem, tika

atbalstīts LM rosinātais variants, kas nosaka 12 gadu vecumu (eksperti ieteica deviņu gadu vecumu).

* Kā panāktais jāatzīmē arī dažas plānotās novitātes **likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā"**, piemēram, tālāka nevirzīšana jēdziena "radinieks" paplašināšanai attiecībā uz svaini līdz pirmajai svainības pakāpei. Šo ierosinājumu valdība neatbalstīja. Tāpat liels darbs ieguldīts, daudzās auditorijās pārliecinot, ka interešu konflikta regulējums nebūtu jāpapildina ar normu "*persona, ar kuru valsts amatpersona dzīvo kopā un ar kuru tai kopīga (nedalīta) saimniecība*". Arī šā projekta virzība šobrīd apstājusies.

Iestrādes turpmākajam

* Šis pārskata periods pagājis plašās diskusijās par to, kā **atalgojumu** būtu samērīgi publiskot – tikai amatpersonu vai arī visu darbinieku, pedagogu un kapitālsabiedrībās nodarbināto u.tml.

Atkal jāmin budžeta pakete: šajā gadījumā Saeima, neraugoties uz Saeimas Budžeta un finanšu komisijā vērtā ņemto LPS viedokli, diemžēl atbalstīja deputāta Inta Dāldera atkārtoti iesniegtos priekšlikumus par visu darbinieku un amatpersonu atalgojuma publicēšanu, norādot vārdu, uzvārdu, amatu un aprēķināto summu. Nekonsekventi, jo gandrīz tāda paša satura likumu, kura autors arī bija deputāts I. Dāldēris, Valsts prezidents atgriezta Saeimai otrreizējai caurlūkošanai 2017. gada vasarā. Budžeta paketē dažus mēnešus vēlāk deputāts tā paša satura priekšlikumus iesniedza gan ne vairs Valsts pārvaldes iekārtas likumā, bet Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā.

Uzstādījums, pie kā turpināms darbs, ir mainīt pastāvošo domu un likumdevēja nostāju par to, ka nav

TIESLIETAS

svarīgs konkrētās personas vārds un uzvārds, bet gan kā tiek izlietota nodokļu maksātāju nauda un attiecīgi kādi ir atlīdzības noteikšanas kritēriji un darba samakss apmēra sadalījums pa amatu grupām u.tml.

Tāpat jāturpina darbs pie tā, lai izslēgtu nesamērīgu administratīvo slogu uzliekošo normu – desmit gadu termiņš – šīs informācijas uzglabāšanai pašvaldību vietnēs.

* Visu šo periodu ļoti aktuāli bijuši **bērnu tiesību aizsardzības**, tātad **bāriņtiesu** bloka jautājumi – gan lai padarītu iedzīvotājiem vēl ērtākus bāriņtiesas pakalpojumus teritorijās, kur bāriņtiesa veic t.s. notariālo funkciju (projekts ir Saeimā), gan diskusijās (kas ir “atvērtas” arī tieši šobrīd un turpināsies), kā pilnveidot bāriņtiesu darbu šā vārda visplašākajā nozīmē.

Labklājības ministrija uzskata, ka viens no obligātiem nosacījumiem bāriņtiesu darba pilnveidei ir lielākas bāriņtiesas, par ko ministrija šāgada aprīļa beigās Saeimā iesniegusi priekšlikumus likumprojekta otrajam lasījumam. Lai nodrošinātu vienvēidīgu bāriņtiesu darba praksi visā Latvijas teritorijā, LM ieskatā pašvaldībām jāuzliek pienākums (paredzot noteiktu pārejas periodu) veidot kopīgu bāriņtiesu ar citu pašvaldību, ja tās teritorijā iedzīvotāju skaits ir mazāks nekā 5000. Tāpat arī vairs netiek paredzēta iespēja vienā republikas pilsētā vai novadā veidot vairākas bāriņtiesas.

Pirmkārt, jāuzsver, ka tā, neapšaubāmi, ir katras pašvaldības kompetence, ņemot vērā apstākļus un situāciju konkrētajā teritorijā. Likums jau pašreiz paredz kopīgas bāriņtiesas izveides iespēju vairākām pašvaldībām. Šo nostāju LPS skaidri puda Pašvaldību savienības un LM sarunās aprīļa beigās. Otrkārt, tā noteikti nav laba prakse tik konceptuālus priekšlikumus virzīt otrajā lasījumā.

Esam izteikuši savus apsvērumus, un Saeimas Juridiskajā komisijā plānota diskusija par Bāriņtiesu likumā

paredzēto darījuma summas – 8537 eiro – iespējamu paaugstināšanu uz 10 000 eiro. Šī summa nav pārskatīta 11 gadus, līdz ar to, palielinoties nekustamā īpašuma cenām valstī, būtībā šis bāriņtiesu pakalpojums kļūst arvien nepieejamāks un tiek attālināts no iedzīvotāja, kā arī samazinās to darījumu skaits, ko vispār var apliecināt bāriņtiesas. Protams, šī nav bāriņtiesu pamatfunkcija, bet gan tiek veikta papildus bērna un aizgādībā esošas personas tiesību un interešu aizsardzībai.

* Turpināsies vēl šim nepabeigtais stāsts par liberālo **Dzīvesvietas deklarēšanas likumu** un no tā izrietošajām sekām dažādās jomās. LPS iesniegusi priekšlikumus gan saistībā ar ierobežojumiem deklarēties nedzīvojamās telpās, gan īpašnieka tiesību paplašināšanu u.c.

Šā likuma tiesiskās sekas pēdējā laikā arvien biežāk izpaužas dažādās jomās, piemēram, saistībā ar Bāriņtiesu likumu (53. un 55. pants). Personas, kad viena bāriņtiesa pieņēmusi, viņuprāt, nelabvēlīgu lēmumu, formāli deklarējas citas bāriņtiesas teritorijā, bet nav pārcēlušās un pat negatavojas jebkad pārcelties tur dzīvot. Tādējādi tiek gan konfrontētas bāriņtiesas, gan arī uzlikts nevajadzīgs slogs konkrētajai pašvaldībai. Arī par šo ir iesniegti priekšlikumi.

* Aktīvi turpināsies darbs pie LPS Valdes lemtā uzstādījuma – vienkāršot **ziedojumu** pieņemšanas kārtību **likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”**, nosakot jomas, uz kurām neattiektos ziedojuma definīcija, un mēģinot pārliecinot likumdevēju par divu gadu termiņa izmaiņām. Iespējams, varētu būt arī kādi “griesti” – summa, līdz kurai paredzēta atvieglota ziedošanas kārtība.

Kā pozitīvs atzīmējams pašu projekta virzītāju, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, likumprojekta attiecībā uz ziedojuma definīciju iekļautais izņēmums – publiskās infrastruktūras objekti.

Tikšanās Tieslietu ministrijā 2017. gada 15. decembrī.

ĀRĒJO SAKARU NODAĻĀ

Agita Kaupuža,
LPS padomniece Eiropas Savienības jautājumos, LPS pārstāvniecības Briselē vadītāja,
Kristīne Kūlite un Elita Kresse,
LPS padomnieces ārējo sakaru jautājumos

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Eiropas Reģionu komiteja (RK) ir Eiropas Savienības konsultatīva institūcija, kas pastarpināti, ar dalībvalstu pašvaldību pārstāvju starpniecību, iesaista vietējās un reģionālās pašvaldības Eiropas lēmumu pieņemšanas procesā. Lai to panāktu, RK sadarbojas ar Eiropas Komisiju, Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi, iepazīstinot ar Eiropas valstu pašvaldību nostāju pašvaldībām būtiskās jomās, piemēram, nodarbinātībā, ekonomiskajā un sociālajā kohēzijā, veselībā, izglītībā un kultūrā, vidē, klimata pārmaiņās, enerģētikā un transportā.

Atbildot uz Eiropas Komisijas ierosinātiem jauniem tiesību aktiem, RK atzinumus sagatavo sešas dažādas komisijas, un tos pieņem plenārsesijās 350 RK locekļi vai viņu aizstājēji. Pēc tam ar RK nostāju, būtiskākajām pašvaldību interesēm un vajadzībām konkrētajā jautājumā iepazīstas Eiropas Komisija, Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome. Tas ir ļoti būtiski, jo 70% Eiropas Savienības tiesību aktu tiek īstenoti pašvaldību līmenī.

Latvijas pašvaldību viedokli un intereses Reģionu komitejā pārstāv Latvijas delegācija RK, kurā līdz 2020. gadam apstiprināti šādi Latvijas delegācijas septiņi locekļi un septiņi viņu aizstājēji gan no novadiem, gan lielajām pilsētām:

Pārstāvis	Aizvietotājs
Ventspils novada domes deputāts Andris Jaunsleinis	Auces novada domes deputāts, LPS priekšsēdis Gints Kaminskis

Jēkabpils pilsētas domes deputāts Leonīds Salcevičs	Valmieras pilsētas domes priekšsēdētājs Jānis Baiks
Kuldīgas novada domes priekšsēdētāja Inga Bērziņa	Vijakas novada domes priekšsēdētājs Sergejs Maksimovs
Jaunpils novada domes priekšsēdētāja Ligita Gintere	Pārgaujas novada domes priekšsēdētājs Hardijs Vents
Mālpils novada domes deputāts, Tautsaimniecības un attīstības komitejas priekšsēdētājs Aleksandrs Lielmežs	Rundāles novada domes priekšsēdētājs Aivars Okmanis
Rīgas domes deputāts, Drošības, kārtības un korupcijas novēršanas jautājumu komitejas priekšsēdētājs Dainis Turlais	Rīgas pilsētas domes deputāte, Sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētāja Olga Veidiņa
Ventspils pilsētas domes priekšsēdētāja pirmais vietnieks infrastruktūras jautājumos Jānis Vītolīņš	Liepājas pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks pilsētas attīstības un sadarbības jautājumos Gunārs Ansiņš

Latvijas delegācija RK turpinājusi aizstāvēt Latvijas pašvaldību intereses, iesniedzot grozījumus un papildinājumus atzinumiem gan RK komisiju sanāksmēs, gan plenārsesijās. Šāgada marta beigās Latvijas delegācijas loceklis **Dainis Turlais** aizstāvējis savu jau trešo atzinumu “**Priekšlikums par Eiropas Aizsardzības fondu**”, aicinot Komisiju izmantot visu ES dalībvalstu potenciālu, nevis koncentrēt atbalstu atsevišķās teritorijās. Savukārt Latvijas delegācijas vadītājs **Andris Jaunsleinis** gatavo atzinumu “**Divpusējās sadarbības starp Eiropas Savienības un Austrumu partnerības valstu pašvaldībām loma ilgtspējīgas pašvaldību attīstības veicināšanā Austrumu partnerības valstīs**”, ko plānots apstiprināt šāgada septembrī. Nākamie mēneši RK solās būt īpaši intensīvi, jo tajos jāpauž Latvijas pašvaldību viedoklis par Eiropas Komisijas priekšlikumiem par daudzgadu finanšu shēmu pēc 2020. gada.

VIETĒJO UN REĢIONĀLO PAŠVALDĪBU KONGRESS vērtē vietējo un reģionālo demokrātiju Latvijā

Pārskata posmā LPS un Latvijas delegācijai Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresā Strasbūrā un arī Latvijā nācās krietni pastrādāt, jo mūsu valstij šis bija vietējās demokrātijas monitoringa periods.

Viss sākās 2017. gada septembrī, kad kongresa delegācija ieradās Latvijā ar garu apmeklējamo organizāciju,

iestāžu un pašvaldību sarakstu, tajā skaitā LPS. Sarunā ar kongresa pārstāvjiem piedalījās LPS priekšsēdis **Gints Kaminskis**, vecākais padomnieks **Māris Pūķis**

un Latvijas delegācijas tālāka pārstāvji **Māra Juzupa** (Priekuļu novads), **Ināra Silicka** (Kārsavas novads) un **Harijs Rokpelnis** (Mazsalacas novads), kā arī delegācijas sekretāre **Kristīne Kūlīte**. Kongresa delegācija iepazinās ar LPS 28. kongresā pieņemto rezolūciju par Eiropas Padomes monitoringu, vērtējot pašvaldību demokrātiju Latvijā, kurā tika iekļauti Latvijas pašvaldību izvirzīti prioritāri priekšlikumi, kas būtu iekļaujami ziņojuma rekomendācijās Latvijai.

Balstoties uz monitoringa vizītē gūto informāciju, ziņotāji Marks Kolss (Beļģija) un Gzavjē Kadorē (Francija) ar Eiropas Vietējo pašvaldību hartas neatkarīgo ekspertu grupas priekšsēdētāja profesora Angela Moreno Molina palīdzību sagatavoja ziņojumu par vietējo un reģionālo demokrātiju Latvijā. Vairākus rudens mēnešus notika ziņojuma teksta saskaņošana ar LPS, VARAM, Ārlietu ministriju u.c.

Pirmo reizi ziņojums plašākai apspriešanai Eiropas mērogā tika priekšstādīts šāgada februārī kongresa Monitoringa komitejā, kurā piedalījās LPS priekšsēdis un Latvijas delegācijas vadītājs **Gints Kaminskis** un LPS ģenerāls sekretāre un Latvijas delegācijas sekretāre **Mudīte Priede**. Jau tad abiem pārstāvjiem izdevās veikt vairākus precizējumus ziņojuma tekstā un rekomendācijās, par kuriem līdz tam īsti nebija izdevies vienoties ar ziņojuma sagatavotājiem.

Tomēr šāgada martā, kad Strasbūrā notika kongresa 34. plenārsēde, Latvijas delegācija iesniedza grozījumu rekomendācijā par pašvaldību nodokļu ieņēmumu daļas saglabāšanu vismaz tādā līmenī, kāda tā bijusi iepriekšējā gadā, izslēdzot rekomendācijas tekstu par likumā noteiktu fiksētu iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) daļu pašvaldību budžetiem. **Gints Kaminskis** pamatoja grozījuma nepieciešamību klātesošajiem Eiropas pašvaldību politiķiem, un ar vienu balsi "pret" un pārējām balsīm "par" tika atbalstīts Latvijas delegācijas iesniegtais grozījums.

Kopumā ziņojumā pozitīvi vērtēta pašvaldību situācija Latvijā, minot, ka pašvaldībām ir liela autonomija un plašs pilnvaru spektrs. Priecē, ka pozitīvi tiek novērtēta pašvaldību savstarpējā sadarbība. Savukārt kā vājās vietas minētas pašvaldību finanšu nestabilitāte un trūkumi finanšu izlīdzināšanas sistēmā. Kongresa rekomendācijās valdībai tiek ieteikts novērst to, ka pašvaldību ieņēmumu daļa ir nestabila un grūti prognozējama, tādēļ, īstenojot reformas, pašvaldību nodokļu ieņēmumu daļai jābūt vismaz tādai, kāda tā bijusi iepriekšējā gadā, kā arī jāpalielina valsts ieguldījums finanšu izlīdzināšanas fondā. Ziņotāji vērs Latvijas valdības uzmanību uz tendenci "pārregulēt" pašvaldību autonomās funkcijas, kas faktiski samazina to autonomiju. Un, lai arī sarunu sistēma starp pašvaldībām un valsti kopumā ir laba, tomēr to varētu padarīt vēl efektīvāku, pagarinot konsultāciju termiņus starp valdību un pašvaldībām. Precīzu pieņemtās rekomendācijas tekstu aicinām aplūkot [1. pielikumā](#).

Šāds ziņojums tiek izstrādāts aptuveni reizi piecos sešos gados un, kaut arī rekomendāciju formā, tomēr ir saistošs Latvijas valdībai, kas 1996. gada 5. decembrī parakstījusi un ratificējusi Eiropas Vietējo pašvaldību hartu, kurā iekļautie principi jāievēro demokrātiskai pašvaldību sistēmas attīstībai.

PROJEKTI UN CITAS AKTIVITĀTES

Jau daudzus gadus LPS iesaistījusies Eiropas platformā vietējo un reģionālo pašvaldību attīstībai ("PLAT-FORMA"), pēdējā gada laikā organizējusi virkni semināru un diskusiju Latvijas plānošanas reģionos par attīstības sadarbības un ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu tēmu.

Tā, piemēram, 2017. gada martā **Kuldīgā** LPS rīkoja **diskusiju "Attīstības izglītība sabiedrības attīstībai: kā finansēt un īstenot"** par attīstības izglītības nozīmi sabiedrības attīstībā un labklājībā. Septembrī Pašvaldību savienības rīkotā diskusija "**Šī nav kosmiskā zinātne! Inovācijas un digitalizācija pašvaldībās un attīstības sadarbībā**" Amatā bija veltīta inovāciju un digitalizācijas lomai un iespējām gan pašvaldību attīstībā, gan arī attīstības sadarbībā. 2017. gada 16. novembrī **Rīgā** notika **konference "Pašvaldību sadarbības tilti: no rietumiem līdz austrumiem"**. Tā norisinājās neilgi pirms Austrumu partnerības

samita, tāpēc tika veltīta četrām Austrumu partnerības prioritārajām jomām: ekonomikas attīstībai un labākām tirgus iespējām, iestāžu stiprināšanai un labai pārvaldībai, energoefektivitātei un klimata pārmaiņām, mobilitātei un cilvēku savstarpējiem kontaktiem. Tāpat arī pagājušajā gadā sadarbībā ar **Jaunpils novada** aktīvajiem bērniem izveidota ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu puzzle un multiplikācijas filmas par šo pašu tēmu.

Darbs pie attīstības sadarbības tēmas nav noslēdzies. Arī 2018. gadā LPS turpina īstenot attīstības sadarbības un attīstības izglītības aktivitātes un rīkot pasākumus Latvijas pašvaldību informēšanai un jaunu sadarbības iespēju atklāšanai.

Vietējo pašvaldību sagatavošana jaunajam datu aizsardzības tiesiskajam regulējumam (*ProLegis*)

Projekts *ProLegis* tiek īstenots ar Eiropas Komisijas programmas "Tiesības, vienlīdzība un pilsonība" atbalstu. Tas ir 18 mēnešus ilgs projekts, kas tika uzsākts 2017. gada 1. novembrī. Sešu valstu partnerībā projektu vada Bulgārijas Tiesību un informācijas tehnoloģiju pētniecības centrs.

ProLegis aktivitātes vērstas uz pašvaldību darbiniekiem, kuri turpmāk pildīs datu aizsardzības speciālista (datu pārziņa) funkcijas. Projekta gaitā šie speciālisti tiks iepazīstināti ar jaunumiem saistībā ar ES Vispārīgo datu aizsardzības regulu, kuru, kā zināms, jāsāk piemērot šāgada 25. maijā. Projekta mērķis ir izstrādāt savu metodoloģiju un mācību materiālus, lai uzlabotu šo speciālistu zināšanas un kompetenci, strādājot pašvaldībās. Projektā tiek plānots organizēt datu aizsardzības speciālistu apmācības, kas notiks katrā partnervalstī (Austrijā, Bulgārijā, Grieķijā, Latvijā, Rumānijā un Slovākijā), kā arī starptautisku apmācību semināru pasniegējiem, kuri nodrošinās apmācības šiem speciālistiem. Tiem pašvaldībās strādājošajiem datu aizsardzības speciālistiem, kam nebūs iespējas piedalīties apmācībās, tiks izstrādāta e-apmācību platforma, kas ietvers izstrādāto mācību materiālu saturu. E-apmācību platforma darbosies angļu un visu projekta partnervalstu valodās.

ProLegis uzsācis darbību pirms aptuveni pieciem mēnešiem, bet jau veiktas vairākas nozīmīgas aktivitātes. Pagājušā gada novembrī notika projekta partneru pirmā sanāksme, kurā sīki tika izplānota projekta turpmākā gaita, kā arī projekta partneri pirmo reizi ieraudzīja cits citu vaigā. Jau ap Ziemassvētkiem LPS vadībā tika izstrādāta aptaujas anketa, lai noskaidrotu personas datu lietošanas mērķus un aizsardzības mehānismus pašvaldībās, kā arī noskaidrotu to

gatavību jaunajam regulējumam. Aptaujas rezultātus angļu valodā iespējams apskatīt [šeit](#). Jāpiebilst, ka Latvijas pašvaldības izcēlušās ar īpašu aktivitāti aptaujā – kopumā tika iesniegta 101 aizpildīta anketa, kas ir 43% no kopumā iesniegtajām. Aptaujas rezultāti kalpojuši par pamatu turpmākajam darbam projektā: izstrādāti un partnervalstu valodās iztulkoti septiņi apmācību moduļi, lai jau jūnijā tos apgūtu pasniegēji, kuri tālāk apmācīs pašvaldību datu aizsardzības speciālistus (plānotais apmācību laiks – 2018. gada septembris). Latvijas pašvaldības apmācīs LPS padomnieki **Guntars Krasovskis** un **Kristīne Kinča**, bet projektu vada **Kristīne Kūlīte**.

Guntars Krasovskis projekta partneru pirmajā sanāksmē Bukarestē.

Vairāk informācijas par projekta aktivitātēm uzzināsiet mājaspajā <https://prolegisproject.eu>.

Integrēta Baltijas jūras vēju elektroenerģijas tīkla attīstība (*Baltic InteGrid*)

INTERREG Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programmas projekts "**Integrēta Baltijas jūras vēju elektroenerģijas tīkla attīstība**" (*Baltic InteGrid*) ir 36 mēnešus ilgs projekts, kas tika uzsākts 2016. gada 1. martā un noslēgsies 2019. gada 28. februārī. Projektā darbojas 14 partneri no visām Baltijas jūras reģiona valstīm (izņemot Krieviju) Vācijas Klimata aizsardzības, enerģētikas un mobilitātes institūta vadībā. LPS projektā pārstāv padomnieks enerģētikas jautājumos **Andris Akermanis** un padomniece ārējo sakaru jautājumos un projekta vadītāja **Kristīne Kūlīte**.

Baltic InteGrid mērķis ir veicināt ilgtspējīgas elektroenerģijas ražošanu, turpmāku elektroenerģijas tirgu integrāciju un piegādes drošību Baltijas jūras reģionā, izmantojot koordinēta elektroenerģijas tīkla (*meshed grid*) pieeju, lai optimizētu jūras vēju enerģijas potenciālu un efektivitāti. Jūras vēja enerģijas nozarē darbojas daudz un dažādi "spēlētāji", un *Baltic InteGrid* izvirzījis ļoti ambiciozus mērķus, tāpēc projekts ir ļoti plašs un darbojas sešās savstarpēji koordinētās tematiskajās darba grupās: politika un regulējums,

ĀRĒJIE SAKARI

tirgus un piegādes ķēde, tīklu tehnoloģija, telpiskā plānošana, izmaksu un ieguvumu analīze.

Andris Akermanis projekta partneru sanāksmē Klaipeņā.

Andris Akermanis projekta partneru sanāksmē Rostokā.

Projekta rezultātā izveidota sadarbības platforma – Baltijas jūras tīkla forums, kurā notiek konferences un tematiskie semināri dažādiem nozares speciālistiem un ekspertiem, lai ne tikai informētu viņus par projektā notiekošo, bet arī gūtu atgriezenisko saiti un viedokļus ceļā uz projekta sasniedzamajiem mērķiem. Bez iepriekšminētā *Baltic InteGrid* plāno noslēgt projektu ar diviem nozīmīgiem dokumentiem – augsta līmeņa Baltijas jūras tīkla koncepciju un praktiskām rekomendācijām politikas veidotājiem, regulatoriem un iestādēm, kas saistītas ar jūras vēja elektroenerģijas tīkliem. Plānots, ka projekta aktivitātes un rezultāti veicinās starptautiski koordinētu jūras vēja enerģijas infrastruktūras izveidi.

Vairāk par projekta aktivitātēm uzzināsiet mājaslapā <http://www.baltic-integrid.eu>.

Tīklu veidošana efektivitātei un attīstībai (N4ED)

საერთაშორისო
პროექტი
THE EUROPEAN UNION
FOR GEORGIA

Jau vairākus gadus viena no LPS starptautiskās sadarbības prioritātēm ir **attīstības**

sadarbība ar Austrumu partnerības valstīm. Tā Gruzijas Nacionālās pašvaldību asociācijas (NALAG), LPS un Gruzijas Politikas un vadības konsultāciju grupas kopīgi paveiktais darbs pagājušā gada vasaras noslēgumā vainagojies ar akceptētu projektu.

Projekts oficiāli tika uzsākts šāgada 1. februārī un ilgs līdz 2021. gada 31. janvārim. Tā mērķis ir veicināt labu

pārvaldību un ilgtspējīgu attīstību vietējā līmenī **Gruzijā**, kas tiks sasniegts, ceļot Gruzijas pašvaldību un NALAG kapacitāti, kā arī veicot pieredzes apmaiņu gan iekšēji starp Gruzijas pašvaldībām, gan arī gūstot pieredzi no Latvijas pašvaldībām. Lai sasniegtu projekta mērķus, tajā paredzēta plaša aktivitāšu programma gan Gruzijā, gan Latvijā.

Pasākumi, kuros LPS tiks iesaistīta visaktīvāk:

- NALAG darbinieku apmācības par sabiedrības vizītu vietējo attīstību (SVVA);
- Gruzijas pašvaldību pārstāvju mācību brauciens uz Latviju, lai tuvāk iepazītos ar SVVA piemēriem;
- seminārs NALAG jaunajai valdei (pēc pašvaldību vēlēšanām) par pašvaldību asociāciju lomu pašvaldību interešu aizstāvībā, kā arī pašvaldību sadarbības un pieredzes apmaiņas nozīmīgumu (tīklu veidošana).

LPS ir ļoti gandarīta par atkal gūto iespēju darboties attīstības sadarbības projektā, daloties savā un Latvijas pašvaldību pieredzē un sniedzot nepieciešamo atbalstu Gruzijas pašvaldībām un NALAG.

Projekts “Mazie tirgi – Eiropas Savienības ekonomikas sirdī”

Eiropa
pilsoņiem

Eiropas Savienības programmas “Eiropa pilsoņiem” mērķis ir dot iespēju satikties politiķiem, lēmumu pieņēmējiem, iedzīvotājiem, NVO pārstāvjiem un speciālistiem, lai veidotu kopīgus projektus un tos īstenotu.

Projektu finansē Eiropas Savienības programma “Eiropa pilsoņiem” (2. darbības 2. apakšpasākums “Pašvaldību tīklojumi”). Projekta vadošais partneris ir Mellīhas pašvaldība Maltā. Partneri Latvijā ir Amatas, Vecpiebalgas un Pārgaujas novadu pašvaldības un LPS. Projekta īstenošana ilgs līdz 2018. gada 29. jūnijam.

Projekta **konferencē Vecpiebalgas novadā** 2017. gada 27.–30. jūlijā piedalījās pārstāvji no Mellīhas pašvaldības Maltā, Suvalku pašvaldības Polijā, Kazalborgones un Akvavīvas dele Fonti pašvaldībām Itālijā, Kudžiras Rumānijā un Amatas un Pārgaujas pašvaldībām Latvijā, kā arī pārstāvji no LPS. Dalībnieki diskutēja par ikvienai valstij šobrīd tik ļoti aktuālo jautājumu – migrāciju un tās ietekmi uz darba tirgu. Dalībnieki pieredzes apmaiņā viesojās uzņēmumos “Piebalgas porcelāna fabrika” un “Piebalgas medus” un guva nelielu ieskatu latviešu tradīcijās, apmeklējot īpaši šim pasākumam sagatavotu programmu brīvdabas muzejā “Vēveri”, kā arī iepazīs ar Vecpiebalgas

novadam raksturīgajām tradīcijām, apmeklējot saiešanas pasākumu slātaviešu garā "Vecpiebalga atver durvis 2017".

Nākamie projekta pasākumi notika 2017. gada 14.–18. septembrī **Rumānijā**, Kudžirā, un 11.–16. oktobrī **Itālijā**, Akvavivā dele Fonti. Šajos pasākumos satikās lēmumu pieņēmēji, uzņēmēji, vietējie iedzīvotāji, jaunieši un kultūras jomas pārstāvji un kopīgi diskutēja par to, kā mazajiem vietēja mēroga tirgiem kļūt par stipriem spēlētājiem Eiropas Savienības lielajā tirgū.

Latvijas Pašvaldību savienību Itālijā pārstāvēja LPS Valdes loceklis Rundāles novada domes priekšsēdētājs **Aivars Okmanis**, Skrundas novada domes priekšsēdētāja **Loreta Robežniece**, Auces novada domes priekšsēdētāja **Vija Keršus**, Līvānu novada domes priekšsēdētāja vietniece **Ginta Kraukle**, Alūksnes novada domes priekšsēdētājs **Arturs Dukulis**, Engures novada domes priekšsēdētājs **Gundars Važa**, Jaunpils novada domes Sabiedrisko attiecību vadītāja **Baiba Rasa** un LPS padomniece ārējo sakaru jautājumos **Elita Kresse**.

Ziemeļvalstu Ministru padomes līdzfinansēts projekts "Patvēruma meklētāju un bēgļu integrācija Zviedrijas un Dānijas pašvaldībās"

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu mobilitātes programma "Valsts administrācija" darbojas ar mērķi veicināt administratīvā darba metožu harmonizēšanu valsts pārvaldes sektorā. Programmai var pieteikties valsts pārvaldes un pašvaldību darbinieki. Programma atbalsta pieredzes apmaiņu veiksmīgu risinājumu aizgūšanai, sadarbības tīklu veidošanu, administratīvā darba metožu un likumdošanas harmonizēšanu.

Lai iepazītos ar labākajiem risinājumiem patvēruma meklētāju izmitināšanā un bēgļu integrēšanā, Jelgavas pilsētas domes priekšsēdētāja vietniece **Rita Vectirāne**, Rīgas domes deputāts **Sandris Bergmanis**, LPS ģenerālsēkretāre **Mudīte Priede** un padomnieki **Aino Salmiņš** un **Elita Kresse** 2017. gada 11.–15. septembrī devās pieredzes apmaiņā uz **Zviedriju**.

Pašvaldību asociācijā SALAR bija organizēta tikšanās ar Darba tirgus nodaļas vadītāju un ekspertiem, kuri iepazīstināja ar patvēruma meklētāju uzņemšanas sistēmas ieviešanu Zviedrijā, savukārt Migrācijas aģentūra prezentēja patvēruma meklētāju uzņemšanas sistēmu un lēmumu pieņemšanas procesu. Apmeklējot Patvēruma meklētāju izmitināšanas centru, varējām pārliecināties, kā patvēruma meklētājus nodrošina ar mājokli laikā, kamēr tiek izskatītas viņu lietas un pieņemts lēmums patvēruma lietā. Uplandes Vēsbi pašvaldībā tika prezentēts pašvaldības darbs ar bēgļiem un iebraucējiem, lai tos veiksmīgi integrētu darba tirgū vai skolā un vietējā kopienā.

Šāgada 16.–18. aprīlī notika otra projekta aktivitāte – par patvēruma meklētāju uzņemšanu un integrāciju **Dānijas** pašvaldībās. Vizītes laikā mums bija noorganizēta tikšanās Dānijas Pašvaldību asociācijā, Lejres pašvaldībā un Bēgļu repatriācijas centrā Avnstrupā.

Dānijā lielākais bēgļu pieplūdums bija 2015. gadā, bet šobrīd vērojams straujš kritums. Pašvaldība ir atbildīga par bēgļu uzņemšanu un integrāciju, atbalstu nodarbinātības centienos (izglītība, pirmās iemaņas, prakse, darba kultūra), sadarbību ar Dānijas valodas skolu un brīvprātīgajiem. Šobrīd Lejrē dzīvo 250 bēgļi, kuri iekļauti bēgļu integrācijas trīs gadu programmā. Lielākā bēgļu grupa Lejrē ir no Sīrijas, savukārt citas bēgļu izcelsmes valstis ir Burundi, Eritreja, Pakistāna, Irāna, Somālija, Irāka, Serbija, Afganistāna un Krievija (čečeni). Bēgļu integrācijas pasākumi Lejres pašvaldībā vērsti uz starpinstitucionālu sadarbību: aktīvi sadarbojas Sociālo pakalpojumu un ģimenes centrs, Iedzīvotāju apkalpošanas centrs, Bērnu apmācības centrs, Nekustamo īpašumu pakalpojumu un īpašumu centrs, Sarkanais Krusts, Dānijas valodas skola un brīvprātīgie.

“Vietējās pašvaldības – attīstības izglītības un sabiedrības izpratnes veicinātājas”

LADDER (Local Authorities as Drivers for Development Education and Raising awareness)

Šim projektam piešķirts Eiropas Komisijas programmas *DEAR (Development Education and Awareness Raising)* un Ārlietu ministrijas līdzfinansējums.

Aktīva līdzdalība ir veids, kādā veidojam savu, savas pašvaldības, valsts un visas pasaules saskaņotu attīstību. Iespēju pašvaldībām attīstīt prasmes vienlaikus domāt globāli un rīkoties lokāli, sasaistot globālos izaicinājumus ar vietējo pašvaldību ikdienas dzīvi, deva projekts “**Vietējās pašvaldības – attīstības izglītības un sabiedrības izpratnes veicinātājas**”, ko LPS kopā ar 26 projekta partneriem no dažādām valstīm īstenoja no 2015. gada 1. janvāra līdz 2017. gada 31. decembrim.

Projekta mērķis bija stiprināt vietējo pašvaldību kapacitāti un lomu attīstības izglītībā un sabiedrības izpratnes veicināšanā, kā arī izplatīt labo praksi attīstības izglītības jomā.

Projektā 2017. gadā tika izsludināts grantu konkurss ar mērķi finansiāli atbalstīt Latvijas pašvaldību un pilsoniskās sabiedrības organizāciju aktivitātes attīstības izglītības jomā. Projektu pieteikumus vērtēja

starptautiska komisija, un grants tika piešķirts pieciem projektiem ar augstāko vērtējumu:

- Jēkabpils novada pašvaldības projekts “Attīstības izglītības pasākumu īstenošana Jēkabpils novada pašvaldībā caur komunikāciju”;
- Jelgavas novada pašvaldības projekts “IESAISTIES!”;
- Auces novada pašvaldības projekts “Palielināt iedzīvotāju informētību par globālās attīstības jautājumiem caur atkritumu šķirošanas prizmu”;
- partnerības “Daugavkrasts” (Ķekavas novads) projekts “Ilgtspējīgas attīstības izglītības pasākumu īstenošana Ķekavas novadā par mūžizglītības un atkritumu šķirošanas tēmām inovatīvu un atraktīvu pasākumu veidā”;
- Rucavas novada pašvaldības projekts “Ūdens – visa sākums, esība un turpinājums”.

Lai informētu iedzīvotājus par ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, **Jelgavas novada pašvaldība** granta projektā “IESAISTIES!” izveidoja spēli, kas atspoguļo sabiedrības, vides un ekonomikas mijiedarbību. Spēles jautājumi un atbildes aptver Jelgavas novadu, Latviju un Eiropas Savienību, līdz ar to tā ir laba iespēja pārbaudīt vai papildināt savas zināšanas šajās jomās.

Projekta noslēguma konference notika **Strasbūrā** 2017. gada 22.–24. novembrī, un tajā dalībnieki dalījās pieredzē par veiksmeš, izaicinājumiem un atziņām. **Rēzeknes novada** pašvaldības iesaisti starptautisku projektu īstenošanā un paveikto ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā prezentēja Rēzeknes novada domes ārējo sakaru organizatore **Inta Rimšāne**: “*Veiksmīga ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšana ir iespējama, kopīgi sadarbojoties visām ieinteresētajām pusēm – valsts un pašvaldību institūcijām, nevalstiskajām organizācijām un uzņēmējiem, skolām un augstskolām. Šāda partnerība ļauj iesaistīt globālās izglītības aktivitātēs dažādus interesentus un paplašina sabiedrības izpratni.*”

KOMUNIKĀCIJAS LOMA ARVIEN PIEAUG

Jana Bunkus,
LPS Komunikācijas
nodaļas vadītāja,
padomniece sabiedrisko
attiecību jautājumos

Iepriekšējo un šā gada lielākā aktualitāte pašvaldību komunikācijas jomā joprojām ir **pašvaldību informatīvie izdevumi**. Daudz šķēpu ir lauzts, vai to darbību nepieciešams regulēt vai tomēr cienīt pašvaldību autonomās funkcijas un nenoteikt, cik bieži šīs funkcijas drīkst realizēt.

Pēdējā gada laikā Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija vairākkārt sauca kopā nozares profesionāļus, arī Latvijas Pašvaldību savienību, lai diskutētu par iespējamiem grozījumiem likumā "Par pašvaldībām". Saeimas komisija pat izveidoja speciālu darba grupu, kas ilgstošu diskusiju rezultātā nonāca pie grozījumu iespējamās redakcijas, kam LPS gan nepiekrita. Grozījumi paredzēja, cik bieži pašvaldības izdevums drīkst iznākt, tādējādi ignorējot gandrīz piekto daļu pašvaldību, kas savus izdevumus izdod biežāk nekā **reizi mēnesī**. Pārējie divi punkti grozījumos paredzēja, ka izdevums var iznākt **tikai latviešu valodā un bez maksas**.

Šobrīd šī Saeimas komisija gatavo galīgo redakciju likuma grozījumiem. Lai arī plaši diskutētie grozījumi paredz, ka domes lēmumus un citus normatīvos aktus pašvaldība drīkstēs izdot tik bieži, cik vien vēlēšies, bet, ja tā var izteikties, bāzes izdevumu – tikai reizi mēnesī, jācer, ka tie tomēr negūs atbalstu, jo tikai pašas pašvaldības, ņemot vērā dažādas lokālās iedzīvotāju aptaujas un labas pārvaldības principus, spēj visobjektīvāk noteikt, cik bieži savu izdevumu izdot. Turklāt pašvaldību informatīvo izdevumu uzdevums nekad nav bijis konkurēt ar reģionālajiem izdevumiem, bet gan informēt savus iedzīvotājus par **visiem** aktuālākajiem notikumiem pašvaldībā, nevis selektīvi, kā to parasti dara masu informācijas līdzekļi. Pašvaldības vienmēr arī centušās sadarboties ar reģionālajiem izdevumiem, un lielākoties šī sadarbība patiešām ir veiksmīga, līdz ar to nav salīdzināma informēšana un profesionāla žurnālistika – divi stilistiski un satura ziņā absolūti atšķirīgi komunikācijas veidi.

Laikā, kad informatīvā telpa, nereti pastiprināti un apzināti, tiek sakropļota dažādu negodīgu mērķu realizēšanai (parasti to saucam par dezinformāciju), nepastarpinātas informācijas saņemšanai ir primāra nozīme. Un to nodrošina tikai un vienīgi pašvaldību informatīvie izdevumi. Latvijā no 119 pašvaldībām

savus izdevumus izdod 116, daudzās no tām izdevumi iznāk jau desmitiem gadu. Tas nozīmē, ka pašvaldību izdevumi jau ir ne tikai pamatīga tradīcija, bet arī komunikācijas instruments, ko iedzīvotāji atbalsta.

Komunikācijas jomā LPS arī šajā laikposmā turpina vairākas būtiskas aktivitātes. Plašu atzinību ieguvušas LPS organizētās **videokonferences**. Sākotnēji tās bija orientētas tikai uz pašvaldību darbinieku auditoriju, bet tagad tās aptver jau plašāku interesentu loku. Turklāt pēc videokonferences tās ieraksts pieejams LPS interneta vietnē www.lps.lv, sadaļā *Videoarhīvs*.

Par tradīciju kļuvis arī **Latvijas pašvaldību sabiedrisko attiecību speciālistu divu dienu seminārs** kādā no Latvijas pašvaldībām. Pirmajā gadā tas notika Ērgļos, pēc tam Mālpilī, tad Bauskā, un šogad komunikatori brauks uz Madonas novadu. LPS ik gadu cenšas

Latvijas pašvaldību sabiedrisko attiecību speciālistu seminārā Bauskā 2017. gada 9. maijā.

šo divu dienu semināra dienas kārtību veidot tā, lai tajā būtu apskatītas visdažādākās sabiedrisko attiecību speciālistiem aktuālas tēmas, arī latviešu valodas pareizrakstība, fotografēšana, sadarbība ar medijiem, komunikācija interneta vidē, iekšējā komunikācija utt.

Pašvaldību savienība turpina uzlabot savu interneta vietni www.lps.lv, pilnveidojot to gan informatīvi, gan tehniski. Starp citu, runājot par mājaslapām, VARAM izstrādājusi grozījumu projektu Ministru kabineta noteikumos nr. 171 "Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā". Noteikumi saturiski ieguvuši mūsdienīgākas prasības interneta vietnēm. Par šo jautājumu iespējams noskatīties LPS videokonferenci [šeit](#).

Domājot par informācijas ievietošanu, mums visiem jāievēro dažādi ar personu datu aizsardzību saistīti jautājumi jo vairāk tāpēc, ka 25. maijā visā valstī tiks ieviesta jaunā Eiropas Vispārīgā datu aizsardzības regula. Par šo Pašvaldību savienība organizēja trīs videokonferences, kuras var noskatīties [šeit](#).

LPS aicina apmeklēt arī sociālos medijus *facebook.com* ([@PasvaldibuSavieniba](https://www.facebook.com/PasvaldibuSavieniba)), *twitter* ([@lps_lv](https://twitter.com/lps_lv), pārstāvniecība Briselē: [@LPSBrux](https://twitter.com/LPSBrux)), kā arī videokanālu *youtube.com* (<https://www.youtube.com/channel/UCMFwNiqaNMJ0pQGJzr8esWw>).

Jānis Upenieks,
LPS sistēmu analītiķis

Izglītības jautājumi ir mūžsena tēma, un LPS aktīvi iesaistās to risināšanā. Šāgada laikā izglītības jomā esam strādājuši pie divām svarīgām lietām:

- valsts centralizēto eksāmenu analīze par 2016./2017. mācību gadu;
- skolu reforma pēc Izglītības un zinātnes ministrijas rekomendācijām.

Šis ir jau trešais gads, kad nodarbojamies ar **valsts centralizēto eksāmenu analīzi**. Pētījuma mērķis bija sniegt ieskatu par vidusskolu centralizēto eksāmenu rezultātiem vispārīgās izglītības iestādēs, kas ļauj pašvaldībām, sabiedrībai, vecākiem un skolēniem novērtēt centralizēto eksāmenu rezultātus dažādos griezumos, pašvaldībām pieņemt lēmumus, vērtējot skolu tīklu un izstrādājot pilsētas vai novada izglītības attīstības stratēģiju vai finansiāli motivējot skolotājus pēc skolēnu snieguma līmeņa.

Šogad pētījumu veicām dziļāku; pievienojām katrai skolai papildu atribūtu – eksāmenu kārtotāju skaita grupas. Tas ļauj pamanīt atšķirības starp mazākām skolām pilsētās un laukos vai arī pēc skolu tipiem – ģimnāzijām, valsts ģimnāzijām, vidusskolām utt. Tika apskatīti arī centralizēto eksāmenu rezultāti pa mācību priekšmetiem iedalījumā pa skolu tipiem. Šāda veida salīdzinājums ir daudz kvalitatīvāks, ja aplūkojam vidusskolu pilsētā un vidusskolu laukos un šo skolu sekmes.

Esam izveidojuši arī kartes:

- [Vidējās izglītības eksāmenu rezultātu vizualizācija skolu griezumā par 2016./2017. m.g.;](#)
- [2015./2016 un 2016./2017.m.g. valsts centralizēto eksāmenu rezultātu salīdzinājums skolu griezumā.](#)

Ar pētījumu var iepazīties BLIS informāciju sistēmā LPS vietnes sadaļā *Publikācijas -> Pētījumi*. Tiešā saite: <https://blis.lps.lv/lv/publikācijas/petijumi>.

2017. gada izskaņā IZM prezentēja savu pētījumu "Optimālā vispārējās izglītības iestāžu tīkla modeļa izveide Latvijā". Pētījumā bija definēti kritēriji, pēc kuriem skola būtu slēdzama vai saglabājama. Šajā pētījumā pat bija saņemts, cik bērniem uz kurām skolām jāpārceļas pēc skolu slēgšanas.

Šāds piedāvājums LPS likās pilnīgi nepieņemams: kamēr Latvijā ir atcelta dzimtbūšana, bērnu vecāki

var lemt par to, kurā skolā bērns izglītosies. Tāpēc LPS nāca klajā ar priekšlikumu – izveidoja kartogrāfisko materiālu, kurā ir izrēķināts katras skolas 30 kilometru sasniedzamības rādiuss pa ceļiem, cik citu skolu ir šajā sasniedzamības rādiusā, kā arī tas, vai konkrētā skola atbilst izvirzītajiem kritērijiem. Tālāk pašai pašvaldībai būtu jālemj par skolas reorganizēšanu vai slēgšanu.

Varat ar to iepazīties plašāk. Tiešā saite: <https://blis.lps.lv/lv/publikācijas/cita-veida-publikācijas/240-skolu-reforma-pec-izglitibas-un-zinatnes-ministrijas-rekomendacijam>.

Viens no aspektiem, kas apgrūtina uzņēmējdarbību vai būvniecību, ir liegumi. LPS izdevās iegūt datus no Dabas aizsardzības pārvaldes par **īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (ĪADT) un mikroliegumiem**. Pēc šiem datiem tika veikti aprēķini, cik daudz teritorijas aizņem mikroliegumi vai/un īpaši aizsargājamās teritorijas no pagasta, novada pilsētas vai republikas nozīmes pilsētas. Arī mums par lielu pārsteigumu, ir vairāki pagasti, kur šo liegumu īpatsvars ir tuvu 100 procentiem: Līgatne, Medumu pagasts, Lapmežciema pagasts, Sabile, Veclaicenes pagasts un citi.

Izveidojām arī kartogrāfiskos materiālus par ĪADT un mikroliegumiem, kur daudz vienkāršākā veidā var aplūkot šos liegumus pa teritoriālām vienībām (pašvaldībām, pagastiem u.c.).

Interesentiem tiešā saite: <https://blis.lps.lv/lv/publikācijas/cita-veida-publikācijas/239-īpaši-aizsargājamās-dabas-teritorijas-un-mikroliegumi>.

Šogad no Valsts ieņēmumu dienesta tika iegūti dati par **desmit lielākajiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem** – gan tiem, kas atrodas pašvaldībā, gan arī tiem, kas ir ārpus pašvaldības. Tika

nolemts, ka šie dati nebūs pieejami plašākai publikai, tāpēc veidojam piekļuves atsevišķiem pašvaldību darbiniekiem, kuri drīkstēs apskatīt šos datus. LPS veica šo datu apstrādi pašvaldību griezumā, lai tos varētu publiskot.

Šie dati parāda interesantas tendences par to, cik daudz strādā un cik vidēji nopelna novadā deklarētie iedzīvotāji uzņēmumos, kam juridiskā adrese ir novadā un ārpus tā, cik procentuāli šie desmit lielākie uzņēmumi iegulda kopējos iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) maksājumos pašvaldībā un citi dati. Viegļākai uztveramībai tika izstrādāti arī kartogrāfiskie materiāli.

Šiem datiem saredzam lielu potenciālu turpmākai

izpētei, un LPS turpinās attīstīt šo datu pētīšanu.

Par datiem tiešā saite: https://blis.lps.lv/lv/struktureti-dati?view=data&file_id=134&sheet_id=150&start=0.

LPS veica aprēķinus par **pašvaldību autoceļu un ielu finansējumu**. Jaunākie dati ir par 2016. gadu. Šajos datos var apskatīt, cik pašvaldības investē ielās un ceļos, cik daudz finansējuma atvēl ceļu un ielu uzturēšanai, cik lielu dotāciju saņem un citu salīdzinošu informāciju. Arī par šiem datiem ir pieejami kartogrāfiskie materiāli.

Šai informācijai tiešā saite: https://blis.lps.lv/lv/struktureti-dati?view=data&file_id=133&sheet_id=149&start=0.

LATVIJAS PAŠVALDĪBU IZPILDDIREKTORU ASOCIĀCIJA *ir sasniegusi pilngadību*

Sniedze Sprōge,
LPS padomniece

*Latvijas Pašvaldību izpild-
direktoru asociācija (LPIA)*

ir brīvprātīga profesionāla asociācija, kas darbojas kā LPS struktūrvienība, ievērojot Latvijas Republikas normatīvos aktus, LPS statūtus un LPIA nolikumu.

Atslēgas vārds ir – **brīvprātīga**. Nevienam netiek piespiests – ir izvēle! Tas svarīgi, ka iespējams braukt uz sanāsmēm vai tikai skatīt pēc tam prezentācijas un protokolu, nevienam netiek piespiests, taču priecājamies, ka biedra naudu maksā visas pašvaldības un ļoti savlaicīgi! Tā ir uzticības zīme, kas asociācijai vienmēr ir svarīgi. Arī tas būtiski, ka ikmēneša sanāsmēs klātienē ik reizi piedalās ap 60–80 pašvaldību pārstāvjus.

Esam **profesionāla** organizācija. Tas ir asociācijas **virszdevums** – rūpēties, lai izpilddirektori pēc iespējas ātrāk kopš iecelšanas brīža par tādiem kļūst un saglabā profesionalitāti līdz darba beigām. Tā mūsu galvenā rūpe. Kā to izdarīt? Visu laiku būt mai-

nībā! Un nevis līdz laikam, bet paspēt soli, vismaz sprīdi priekšā laikam. Lai izpilddirektori jau gatavi pirms! Svarīgi noķert vērtīgo, nepieciešamo, būt vēstnešiem. Ar pareizo cilvēku starpniecību – reizēm tie ir *zinošie* no nozares, no jomas, reizēm – ierēdņi, kas gatavojuši jaunumus, reizēm pašu kolēģi, kas jau iemēģinājuši kādu labu lietu, reizēm zinātnieki ar interesantu vīziju... Svarīgi, lai par katru tēmu izdodas atrast *dažādos*! Vienādie nav interesanti, nenoder visiem, jo uz mērķi jau katrs var aiziet pa citādu taciņu. Jāparāda dažas, lai katrs atrod savu! Pat – citādu, nekā rādīts.

Svarīgi, ka LPIA ir **LPS struktūrvienība**. Iekšpusē, vieni no... Tā mēs esam stipri! Un stipri ne tikai kā izpilddirektoru asociācija, bet visi kopā kā pašvaldību *cunfte*. Stipri kopā, jo iekšpusē, nevis sašķaidīti kriptatiņās, grupiņās, šūniņās ārpusē. Vieni no un kopā!

Latvijas Pašvaldību izpilddirektoru asociācijas mērķis ir apvienot un organizēt pašvaldību izpildinstitūciju vadītājus, lai:

- attīstītu starppašvaldību kontaktus, sekmētu vispārējo sadarbību, pieredzes apmaiņu un pašvaldību attīstību;
- paaugstinātu dalībnieku kvalifikāciju;
- piedalītos LPS lēmumu izstrādē un izpildē;
- rūpētos par dalībnieku tiesisko aizsardzību;
- pārstāvētu LPIA dalībnieku intereses Eiropas Savienības, Eiropas Padomes un citās starptautiskās pašvaldību izpildvadītāju intereses pārstāvošās institūcijās.

Vai pildām mērķi? **Kontakti** ir svarīgākais – tā bieži rakstīts ikgadējā aptaujā. Ik pa laikam vienas pašvaldības darbinieki brauc pieredzē pie citas, apspriežas, diskutē, smējas pieredzi, papildina darbinieku redzesloku.

Izpilddirectori **kvalifikāciju paaugstina** Latvijas Pašvaldību mācību centrā (LPMC) – gan vienas dienas, gan garākos kursus.

Ik mēnesi jau 21 gadu notiek asociācijas **sanāksme** – seminārs par tēmām, ko paši anketās iesaka, tātad – par pašiem vajadzīgo!

LPIA **intereses starptautiskā mērogā** – pārstāvam asociāciju, informējot par sevi, rādot, kā darbojamies, un esam lepnī par savu organizāciju. Par mums zina, mēs esam aicinājuši ciemos Pasaules izpilddirectoru asociācijas (ICMA) kolēģus pie mums Rīgā, Jūrmalā, Lielvārdē 2015. gadā (piedalījās no piecām valstīm – Lielbritānijas, Norvēģijas, Dānijas, Slovākijas, Čehijas), tikušies ar pasaules kolēģiem (visas iepriekš pieminētās valstis, kuru pārstāvji viesojās pie mums, plus kolēģi no Holandes, Zviedrijas, Nīderlandes, ASV, Kanādas, Austrālijas) Čehijā 2016. gadā. Starptautisko sadarbību aktīvi iesaka pirmais priekšsēdētājs **Vitālijs Aizbalts** ar padomnieku **Bruno Otersonu**. Gandrīz 20 gadu garumā draudzība ilgst ar patiesi īstiem draugiem – čehiem. Abu asociāciju sadarbības līgums ir spēkā kopš 1999. gada 3. jūnija.

LPIA dalībnieki ir pašvaldības – LPS biedri. Iestāšanās LPIA un izstāšanās no tās notiek, pamatojoties uz pašvaldības pieteikumu/atteikumu. Dalībnieku LPIA pārstāv pašvaldības izpilddirectors un (vai) viņa vietnieks, kā arī pašvaldības deleģētas personas.

Tā teikts LPIA nolikumā, bet vieglā valodā sakot: **izpilddirectors** ir pašvaldības vadītāja tuvākais un uzticamākais kolēģis, kas palīdz darbu smagumu un rūpes dalīt uz pusēm. Viņa vadībā politiķu sapņi un vēlmes pārvēršas īstenībā. Deputāti pieņem lēmumus

par to, kā attīstīties pašvaldībai un kā dzīvot ikdienā, taču lēmumu īstenotāji ir izpildvaras pārstāvji. No izpilddirectoru kompetences un spējām lielā mērā atkarīgs tas, kā dzīvojam katrā teritorijā. Sākotnēji asociācijā bija individuālie biedri, bet biedru naudu maksāja pašvaldības. Pēdējos grozījumos izmainīts, ka LPIA biedri ir pašvaldības. Pēdējos astoņus gadus LPIA dalībnieces ir visas 119 pašvaldības!

Izpilddirectora pienākumu un atbildības apjoms prasa regulāri papildināt savas prasmes, lai varētu labi pildīt pienākumus. Šogad jau apritēs 21 gads, kopš 58 izpilddirectori sapulcējās Liepājā (1997. gada 5. novembrī) un nodibināja **Latvijas Pašvaldību izpilddirectoru asociāciju**. Faktiski viss sākās jau gadu iepriekš. LPS izpilddirectore **Lidija Škoļnija** aicināja kolēģus (pamatā rajonu un lielpilsētu izpilddirectorus) uz sapulcēm un profesionālām konferencēm (Rīgā, Daugavpils novadā, Jūrmalā). LPIA nolikumu gatavoja pēc dāņu parauga, kaut Dānijas asociācija veidota pilnīgi citādi, nav saistīta ar Dānijas Pašvaldību asociāciju. No dibināšanas sanāksmes līdz šim brīdim strādā tikai viens – Sējas novada izpilddirectors **Guntars Jākobsons**. Vēl pašvaldībās visu šo laiku strādā, tikai citos amatos vai ir politiķi – **Jurijs Strods** (Jelgava), **Andris Kojro** (Dundaga), **Zigurds Zabrudovskis** (Saldus) un **Aivars Priedols** (bija Liepājas izpilddirectors, tagad ir Grobiņas novada domes priekšsēdētājs).

Sākumā politiķiem bija bažas par konkurentiem, par to, vai izpilddirectori nejauksies politikā. Tomēr asociācijas uzstādījums līdz šim vienmēr bijis tieši pretējs, uz konkrēto darbību vērst. Šajā modelī politiķi iegūst sev palīgus, nevis konkurentus. Citās Eiropas valstīs izpilddirectorus vieno dažādas apvienības, nereti – privātas asociācijas. Latvija izvēlējusies atšķirīgu pieeju: Pašvaldību savienība ņēma LPIA savā aizbildniecībā. Jaunas organizācijas pirmajos soļos iespējai izmantot LPS resursus bija svarīga nozīme, kas palīdzēja nostabilizēties. Arī pēc 21 darbības gada varam teikt, ka lēmums bijis pareizs.

Latvijas Pašvaldību izpilddirectoru asociācijas gada sanāksmē 2017. gada 8. decembrī Bauskas novada Īslīcē.

Atbilstoši darbības mērķiem LPIA rīkojusies tā, lai izpilddirektori varētu nodrošināt iespēju politiķiem pieņemt labākos lēmumus un tos īstenot, uzlabotu pašvaldības, izpilddirektoru un administrācijas sniegto pakalpojumu kvalitāti, celtu izpilddirektoru, vietnieku, pārvaldnieku un daudzu citu ikmēneša sanāksmju dalībnieku konkurētspēju darba tirgū. Pēdējais apstāklis ir būtisks gan tiem, kas nākotnē turpinās strādāt pašvaldībās, gan tiem, kam vēlēšanu vai citu pārmaiņu rezultātā nāksies meklēt jaunu darbavietu. Asociācijas darbība visus gadus virzīta, lai dotu izpilddirektoriem iespēju iegūt informāciju, pieredzi un zināšanas ikmēneša sanāksmēs, projektos,ursos, kā arī starptautiskā darbībā. Neatsverams asociācijas guvums ir izpilddirektoru savstarpējā iepazīšanās, kontakti un vajadzības gadījumā iespēja apvienoties, lai paustu savu viedokli. Par šo sanāksmju nepieciešamību var spriest pēc tā, ka tās ir labi apmeklētas un tajās labprāt piedalās arī pašvaldību politiķi un dažādu jomu darbinieki.

Kadru mainība pašvaldībās pēdējos gados gan ir ievērojama. Vai tā ir lielās politikas ienākšana pašvaldībās vai izmainījušies paši cilvēki, arī politiķi pašvaldībās? Vai tās ir jauno politiķu bailes no profesionāliem kadriem? Vai tā ir partijai doto solījumu pildīšana (nodrošināt savējos ar vietu)? Nav viennozīmīgas atbildes, jo katrs gadījums ir individuāls.

Par sanāksmju sekmīgas norises nodrošināšanu liels paldies jāsaka visu to pašvaldību izpilddirektoriem ar komandu, kas vienmēr ļoti labā līmenī nodrošina sanāksmes darbību un sagatavo daudzpusīgu apskates programmu pieredzes gūšanai un diskusiju rosināšanai. Izpilddirektoru asociācijā nemitīgi tiek meklēti jauni paņēmieni, kā organizēt darbu. Kā to vērtē LPIA biedri, noskaidrojam ik gadu anketās. E-pastā regulāri saņemam ierosinājumus, priekšlikumus un jautājumus, kas lieliski palīdz sanāksmju dienaskārtības noteikšanai. Senāk lielākā daļa sanāksmju notika Rīgā, tagad lielākoties tās organizējam citās pašvaldībās. Tā rodas iespēja ne tikai diskutēt par konkrēto problēmu, bet iepazīt kolēģu darbu, lai lieku reizi no jauna neizgudrotu velosipēdu. Liels gandarījums par LPIA Valdes darbu, jo katru mēnesi diskutējam par aktuālāko, katra reģiona atšķirīgo un meklējam labāko veidu, "pareizākos" cilvēkus, kas dotu vislabāko pienesumu mūsu biedru izglītošanai un informēšanai. Diemžēl vēl pa reizei gadās, ka uz sanāksmi piesakās referenti, no kuru stāstītā maz ko var izlobīt ikdienas darbam...

Laiks parādījis LPIA lomu un apliecinājis asociācijas nozīmi: sanāksmes ir kupli apmeklētas, sistēma darbojas. Acīmredzot asociācijas darbība un risinātie temati atbilst aktuālajām vajadzībām. Protams, visas sanāksmes nav vienlīdz veiksmīgas, reizēm ar vislabākajiem nodomiem saplānojas pārāk daudz tematu, sanāksmes ir garas, maz laika paliek diskusijām. Veiksmīga darba forma ir semināri, kas paver iespēju padziļināti izziņāt aktuālo tematu, to praktizējam aiz-

vien vairāk – vienā seminārā tiek apskatīta viena tēma, taču no dažādām pusēm. Neatsverama ir kolēģu pieredze un savstarpējās diskusijas.

līdz šāgada maijam – 94 sanāksmes (32 Rīgā).

Vēl viens LPIA aktivitāšu virziens ir **līdzdalība LPS komitejās un darba grupās**. Izpilddirektori ir liels atbalsts aktuālas informācijas un datu savākšanā. Svarīgi, ka LPIA priekšsēdētājs piedalās LPS Valdes sēdēs un dzird *cunftes* politiskos uzstādījumus.

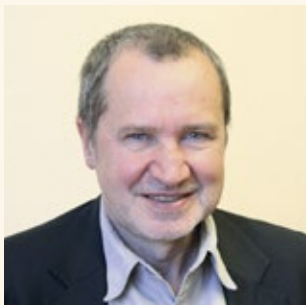
Mūsu asociācijai izveidojusies veiksmīga sadarbība ar "Latvijas valsts mežu" kolēģiem, arī ar "Sadales tīklu" vadību – tas palīdz savlaicīgi atrisināt problēmas un tās vieglāk risināt.

No sirds izsakām pateicību visu pašvaldību Jaudīm, kas pildījuši LPIA sanāksmju un semināru namatēva lomu! Paldies par veiksmīgi organizētajām apmācībām jāsaka **Latvijas Pašvaldību mācību centram**, par organizatorisko nodrošinājumu ik mēnesi – **kolēģiem Latvijas Pašvaldību savienībā un LPS Infolapas, žurnāla "Logs" un tagad – InfoLOGA darbiniecēm** par mūsu darbības atspoguļojumu!

Tie, kuri darbojamies asociācijā šobrīd, esam ļoti pateicīgi iepriekšējiem kolēģiem, kuri izveidoja, nostiprināja un iedibināja tradīcijas: ilggadējākam priekšsēdētājam **Vitālijam Aizbaltam** (priekšsēdētājs 05.11.1997.–01.12.2006.), kad tika ievēlēts 9. Saeimā un kļuva par Satiksmes ministrijas parlamentāro sekretāru); **Jurim Zutim** (01.12.2006.–07.12.2007.); **Mudītei Priedei** (07.12.2007.–11.12.2009.); **Normundam Troņam** (11.12.2009.–06.12.2013.); **Guntim Kalniņam** (06.12.2013.–08.12.2017.); LPS padomniekiem, LPIA dibinātājiem **Lidijai Školņijai** (1996.–1998.) un asociācijas dvēselei ilgus gadus **Bruno Otersonam** (16.04.1998.–01.11.2008.); visiem Valdes locekļiem, aktīvajiem asociācijas dalībniekiem!

Esmu gandarīta, ka man ir iespēja jau desmito gadu strādāt kopā ar lieliskiem sava darba veicējiem, ar vienkārši brīnišķīgiem cilvēkiem, neatpalikt no ikdienas rūpēm pašvaldībās, un nenovērtējama ir iespēja būt vietās, iestādēs, uzņēmumos, kur ikdienas tūristi neieklūst, un aplūkot pašvaldību no tāda skatpunkta. Katra vieta Latvijā ir milzīga bagātību lāde – saudzēsim un vairosim to!

Ilgtspējība būs atkarīga no produktivitātes

Māris Pūķis,
LPS vecākais
padomnieks,
Latvijas Universitātes
asociētais profesors

Latvieši iepriekšējos gadsimtos ir spējuši izdzīvot, 19. gadsimtā tie kļuva par nāciju, jo attīstījās izglītība, literatūra, zinātne un uzņēmējdarbība. 19. gadsimta nogalē auga nacionālā pašapziņa, un 20. gadsimta sākumā tika izmantota vēsturiskā iespēja – Pirmā pasaules kara izskaņā iegūt nacionālo neatkarību. Tomēr Otrā pasaules kara sākumā neizdevās kā somiem aizstāvēt savu valsti, Latvija nespēja noturēties pret sabiedrotajiem agresoriem – PSRS un Vāciju. Šo valstu okupācijas, kas viena otru nomainīja, veicināja kolonizāciju, pakāpeniski latviešu skaits samazinājās līdz kritiskai robežai.

Tautas trešās atmodas centrālā problēma bija vēlme izdzīvot. Latviešu tauta noraidīja asimilāciju kā turpmākās attīstības ceļu, tā vēlējās saglabāties un tādēļ atjaunoja savu valsti. Garantiju nav. Neviena pasaules tauta nevar būt pārliecināta par savu nākotni, jo vienmēr ir konkurenti, kuri tādā vai citādā veidā mēģina šo tautu pārņemt savā ietekmē – iekarot, asimilēt, padarīt atkarīgu citādā veidā. Ja tauta vēlas saglabāties, par to jādomā katrai paaudzei. Vēsture rāda, ka katrā laikmetā, katrā gadsimtā ilgtspējības nodrošinājuma prioritātes mainās.

Kopš 1990. gada par ilgtspējības galveno problēmu ir kļuvusi **depopulācija**. Tā izpaužas vairākos veidos – dzimstības samazinājums, iekšējā migrācija un ārējā migrācija. Pirmā faktora iespaidā tauta samazinās. Otrā faktora iespaidā Latvija sadalās atsevišķās vēl apdzīvotās teritorijās ar “attīstības centriem” un nomalēs ar tām raksturīgu sociāli ekonomisko atpalicību. Trešā faktora iespaidā notiek emigrācija uz ārvalstīm, samazinot Latvijas potenciālo pretestības spēju konkurentiem.

Ja depopulāciju vienkārši novērojam, neveicam reālus pasākumus visu trīs faktoru cēloņu novēršanai, tad Latvijas tautas ilgtspējība ar katru gadu samazinās. Pilnīgi noteikti nepietiks ar dzimstības palielinājumu. Ja latviešu piedzims vairāk, bet pēc skolas vai augstskolas viņi masveidā pametīs dzimteni, tad izredžu ne tautai, ne valstij nebūs.

Iestāšanās NATO un Eiropas Savienībā ir palielinājusi mūsu drošību pret austrumu kaimiņa plāniem latvie-

šu tautu asimilēt. Tajā pašā laikā atrašanās šajās organizācijās rada citādus draudus. Vecās ES dalībvalstīs labprāt veicina mobilitāti no Latvijas, jo daudzās nozarēs tām trūkst darbaspēka. Brīvība netraucēti pārvietoties pāri robežām izraisa divējādas sekas – iespēju mūsu cilvēkiem atrast labākus veidus nopelnīt un spiedienu uz darbaspēka izmaksām Latvijā. Lētā darbaspēka uzņēmējdarbība Latvijā kļūst arvien neperspektīvāka.

Uzņēmēji sūdzas, ka trūkstot darbaspēka. Taču darbaspēka trūkumam var būt vairāki cēloņi. Bieži vien Latvijas darbaspēkam ir labāks piedāvājums cituviet. Ir pieņemts, ka Latvijā darbaspēks ar vienādām prasēm un līdzvērtīgu potenciālo produktivitāti maksā lētāk nekā vidēji Eiropā, bet Latvijas reģionos maksā lētāk nekā Rīgā un Pierīgā. Taču tā ir tikai pagaidu situācija – ES turpina attīstīties vienotais tirgus. Jo vairāk pieaug konkurence vienotajā Eiropas tirgū, ja vairāk izlīdzinās visu ražošanas faktoru, tajā skaitā darbaspēka cenas.

Tāpēc jebkuram uzņēmējam, kurš ir iedomājies, ka izdosies noturēt zemas darbaspēka cenas, jāsaprot, ka šādas iespējas beigsies. Lētā darbaspēka ekonomikai Latvijā nebūs vietas, šiem uzņēmējiem vai nu jāpārorientējas, vai jāmeklē cita pasaules valsts savu kapitālu ieguldīšanai.

Pārejas periodā uz tirgus ekonomiku Latvijā radās smagas sociālās problēmas – priekšplānā izvirzījās nodarbinātība. Centieniem paaugstināt nodarbinātību tolaik bija pozitīva loma. Nodarbinātību veicina valsts un pašvaldība. To dara vairākos veidos:

- rada ierēdņu (vai pašvaldības darbinieku) darbvietas, kurās izmanto nodokļu naudu daudzu mazapmaksātu darbvietu radīšanai. Tas samazina sociālo pabalstu saņēmēju skaitu un vienlaikus pazemina darbaspēka cenu privātajā sektorā;
- dažādā veidā veicina lielāka darbvietu skaita radīšanu privātajā sektorā. Tā, piemēram, publiskā iepirkuma nosacījumos deva priekšroku projektiem, kas rada vairāk darbvietu. Rezultātā uzņēmēji ieviesa novecojušas tehnoloģijas (piemēram, pirka lietotus darbgaldus) un centās konkurēt ar mazām algām un lielāku darbinieku skaitu.

Tādējādi, palīdzot izdzīvot ekonomiskās krīzes apstākļos, nodarbinātības veicināšana kavēja ekonomikas attīstību un līdz ar to netieši veicināja depopulāciju.

Pēdējos gados vidusskolas absolventu aptaujas liecina, ka arvien mazāka daļa jauniešu nākotnes plānus saista ar Latviju, vēl mazāka – ar aktivitātēm laukos un mazpilsētās. Tas nozīmē, ka apdzīvotības stabilizācijai un turp-

mākam iedzīvotāju skaita pieaugumam nepieciešamas strukturālas ekonomikas reformas. Saglabājot pašreizējās proporcijas starp nozarēm, pašreizējās proporcijas reģionālajā izvietojumā, situācija neuzlabosies.

28 gados kopš Neatkarības deklarācijas pieņemšanas situācija ir mainījusies. Par prioritāti jāklūst produktivitātei. Tas nozīmē, ka arī valstij un pašvaldībām jāpārorientējas uz mazāku skaitu labāk apmaksātu darbinieku, kuri spēj padarīt vairāk.

Tieši tāpēc svarīgākais jautājums valsts un pašvaldību politikā pašlaik ir cīņa ar **normatīvismu**. Lai latvieši redzētu perspektīvu savā zemē, labklājības paaugstinājums ir nepieciešamais (kaut arī ne pietiekamais) nosacījums. Labklājība augs straujāk, ja pieaugs produktivitāte. Labklājība augs daudz lēnāk, ja turpināsim audzēt birokrātiju. Labklājību nevarēs celt, ja publiskajā sektorā saglabāsim liekus kontrolētājus, regulētājus un funkciju dublētājus. Pārmērīgs tiesību normu skaits un apjoms tieši veicina uzblīdušas birokrātijas esamību. Lai samazinātu darbinieku skaitu valsts pārvaldē un pašvaldībās, nevar izpildīt arvien pieaugošās prasības, ko izdomā likumdevēji un ierēdņi.

Ja mūsu tautai (tās ievēlētajiem politiķiem Saeimā un pašvaldībās) pietrūks gudrības samazināt normatīvismu un no tā izrietošo birokratizāciju, tad uz ilgtspējību nevaram cerēt.

Foto: Ojārs Martinsons

